

Motion till riksdagen 2007/08:Fi276

av Lars Ohly m.fl. (v)

Fler i arbete – fler vägar framåt

1 Sammanfattning

Sverige behöver ett spårbyte för ökad rättvisa, förstärkt välfärd och kloka investeringar för framtiden. Medan regeringen lagt en närsynt och oansvarig budget, som systematiskt ger mer till dem som har mest, pekar Vänsterpartiet ut en radikalt annorlunda färdriktning. Vänsterpartiets politik gör skillnad. Vår budget visar konkret på punkt efter punkt hur Sverige kan bli ett bättre land att leva i, för många fler.

Vi vill stärka solidariteten och sammanhållningen i samhället. Det kräver en annan ekonomisk politik än den regeringen driver. Det kräver en politik som omfördelar från förmögna till fattiga, det kräver satsningar på välfärden och långsiktiga investeringar för ett hållbart samhälle. Vi lägger fram förslag för mer progressiva skatter och för satsningar som ger människor möjlighet att växa, arbeta och förkovra sig, istället för att tryckas ned eller misstänkliggöras.

Den största orättvisan i Sverige är fortfarande arbetslösheten. Trots att sysselsättningen ökar har långtidsarbetslösa svårt att komma in på arbetsmarknaden. Vi befinner oss i en högkonjunktur, men antalet långtidsarbetslösa ungdomar har flerdubblats och många, särskilt ungdomar, har dåliga arbetsvillkor. Det finns ett konkret behov att satsa på utbildning, en aktiv arbetsmarknadspolitik och rehabilitering. Vi vill skapa ett rymligt arbetsliv.

Människor skall känna trygghet i vardagen. Därför behöver vi bra ersättning om vi drabbas av sjukdom eller arbetslöshet. Regeringen attackerar nu de gemensamma trygghetssystem som måste finnas i ett modernt välfärds-samhälle. Vänsterpartiet stärker a-kassan och stödet till människor som drabbats av sjukdomar. Vi slår vakt om kollektivavtal och vill stärka rättigheterna på arbetsplatserna. Starka fackföreningar är en garanti mot krav på sänkta löner och försämrade villkor på jobbet.

För att nå jämställdhet måste makt och resurser omfördelas från män till kvinnor. Det gäller både politisk och ekonomisk makt. Jämställdhetspolitik handlar om att män skall avstå makt och privilegier som de har på grund av att de är män. Vi för en feministisk politik som syftar till att ändra maktför-

Fel! Okänt namn på

hållandena mellan könen. Vänsterpartiets politik skapar fler arbetstillfällen, ger fler kvinnor rätten till ett heltidsarbete, pressar tillbaka deltidsarbetslösheten och skapar ett tryck för minskade löneskillnader mellan kvinnor och män. Vi satsar 10 miljarder kronor för att höja kvinnors löner. Med hjälp av ett viktat statsbidrag ger staten extra stöd till kommuner som höjer lönerna på ett sådant sätt att jämställdheten stärks.

Skattesänkningarna urholkar den offentliga sektorn. Klyftorna vidgas. Vi vill att välfärdssektorn skall få växa. För att höja kvaliteten i förskolan, äldreomsorgen och skolan, behöver vi anställa fler. Vi vill investera i nya bostäder och på kollektivtrafik. Skatterna skall användas för att utjämna skillnader i inkomst, för att finansiera välfärd och för att driva på miljöomställningen.

Vi gör en kraftfull satsning på fler anställda i välfärden. Ett riktat sysselsättningsstöd ges till kommuner och landsting som anställer, till avtalsenliga löner, där behoven finns. Vi skapar utrymme för 150 000 nya jobb under tre år. Satsningen kostar totalt 7 miljarder kronor 2008. Vi säger nej till försäkringarna för deltidsarbetslösa och införande av ytterligare två karensdagar i a-kassan. Vi återställer a-kassan. Unga långtidsarbetslösa som inte har gymnasieutbildning får möjlighet att skaffa en yrkesutbildning på gymnasienivå. Vi vill införa individualiserad föräldraförsäkring och säger nej till regeringens förslag om jämställdhetsbonus och vårdnadsbidrag.

Klimatförändringarna kräver kraftfulla insatser i Sverige och i världen. Vi behöver minska utsläppen i luften och i havet, samtidigt som vi satsar på förnybar energi. Regeringens kraftiga nedskärningar i skyddet av biologisk mångfald är ett hot mot utrotningshotade arter. Vi har som mål att satsa en procent av BNP på klimatåtgärder i budgeten 2010. Vi inrättar ett nytt klimatbistånd som skall förebygga klimatförändringar. För att minska utsläppen från trafiken satsar vi på kollektivtrafik och utbyggnad av järnvägen. Åtta miljarder satsas under åtta år för att minska tågförseeningarna. Vi startar två storskaliga försök med klimattaxa, det vill säga avgiftsfri kollektivtrafik. Under tre år satsar vi över åtta miljarder för att utveckla lokal och regional kollektivtrafik. Genom att låna till investeringar i infrastruktur i stället för att direktavskriva dem, kan staten öka järnvägsinvesteringarna med 42 miljarder fram till 2019. Vi investerar i havsmiljö och biologisk mångfald och etablerar ett centrum för energieffektivisering. Forskning och utveckling leder till ökad elproduktion från vindkraft och bioenergi, vilket gör det möjligt att utveckla kärnkraften.

En kraftfull satsning görs för att höja garantipensionen med 300 kronor i månaden. Samtidigt gör vi en uppräknig av pensionen för ATP-pensionärerna som fått försämrade pension på 1990-talet. Vi satsar på psykiatrin, genomför en tandvårdsreform och ökar tempot i arbetet med ökad tillgänglighet för funktionshindrade. Vi inför gratis receptbelagda läkemedel för barn. Resursjourer skall utvecklas för kvinnor som utsatts för mäns våld, men som också har andra problem som missbruk eller psykiska funktionshinder. Vi vill också inrätta ett nationellt resurscentrum för kvinnor i prostitution och en jämställdhetsenhet på Socialstyrelsen. Studiemedlet skall höjas med 1 200 kronor i månaden. Vi avsätter pengar för att stärka arbetet med feministiskt självförsvar i skolan. En bostadsfond ger bidrag till nya billiga, energi-

Fel! Okänt namn på

snåla bostäder. Målet är att bygga 40 000 bostäder varje år i tio år. Minst hälften skall vara hyresrätter.

Ekonomisk politik handlar om människor, om vilket typ av samhälle vi vill ha. Det är en röd tråd i Vänsterpartiets budgetmotion. Jämfört med regeringen ställer vi andra frågor och ger andra svar. Vi menar att den närmast fundamentalistiska, marknadsliberala grundsynen i debatten om ekonomisk politik måste ifrågasättas. Kampen mot arbetslöshet skall vara ett överskuggande mål för den ekonomiska politiken. Vi är därför fortsatt kritiska till systemet med en "fristående" riksbank. Vi ifrågasätter också systemet med utgiftstak för staten, vilket samtidigt motverkar offensiva välfärdssatsningar och tillåter ofinansierade skattesänkningar. Överskottsmålet för statens finanser bör ersättas med en politik för god hushållning och långsiktig hållbarhet. Vi presenterar skatteförslag som ökar statens inkomster och skapar utrymme för en nödvändig och eftersatt fördelningspolitik. Vi visar sammantaget hur de gemensamma resurserna kan användas bättre; mer rättvist och mer framtidsinriktat. Vår budget innebär – i kontrast till regeringens – fler i arbete och fler vägar framåt.

Fel! Okänt namn på

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
3	Förslag till riksdagsbeslut	7
4	Svensk ekonomi	9
4.1	Stark tillväxt – oviss framtid	9
4.2	Strukturellt skifte som ännu sätter sina spår	10
4.3	Löner och vinster – växande klyftor	10
4.4	Samhällsekonomiska konsekvenser	15
5	Regeringens politik	18
5.1	Brett och hårt angrepp på den svenska arbetsmarknadsmodellen	18
5.2	Systematisk uttunning och privatisering av socialförsäkringssystemen	21
5.3	Urholkad välfärd genom skattesänkningar och privatiseringar	22
5.4	Bort från den svenska modellen	24
5.5	Blå dunster i stället för konkret politik	26
5.6	Ett mer sårbart Sverige	28
6	Modernisera välfärden – satsa för framtiden	29
6.1	Den offentliga sektorn måste växa	29
6.2	Trygga jobb för välfärd, jämställdhet och hållbar tillväxt	32
6.3	Stärk välfärden – fler jobb	35
6.3.1	32 000 fler i hälso- och sjukvården	36
6.3.2	25 000 fler i äldreomsorgen	36
6.3.3	13 000 fler i handikappomsorgen	37
6.3.4	8 000 fler anställda i förskolan	37
6.3.5	5 000 fler lärare i grundskolan	37
6.3.6	1 000 fler genuspedagoger och 1 000 fler i elevhälsan	37
6.3.7	10 000 fler i fritidshemmen	38
6.3.8	2 000 fler socialarbetare	38
6.4	Kostnader för Vänsterpartiets jobsatsning	39
6.5	En social bostadspolitik	39
6.6	En stärkt socialförsäkring	42
6.6.1	Socialförsäkringarnas grundvalar	43
6.6.2	Inkomstbortfallsprincipen – höga tak och starka golv	44
6.6.3	Socialförsäkringarna är rättigheter – inte bidrag	45
6.6.4	Rättssäkerhet i sjukförsäkringen	45
6.6.5	Satsningar på minskade klyftor	45
6.7	Ett utvidgat gemensamt ägande	46
7	Full sysselsättning, finans- och penningpolitik	47
7.1	Ändrade ramverk för att uppnå full sysselsättning	47
7.1.1	Full sysselsättning är inte målet i dag	47
7.1.2	Samverkande penning- och finanspolitiska ramverk	50
7.1.3	Regeringen närmar sig en ny definition av ”full sysselsättning”	51

7.1.4	Perspektivskifte för välfärd och full sysselsättning	52
7.2	Finanspolitiska överväganden	54
7.2.1	Ett problematiskt ramverk	54
7.2.2	Utarmning av den gemensamma välfärden och skattekraften	55
7.2.3	Ett budgetförslag för kraftfulla välfärdssatsningar och en ansvarsfull finanspolitik	58
7.3	Ny budgetlag för långsiktiga investeringar	61
8	En feministisk politik	64
8.1	Arbetsmarknaden	65
8.2	Rätt till heltid	66
8.3	Minska löneklyftorna	66
8.4	Individualiserad föräldraförsäkring	67
8.5	Mäns våld mot kvinnor	67
9	En radikal miljöpolitik	68
9.1	En procent av BNP till klimatåtgärder	68
9.1.1	Klimattaxa och ökad kollektivtrafik	69
9.1.2	Satsningar på energieffektivisering och hållbart byggande	69
9.1.3	Mer järnvägar	70
9.1.4	Gröna skatter	70
9.1.5	Klimat- och energiforskning	70
9.1.6	Klimattrampa till jobbet	71
9.2	Satsningar på Östersjön och ekologiskt hållbar utveckling	71
10	Skattepolitik	72
10.1	Målsättning med skattepolitiken	72
10.2	Regeringens skatteförslag	73
10.3	Beskrivning av Vänsterpartiets skatteförslag	73
10.4	Skatteväxling	74
10.5	Fastighetsskatten	75
10.6	Tabell över Vänsterpartiets förslag till inkomstförändringar	76
11	Kommunal ekonomi	79
11.1	Goda investeringsmöjligheter	79
11.2	Reell försämring med den borgerliga regeringens förslag	80
11.3	Öka välfärden med fler jobb i kommunsektorn	82
11.4	Hela lönen också i kommunen	82
11.5	Ekonomiska regleringar	83
12	Fördelning av utgifter i statsbudgeten	83
12.1	UO 1 Rikets styrelse	85
12.2	UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	85
12.3	UO 3 Skatt, tull och exekution	86
12.4	UO 4 Rättsväsendet	86
12.5	UO 5 Internationell samverkan	86
12.6	UO 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	87
12.7	UO 7 Internationellt bistånd	87
12.8	UO 8 Migrationspolitik	87
12.9	UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	88

Fel! Okänt namn på

12.10	UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	89
12.11	UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	90
12.12	UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	90
12.13	UO 13 Arbetsmarknad.....	91
12.14	UO 14 Arbetsliv	92
12.15	UO 15 Studiestöd	93
12.16	UO 16 Utbildning och universitetsforskning.....	94
12.17	UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	94
12.18	UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	95
12.19	UO 19 Regional utveckling	95
12.20	UO 20 Allmän miljö- och naturvård.....	96
12.21	UO 21 Energi	96
12.22	UO 22 Kommunikationer	97
12.23	UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	97
12.24	UO 24 Näringsliv	98
12.25	UO 25 Allmänna bidrag till kommuner.....	98
12.26	UO 26 Statsskuldräntor m.m.....	99
13	Tabell- och figurförteckning	99

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar godkänna utgångspunkterna för den ekonomiska politiken i enlighet med vad som anförs i motionen (avsnitt 5–7 i motionen).
2. Riksdagen beslutar i enlighet med vad som anförs i motionen om en jobsatsning genom skattekreditering på budgetens inkomstsida (avsnitt 6.3 och 6.4 i motionen).
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till hur 22–23 §§ budgetlagen kan ändras så att huvudprincipen för en infrastrukturinvestering sker genom lån hos Riksgäldskontoret i enlighet med vad som anförs i motionen (avsnitt 7.3 i motionen).
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en feministisk politik (avsnitt 8 i motionen).
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en radikal miljöpolitik (avsnitt 9 i motionen).
6. Riksdagen beslutar att godkänna beräkningen av Riksgäldens nettoutlåning i enlighet med vad som anförs i motionen angående bostadsfond, höjt studiemedel samt investeringsbudget för väg- och järnvägsinvesteringar (avsnitt 6.5, 7.3 och 7.2, tabell 4 i motionen).
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om anställningsstöd, plusjobb och krediteringar med skatteanknytning (avsnitt 6.2 i motionen).
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör avbryta de pågående utförsäljningsprocesserna kring statliga bolag (avsnitt 6.7 i motionen).¹
9. Riksdagen beslutar om ökade utbetalningar till ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten i enlighet med vad som anförs i motionen om ökad utbetalning av tilläggs pension (avsnitt 12.11, tabell 7 och 10 i motionen).²
10. Riksdagen beslutar om förändrade inkomster för staten för 2008 enligt uppställning i tabell 7 (avsnitt 10).
11. Riksdagen beslutar godkänna beräkningar av statens inkomster för 2009–2010 (avsnitt 10, tabell 7).
12. Riksdagen anvisar förändrade utgifter för 2008 enligt uppställning i tabell 10 (avsnitt 12 i motionen).
13. Riksdagen beslutar godkänna den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2009 och 2010 (avsnitt 12, tabell 11 i motionen).
14. Riksdagen beslutar avslå regeringens förslag till utgiftstak för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2008 (avsnitt 4.3.3 i budgetpropositionen).
15. Riksdagen beslutar avslå regeringens förslag till utgiftstak för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2009 och 2010 (avsnitt 4.3.3 i budgetpropositionen).

Fel! Okänt namn på

16. Riksdagen beslutar upphäva av riksdagen tidigare fattat beslut om utgiftstak för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2008.

¹ Yrkande 8 hänvisat till NU.

² Yrkande 9 hänvisat till SfU.

4 Svensk ekonomi

4.1 Stark tillväxt – oviss framtid

Svensk ekonomi fortsätter på flera sätt att gå mycket bra. Även om de slutliga tillväxttalen för det senaste året och prognoserna för de närmaste åren fått revideras ned något jämfört med vårpropositionen växer svensk ekonomi i god takt; över tre procent 2007 och beräknat över två procent årligen åren därefter. Det är fortsatt högre än euroområdet och USA, i ett läge där det har rått en stark internationell högkonjunktur. Även för det närmaste året kan tillväxtsiffrorna i Sverige antas vara höga i jämförelse med andra rika industrinationer, inte minst med tanke på att den senaste tidens finansiella oro i USA tycks dämpa utvecklingen där, medan den reala ekonomin i Sverige ännu inte drabbats märkbart av den turbulensen. En viss nedbromsning i tillväxttakten, liksom i produktivitetens utvecklingen, har varit väntad och innebär inte i sig en dramatisk försämring av den allmänna ekonomiska situationen.

Arbetslösheten har under det föregående året fortsatt en sjunkande trend och sysselsättningen har ökat. Ännu står dock många människor utanför arbetsmarknaden av olika skäl. 229 000 personer var arbetslösa i augusti, och 247 000 var undersysselsatta. Anmärkningsvärt i denna situation är att regeringen själv räknar med att den öppna arbetslösheten kommer att börja stiga igen efter nästa år.

En nyckelfråga är givetvis hur det goda ekonomiska läget skall kunna tillvaratas, och hur de växande resurserna skall kunna komma alla tillgodo och trygga en hög framtida standard. Regeringen saknar i detta avseende en fungerande politik. Den politik som presenteras i budgetpropositionen innebär tvärtom att de problem som finns parallellt med den tillfälligt goda konjunkturen, negligeras eller förvärras.

Det svenska näringslivets framgångar har burits fram inom ett komplext nätverk av sociala strukturer. Tidigare, välgenomtänkta investeringar och sociala reformer har varit förutsättningen för en hög produktivitetsnivå i hela ekonomin. Den svenska arbetsmarknadsmodellen har relativt den i jämförbara industrinationer varit framgångsrik i att upprätthålla hög arbetsproduktivitet, stor flexibilitet och stor innovationsförmåga – såväl tekniskt som organisatoriskt – i olika branscher. Utbildningspolitiken har haft som ambition att ge tillträde till större grupper och höja den allmänna kunskapsnivån i samhället, i stället för att vara en strikt sorterande mekanism. Kombinationen av en utbildningspolitik med en hög ambitionsnivå och en aktiv arbetsmarknadspolitik, har ökat den sociala rörligheten och gett en större verklig flexibilitet i arbetslivet jämfört med många andra länder. För att den ekonomiska politiken skall kunna kallas ansvarsfull, är det nödvändigt att se hur den kan bidra till fortsatta framtidsinvesteringar som kan generera en god ekonomisk utveckling, och framför allt till att inrikta tillväxten på ett sådant sätt att den allmänna välfärdsnivån i samhället höjs. Tyvärr bidrar regeringens politik i stället till ökade klyftor och en nedmontering av den svenska modellen.

Fel! Okänt namn

4.2 Strukturellt skifte som ännu sätter sina spår

Svensk ekonomi och svenskt samhällsliv påverkas naturligtvis av globala utvecklingstendenser. De västerländska ekonomiernas utveckling efter andra världskriget kan trubbigt delas in i två faser. De dryga tre decennierna efter kriget utgjorde grovt sett en skördetid för folkliga krafter och innebar en stark ekonomisk tillväxt, ackompanjerad av en rättvisare fördelning av samhällets resurser och enorma sociala framsteg. Särskilt i Europa systematiserades dessa framsteg i olika välfärdsmodeller med varierande men generellt sett växande samhälleligt, solidariskt ansvar. Sedan slutet av 1970-talet eller början av 1980-talet har de krafter som i konflikt med kapitalets företrädare tvingade fram politiska och ekonomiska förändringar, varit på reträtt i många länder. Denna process har varit sammanvävd med å ena sidan sviktande ekonomiska resultat jämfört med "guldåren" efter andra världskriget och å andra sidan växande inkomst- och förmögenhetsklyftor.

Dessa politiska framsteg för kapitalägarintressena har institutionaliserats på olika sätt i olika länder. Skattepolitiken har lagts om, så att skattenivåerna planat ut eller sänkts. Välfärdssystemen har pressats eller nedmonterats i varierande grad. Införandet av olika typer av "oberoende" organ, och i Europa inte minst EU-systemet, har begränsat manöverutrymmet för politiska beslut. Utvecklingen har inneburit en situation där arbetskraften pressats globalt, samtidigt som utvecklingen i ett långsiktigt perspektiv är destruktiv och ohållbar, också för vinster i det privata näringslivet som helhet. Klyftorna har vuxit.

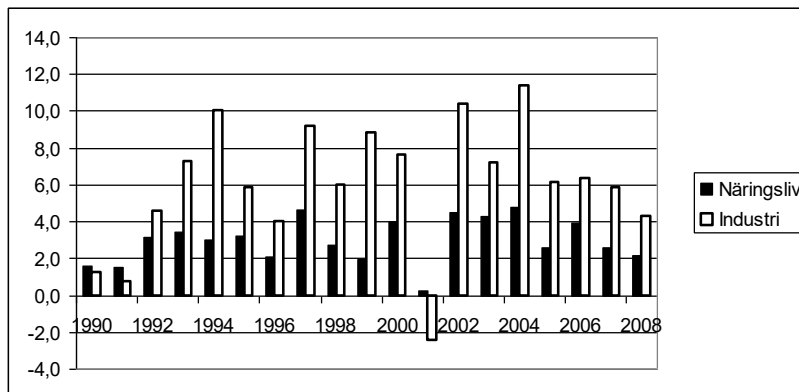
Sverige kunde, tack vare en stark välfärdsmodell och en aktiv arbetsmarknadspolitik, på ett förhållandevis skonsamt sätt klara de ekonomiska chocker som i mitten av 1970-talet ledde till massarbetslöshet och allvarlig stagnation i många andra västländer. På 1980-talet inleddes bland annat avregleringar på valutamarknaden som ett led i en medveten politisk förändring av den svenska ekonomin. En EG-anpassning genomfördes i det tysta. Med normpolitikens införande under andra halvan av 1980-talet inleddes en ny era i svensk ekonomisk politik – ett systemskifte som intensifierades när den dåvarande borgerliga regeringen åren 1991–1994 genom sin nyliberalt inspirerade politik lyckades försätta svensk ekonomi i fritt fall och generera massarbetslöshet. De tvångströjor som den ekonomiska politiken försågs med i systemskiftet sitter ännu kvar. Regeringen stramar nu åt dem ännu hårdare. Utslagsgivande för det strukturella skiftet i samband med 90-talskrisen är framför allt att full sysselsättning utmönstrades som målet med den ekonomiska politiken för att ersättas med ett koncept om "jämviktsarbetslösheten" i samklang med den neoklassiska nationalekonomins beskrivning av verkligheten.

4.3 Löner och vinster – växande klyftor

Strukturskiftet i den ekonomiska politiken sammanhänger med en kraftig förändring vad gäller resursfördelningen i samhället. Löneökningarna har

varit beskedliga, trots en god eller mycket god produktivitetstillväxt på senare år.

Figur 1. Årlig produktivetsutveckling, procent

Källa: SCB och Konjunkturinstitutet.

I Sverige har den genomsnittliga årliga löneökningstakten under perioden 1996–2006 varit 3,4 procent för arbetare och 3,9 procent för tjänstemän; lägre under andra halvan av perioden. Regeringen konstaterade själv i den ekonomiska vårpropositionen 2007 att ”lönerna har ökat i måttlig takt de senaste fyra åren”. Detta är en mer allmän och långsiktig trend som har lett till att den andel av den samlade produktionen som går till vinster är mycket hög i ett historiskt perspektiv, medan löneandelen är låg.¹

¹ Den övergripande trenden noteras i olika sammanhang. Se till exempel Korpi (2002) ”The Great trough in unemployment: a long-term view of unemployment, inflation, strikes and the profit/wage ratio”, *Politics & Society*, vol. 30, 3. Förändringar i kvoten vinster/löner redovisas i avsnitt 9, s. 405–408. Trenden 1960–1980 är sjunkande, medan trenden 1980–1998 är stigande. I Ehrenberg & Ljunggren (2006) *Ekonomihandboken*, diagram 47, presenteras vinstandelen i svenska företag 1953–2008 baserat på bruttovinst i förhållande till förädlingsvärde (från Nationalräkenskaperna). Två tydliga trender kan urskiljas – sjunkande 1953–1980, växande 1980–2008. Vad lönerna beträffar konstaterade Pockettidningen R 1/1998 att Sverige var nere i löneandelar som gällde i början av 1900-talet. Investmentbanken Morgan Stanleys chefsekonom Stephen Roach sammanfattar det internationella läget: ”Kapitalet har tagit hand om vinsterna på löntagarnas bekostnad. Och det kan skapa växande politiska spänningar framöver. Vinsternas andel av BNP är rekordhög, löneandelen rekordlåg” (SvD 070103).

Fel! Okänt namn på

Figur 2. Bruttovinstandel

Diagram 2:42

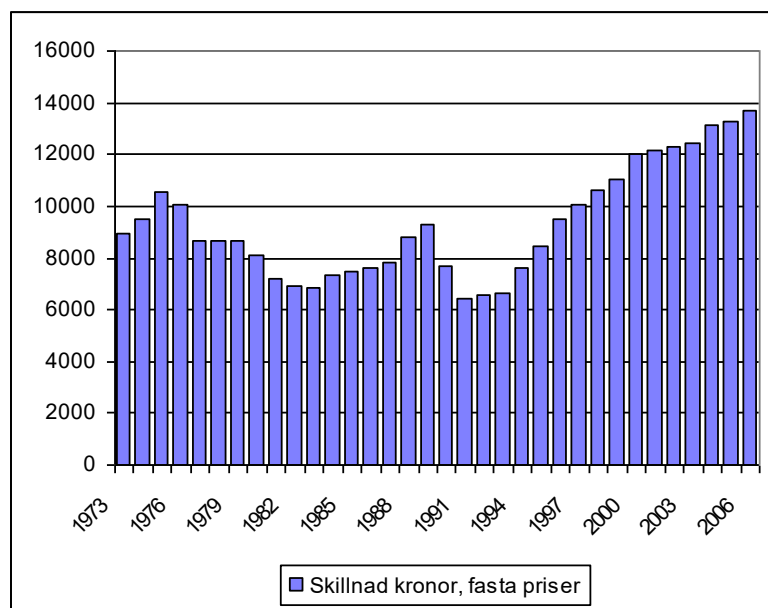
Källa: SCB samt egna beräkningar

Diagrammet från LO:s konjunkturrapport, Ekonomiska utsikter våren 2007.
Källor: SCB och LO:s beräkningar.

Löneökningarna har samtidigt varit mycket ojämnt fördelade. Lönegapen har vidgats från början av 1990-talet och framåt. Det är skillnaderna mellan olika yrkesgrupper som ökat och främst har skillnaden mellan tjänstemannayrken och arbetare vidgats. De manliga höglönegrupperna har dragit ifrån. Löntagarna har fått reallönehöjningar tio år i rad, men samtidigt har till exempel lönegapet mellan arbetare och tjänstemän vidgats tio år i rad, från 5 100 kronor 1996 till 8 600 kronor 2006.²

² Lönerapport år 2007 – löner och löneutveckling år 1996–2006, LO.

Figur 3. Skillnad i månadslön 1973–2006, manliga privatanställda tjänstemän inom industrin mot kommunalanställda kvinnor, i 2006 års penningvärde

Källa: SCB, Genomsnittliga månadslöner 1973–2006 för heltidsanställda.

År 2006 var första gången på nio år som lönerna ökade lika mycket för arbetare och tjänstemän räknat i procent (2,8). Lönerna för anställda i privat respektive offentlig sektor ökade också lika mycket i procent (2,8). Räknat i kronor ökade dock lönerna för arbetare med 540 kronor per månad och för tjänstemän med 760 kronor, 690 kronor i privat sektor mot 620 kronor i offentlig sektor.³

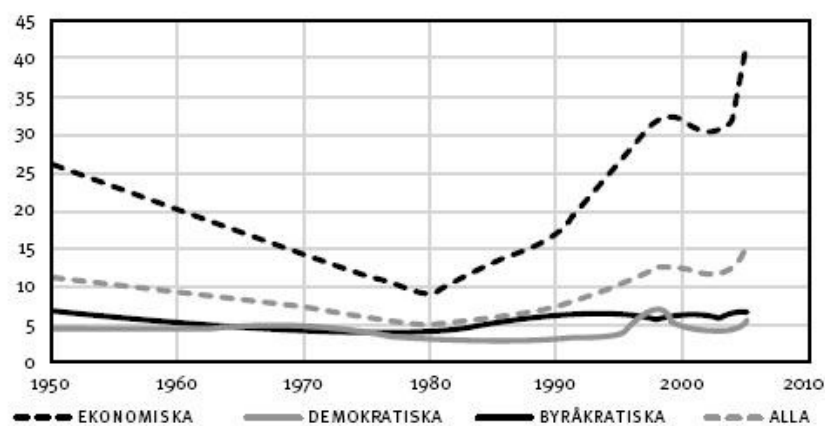
Ännu mer dramatisk är utvecklingen i de allra översta skikten. De senaste åren har direktörernas löner ökat med cirka 16 procent per år, fem gånger mer än löneökningarna för en genomsnittlig industriarbetare. Hos direktörerna i de hundra största företagen låg kapitalinkomsterna på i genomsnitt 6,5 miljoner kronor.⁴

³ *ibid*

⁴ TT 070112 och Aftonbladet 070227, "Direktörernas superlönelöft".

Fel! Okänt namn på

Figur 4. Inkomstutvecklingen för tre grupper inom makteliten, antal industriarbetarlöner

Bilden från LO: Makteliten gör som de brukar, 2007. Källa: Skatteverket.

Det (finans- och) penningpolitiska ramverket bidrar genom sin konstruktion till vidgade skillnader i fördelningen mellan arbete och kapital. Löneökningar ”hanteras” som samhällsekonomiska problem, till skillnad från växande vinstandelar. När man från fackligt håll gjort ansträngningar för att i årets avtalsrörelse höja lägstalönerna lite grann och bekämpa kvinnors strukturellt lägre löneläge, har Riksbanken, Konjunkturinstitutet, regeringen och andra ”bedömare” ryckt ut för att tala om vikten av återhållsamhet och räntehöjningar som motverkar en överhettning av ekonomin. Det är intressant att kraftiga höjningar av priset på fastigheter, särskilt dyra villor och centralt placerade bostadsrätter i storstäderna, inte alls har väckt samma sorts ”oro”. Än mindre de mycket kraftiga löneökningar som de bäst avlönade har unnat sig själva.

Regeringen refererar i finansplanen till ”2007 års relativt höga löneavtal” och skriver: ”Genom att de reformer som regeringen föreslår i denna budgetproposition i hög grad är långsiktigt finansierade minskar risken för att åtgärderna skall bidra till att öka inflationstrycket”. Men denna ”långsiktiga finansiering” sker genom en stor resursöverföring från dem med små resurser till dem med stora. Valet av perspektiv och problemformulering – i det här fallet fördelningspolitik och långsiktiga effekter för den ekonomiska strukturen kontra bedömd inflationsrisk – är karakteristiskt för regeringens syn på den ekonomiska politiken. Vid presentationen av budgeten var finansministern ännu tydligare med sin problemformulering och med motiveringen av politiken:⁵

Vi vill fortsätta att reformera arbetsmarknaden. Avtalsrörelsen gav löneökningar som dämpar sysselsättningsökningen år 2009 och 2010. Vill vi

⁵ Budgetdebatt 070920, riksdagens snabbprotokoll 2007/08:3.

komma tillbaka till full sysselsättning måste vi genomföra ytterligare åtgärder. [...] Det är därför vi föreslår en närmare koppling mellan arbetslösheten i en viss kassa och de avgifter som utgår. [...] Hur ska en höjd a-kassa och försämrad försäkringsmässighet i försäkringen bidra till att nästa avtalsrörelse leder till att vi får en bättre fungerande lönebildning som är mer förenlig med prisstabilitet och full sysselsättning?

Regeringen ser med andra ord de fackliga låglönesatsningarna som ett ekonomiskt problem och vidtar därför åtgärder för att trycka ned dessa krav, samtidigt som de grupper i samhället som fått mycket stora löneökningar och byggt upp stora förmögenheter, ”stimuleras” ytterligare med regeringens politik. Ett strukturellt problem är alltså att de förment opolitiska ramverken för den ekonomiska politiken underlättar och underbygger just en sådan politik. Det krävs ett grundligt perspektivskifte i svensk politik.

4.4 Samhällsekonomiska konsekvenser

Strukturella och långvariga inkomstskillnader innebär inte bara årliga skillnader i konsumtionsutrymme och livsmöjligheter mellan människor, utan omvandlas också till förmögenheter och påverkar hela samhällsutvecklingen och ekonomins funktionssätt. Utöver ökade inkomstskillnader har de som haft förmögenheter fått se dessa växa i värde; det gäller framför allt aktier och bostäder.

Betraktar man de svenska hushållen som en helhet har förmögenhetsutvecklingen varit formidabel flera år i rad. Under 2006 växte hushållens finansiella nettoförmögenhet med 185 miljarder kronor, eller drygt 11 procent.⁶ Nordea rapporterade i augusti 2006 att hushållssektorns nettoförmögenhet sedan 2002 vuxit med 1 200 miljarder kronor.⁷ Men ordet ”hushållen” döljer det faktum att förmögenheten är mycket ojämnt fördelad. Enligt SCB:s senaste totalsammanställning av förmögenheten var år 2004 den genomsnittliga nettoförmögenheten för Sveriges invånare 392 000 kronor, medan medianen var 28 000 kronor. En tredjedel av hushållen hade en mycket låg eller till och med negativ förmögenhet, samtidigt som den mest förmögna tiondelen av hushållen ägde motsvarande 60 procent av den samlade nettoförmögenheten. Kvinnors förmögenheter uppgick till ungefär 75 procent av männens.⁸ Ägandet av fastigheter och aktier är mer skevt fördelat än annat. Den rikaste tiondelen av hushållen stod år 2004 för motsvarande 77 procent av hushållens aktieäggande.⁹ Ungefär en femtedel av befolkningen har ett ägande i börsnoterade aktier. Av dessa personer står den tiondel som äger mest aktier – färre än tvåhundra tusen personer – för 98 procent av det sammanlagda ägandet av

⁶ Finansinspektionen, *Sparbarometern*, fjärde kvartalet 2006.

⁷ Nordea, *Förmögenhetskällan – de svenska hushållens förmögenhetsutveckling*, 2006.

⁸ Siffrorna från *Förmögenhetsstatistik 2004* (SCB, 2006). Den genomsnittliga nettoförmögenheten 2004 var 334 000 kronor för kvinnor mot 452 000 för män. Siffrorna för 2005 är 398 000 kronor respektive 542 000 kronor. (*Tillgångar och skulder för kvinnor och män 2005*, <http://www.scb.se/> 2007).

⁹ *Förmögenhetsstatistik 2004* (SCB, 2006).

Fel! Okänt namn på

börsnoterade aktier.¹⁰ Den här typen av statistik kommer att vara svårare att sammanställa i framtiden, eftersom regeringen beslutat att informationen inte skall tas in när förmögenhetsskatten avskaffas.

Den starka utvecklingen på aktiemarknaden är i sig en indikation på förändringar i maktförhållandena i den reala ekonomin. Börsutvecklingen utgör sammantaget en del av avkastningen på kapital. Och inte bara de publikt noterade bolagen på börsen har gett sina aktieägare goda förtjänster. Avkastningen för svenska riskkapitalfonder, så kallade buyout-bolag har varit hela 27,2 procent per år i genomsnitt 1995–2005.¹¹ Arbetskraften pressas för att producera stora vinster i företagen, och investerarna räknar med att detta kommer att fortsätta.

Den exceptionella börsutvecklingen kan delvis förklaras av växande vinstandelar, men också av kraftigt ökade ekonomiska resurser hos de bäst bemedlade. Hushållens aktieäggande är mycket ojämnt fördelat. Det är med andra ord de rikaste som investerar i aktier, och som också gynnas av stigande aktievärden. Det galopperande börsvärdet kan samtidigt få negativa realkonomiska konsekvenser genom förkortade investeringshorisonter – de uppblåsta siffrorna lockar till snabba klipp och omotiverade uppköp.

Ett mer handfast fenomen är den kraftiga prisstegringen på fastighetsmarknaden, särskilt i attraktiva storstadsområden. Också här finns ett växelspel. Inkomstutvecklingen för förmögna grupper genererar en efterfrågan på sådana ”produkter”, där stora värden kan lagras och där prisförändringarna kan bli stora. Samtidigt innebär detta att de som en gång haft den finansiella styrkan att ta sig in på ett mer exklusivt segment av marknaden, kan tillgodogöra sig en snabb förmögenhetstillväxt, som i sin tur kan omsättas på olika sätt. Den sammantagna effekten är en minskad social rörlighet: dels på grund av att inkomstspridningen överlagras i trögrörliga förmögenheter, dels för att den ekonomiska skiktningen cementeras fast i själva boendestrukturen. I kombination med den borgerliga bostadspolitiken – sänkt fastighetsskatt och utförsäljning av hyresrätter – blir situationen snabbt värre. Vi får en alltmer uppdelad bostadsmarknad, särskilt i storstäderna – en för dem med knappt om pengar, där det blir svårt att över huvud taget hitta någonstans att bo till rimliga villkor, och en där bostaden är en handels- och statusvara och ett sätt att lagra sin förmögenhet.

Den här bilden kompletteras av ett tryck på att förhållandena på arbetsmarknaden skall anpassas till den framväxande förmögenhets- och inkomststrukturen. En starkt ojämn inkomst- och förmögenhetsstruktur i samhället pockar på en skarp tudelning av arbetsmarknaden; lågkvalificerade tjänster med små utvecklingsmöjligheter och lågavlönad personal efterfrågas av penningstarka grupper, som själva har en mycket stark position på arbetsmarknaden.

¹⁰ *Tillgångar och skulder för kvinnor och män 2005. Gini-koefficient samt andel av totalsumman för de som äger mest i varje tillgångsslag* (<http://www.scb.se/> 2007). Värdet för hushållens sammanlagda ägande av börsnoterade aktier uppgick 2005 till 512 miljarder kronor.

¹¹ Källa: Thomson Financial. Rapporterat i Dagens Industri 070312.

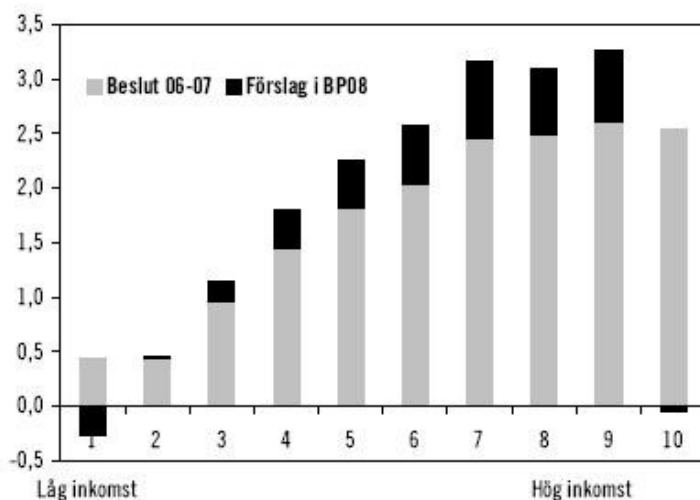
De vidgade förmögenhetsklyftorna leder alltså på flera sätt till en sämre långsiktig ekonomisk utveckling och ett samhällsekonomiskt mindre rationellt resursutnyttjande.

Regeringen räknar för övrigt själv med att dess politik kommer att öka de ekonomiska klyftorna. Som diagram 4.1 i bilaga 3 till budgetpropositionen på ett närmast övertydligt sätt visar, kommer det som benämns ekonomisk standard att kraftigt divergera mellan olika inkomstgrupper i samhället.

Figur 5. Fördelningspolitiska effekter av regeringens politik, enligt budgetpropositionen

Diagram 4.1 Effekter av regeringens politik på ekonomisk standard för hela befolkningen i olika inkomstklasser

Förändring av ekonomisk standard, procent

Källa: HEK, SCB, Finansdepartementets beräkningar

Regeringen räknar med att den så kallade Gini-koefficienten över inkomst-spridningen, exklusive kapitalvinster, skall växa från 0,232 till 0,245 mellan 2006 och 2008.¹²

Budgetpropositionen saknar inte bara en analys av de växande klyftorna och en ambition att vidta åtgärder för att komma tillrätta med dem. Tvärtom gör regeringens politik situationen sämre över hela linjen. Vänsterpartiet menar att Sverige måste bryta med denna utveckling. Vi presenterar en budgetmotion som går i rakt motsatt riktning. Vi ställer andra frågor och vi ger andra svar.

¹² Bilaga 3, tabell U.1, s. 23.

5 Regeringens politik

Regeringens politik innebär ytterligare ett år av försuttna möjligheter. Vi har upplevt en gynnsam internationell konjunktur. Samtidigt har svensk ekonomi kunnat stå mycket stark, tack vare en kombination av tidigare sociala investeringar, en hög teknisk och kunskapsmässig nivå samt samhälleliga strukturer som – trots stora brister – kunnat bidra till vissa jämlikhetssträvanden och en progressiv fördelning av resurser i jämförelse med många andra rika industrinationer. Tillväxttakten har varit mycket hög och stora överskott har genererats i de offentliga finanserna. I detta läge presenterar regeringen en budget utan stora reformer och utan nödvändiga strukturella investeringar för framtiden. I stället genomförs stora skattesänkningar riktade i första hand till samhällets förmögna. Stora samhällsutmaningar som behovet av att utjämna löneskillnaderna mellan kvinnor och män, förbättrad infrastruktur, krafttag mot klimatförändringarna, ett stärkt utbildningsväsende och en utbyggd välfärd, blir antingen behandlade med måttligt intresse och svaga åtgärder, eller utsatta för direkt kontraproduktiv hantering.

Att regeringens politik är svag på många viktiga områden betyder inte att den sammantaget är verkningslös. Det budgetår som vi lämnar bakom oss, samt det kommande, som skisseras i budgetpropositionen, utgör troligen tillsammans den värsta perioden under efterkrigstiden av kalkylerade angrepp på det svenska välfärdssystemets grundvalar. Regeringens politik är bakåtskrävande och leder till växande samhällsklyftor.

Regeringspartiernas seger i valet 2006 grundade sig till stor del i en retorik där väljarna förespeglades motsatsen till det som nu sker. Den kommande regeringspolitiken sades ha för avsikt att värna den svenska välfärdsmodellen. På punkt efter punkt framträder nu den mycket gälla kontrasten mellan valretoriken och politikens verkliga inriktning. Den svenska välfärdsmodellen – som i internationell jämförelse uppvisar mycket goda resultat – kan sägas vila på tre grundvalar: en arbetsmarknadsmodell där kollektiva parter kan förhandla fram trygga och flexibla villkor; solidariskt finansierade och heltäckande socialförsäkringar samt allmänt tillgängliga välfärdstjänster. Regeringen angriper genom sin politik vart och ett av dessa ben.

5.1 Brett och hårt angrepp på den svenska arbetsmarknadsmodellen

Situationen på arbetsmarknaden är i alla samhällen av central betydelse, för människors allmänna livsmöjligheter och välbefinnande, för resursfördelningen och maktförhållandena i samhället och för relationerna mellan människor. Regeringens politik är starkt inriktad på arbetsmarknaden. Den syftar till att dels minska arbetstagarnas makt på arbetsmarknaden genom att försvaga de arbetandes kollektiva organisationer, fackföreningarna, dels att (åter)skapa en starkt tudelad arbetsmarknad, där framför allt lågavlönade arbeten med dåliga villkor på den privata tjänstemarknaden förväntas växa. Dessa syften är

Fel! Okänt namn på

två sidor av samma strategimynt. De som har en mycket svag förankring på arbetsmarknaden, med långa och/eller återkommande arbetslöshetsperioder och otrygga anställningar, är svårare för dessa fackförbund att organisera. Samtidigt gör försvagade fackföreningar att en arbetsmarknad på arbetsgivar-nas villkor kan ta form.

Regeringen har redan genomdrivit målmedvetna försämringar i denna riktning. Det har blivit dyrare att vara med i facket, genom den avskaffade avdragsrätten. Samtidigt har den så kallade egenavgiften till a-kassan höjts. Detta kallas ”ökad självfinansiering” trots att a-kasseavgifterna tillsammans med det avstådda löneutrymme som utgör arbetsmarknadsavgiften i arbetsgi-varavgifterna mer än fullt ut motsvarar statens kostnader för arbetslöshetsförsäkringen. Samtidigt har regeringen gjort det svårare att kvalificera sig till försäkringen. För lågavlönade och deltidsanställda, vilka redan har mycket små ekonomiska marginaler, innebär detta att avgifterna chockhöjs. Det är just de som behöver fackets stöd allra mest som får de största svårigheterna att vara kvar i facket och a-kassan.

Fackföreningsrörelsen har förlorat 130 000 medlemmar hittills under 2007. Samtidigt har över 320 000 personer lämnat a-kassan och står nu utan skydd. Människor upplever inte att de har råd att stanna kvar i systemet. Regeringens politik får alltså den avsedda – men inte öppet redovisade – effekten.

Regeringen går nu vidare i sina ambitioner att försvaga fackföreningsrörelsen och urholka den svenska avtalsmodellen. Två nya karensdagar införs i a-kassan, ”för att stärka drivkrafterna för sysselsatta som byter jobb att göra detta utan mellanliggande arbetslöshetsperiod”. Argumentet förutsätter att människor trivs i arbetslöshet och okynneslämnar sina arbeten – något som saknar grund i verkligheten.

En mycket dramatisk försämring av arbetslöshetsersättningen införs när möjligheterna att erhålla arbetslöshetsersättning på deltid kraftigt begränsas. Den som deltidsstämplars är en person som jobbar deltid mot sin vilja, och som alltså vill och kan jobba heltid, men som inte får det på grund av att arbetsgivaren bara erbjuder deltidsjobb. Det är en situation som är typisk för framför allt kvinnor som jobbar inom handeln, hotell- och restaurangbranschen och inom sjukvård och omsorg. För de anställda är det både stressande och ekonomiskt tungt. Man har låga inkomster trots att man arbetar, samtidigt som man är tvungen att söka jobb för att få behålla ersättningen från a-kassan. Genom begränsningen är det återigen en utsatt grupp som pressas ut i systemets marginaler. Det är anmärkningsvärt att regeringen mycket aktivt motarbetat förslag om att stärka rätten till heltid, samtidigt som den nu försvårar situationen ytterligare för de deltidsarbetslösa. Det är en cynisk politik som kommer att ytterligare försämma kvinnors position på arbetsmarknaden och öka de ekonomiska klyftorna mellan kvinnor och män.

Också regeringens införande av en så kallad arbetslöshetsavgift i stället för den så kallade förhöjda finansieringsavgiften verkar i samma medvetna riktning. Genom att ”åstadkomma ett tydligare samband mellan avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen och arbetslösheten”, minskar systemets allmänna karaktär och därmed dess riskspridning. Det innebär att de sektorer där arbets-tagarna är svagast också är de där den fackliga organisationsgraden och delta-

Fel! Okänt namn på

gandet i arbetslöshetsförsäkringen riskerar att försvagas mest. Dessutom är det uttalade syftet att hålla nere lönerna i sektorer där lönerna redan är låga. Detta kallas ”att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt”.

Två ytterligare angrepp på den svenska arbetsmarknadsmodellen genomförs i form av försämringar av sjukförsäkringen. Genom att kräva att en sjukskrivna persons arbetsförmåga skall prövas mot hela arbetsmarknaden efter sex månader förvandlas i praktiken sjukdom till saklig grund för uppsägning. Och genom ett oerhört anmärkningsvärt ingrepp i den fria avtalsrätten utredas värdet av redan ingångna avtal som garanterar ett mindre inkomstbortfall vid sjukdom. Dessa ingrepp devalverar ytterligare såväl värdet av fackligt medlemskap som tecknade kollektivavtal.

Vänsterpartiet avvisar bestämt dessa förändringar och anslår i sitt budgetförslag i stället medel till såväl förstärkningar av arbetslöshetsförsäkringen som sjukförsäkringen (se vidare avsnitt 6.2 och 6.6).

Förutom de uppenbara, negativa sociala effekterna för de direkt drabbade personerna, har dessa försämringar tydliga långsiktiga effekter för ekonomins funktionssätt. Den nordiska välfärdsmodellen har varit framgångsrik i att driva fram en ständig utveckling av arbetsmarknaden och minska marknaden för lågproduktiva, lågavlönade och dåligt utvecklande arbeten, särskilt inom privat tjänstesektor. Just denna arbetsmarknad vill regeringen stimulera fram. Tanken är att sänka ersättningsnivåer, en kraftig minskning av de arbetsmarknadspolitiska programmen och krav på arbetssökande att acceptera första bästa jobb skall öka konkurrensen om varje ledigt jobb och pressa ned de lägsta lönerna. Därtill skall färre unga få högskolebehörighet genom reformerna av gymnasieskolan samtidigt som möjligheterna att läsa in bristande gymnasiekompetens beskärs genom kraftiga besparingar på komvux – regeringens tydliga ambition att sänka utbildningsnivån och levnadsstandarden för den unga generationen måste betraktas som historisk. Genom införda och utvidgade subventioner till hushållsnära tjänster, rabatt för att anställa personer under 25 år och subventioner till utvalda delar av den privata tjänstesektorn skapas också förutsättningar för en sådan arbetsmarknad. Anställningstryggheten urholkas kraftigt i och med de ändrade reglerna för visstidsanställning. Nedskärningarna av arbetsmiljöarbetet och arbetslivsforskningen bidrar ytterligare till en generell sänkning av kvaliteten i arbetslivet.

Sammantaget övervältras kostnaderna och riskerna för arbetslösheten på enskilda. Målet är att skapa en typ av arbetsmarknad som sedan länge är etablerad i länder som Storbritannien och USA, där inkomstklyftorna är väsentligt större än i Sverige, och där det finns en bred grupp av ”arbetande fattiga”. Regeringens politik syftar till att pressa fram detta ”utbud” av arbetskraft. På längre sikt skapar politiken en skarpare uppdelning mellan dem som har en mycket fast förankring på arbetsmarknaden och dem som har en mer lös anknytning dit, och som nu med hårdhänta metoder hänvisas till att acceptera väsentligt sämre villkor på arbetsmarknaden. Detta är en traditionell högerpolitik som syftar till att slå sönder solidariteten mellan människor. Vänsterpartiet avvisar bestämt denna politik och föreslår reformer som pekar i motsatt riktning.

5.2 Systematisk uttunning och privatisering av socialförsäkringssystemen

En andra grundval i den svenska välfärdsmodellen är konstruktionen av socialförsäkringssystemen. Också denna grundval angrips i och med regeringens budget.

De svenska socialförsäkringssystemen bygger på de viktiga huvudprinciperna att de finansieras med hjälp av skatter (som tas ut efter bärkraft, med viss progressivitet) och att de är allmänna och heltäckande i stället för privata och frivilliga. Detta är viktiga principer som skiljer vårt generella system från andra som bygger på grundtrygghet för främst människor med små ekonomiska resurser. Systemet skall ge medborgarna en inkomstrelaterad ersättning vid skiftande livssituationer; sjukdom, arbetslöshet, föräldraledighet och liknande, med en angiven lägsta nivå. Genom sin konstruktion sprider – och därmed utjämnar – socialförsäkringarna riskerna mellan individerna i samhället. Socialförsäkringarna bygger på att alla är med. Ju fler som är med, desto bättre fungerar riskspridningen. De ekonomiska trygghetssystemen är nödvändiga för den enskildes ekonomiska trygghet men också avgörande för hela samhällsekonomin funktion och därmed för alla medborgares välfärd. Stabila offentliga ekonomiska välfärdssystem ger trygga medborgare, som på ett bra sätt kan tillvarata sina livsmöjligheter.

För att upprätthålla ett välfungerande system är inkomstbortfallsprincipen avgörande. Den innebär att i stort sett alla, inte bara de fattigaste, omfattas och gynnas av systemet. Därmed skapas en legitimerande sammanhållning. Människor med högre inkomster skall också försäkras inom ramen för det gemensamma systemet. Eftersom lågavlönade har större behov än högavlönade, blir höginkomsttagare nettobidragsgivare till systemet. I praktiken betyder detta att systemet också är viktigt för omfördelningen mellan kvinnor och män. Ju fler som är med och betalar för välfärden, desto mer resurser kommer samhället att ha att omfördela och för att garantera inkomstbortfallet.

Redan före valet beräknades mer än hälften av de heltidsanställda slå i taket i sjuk- och föräldraförsäkringen. Det är därför en viktig uppgift att höja taken för att slå vakt om systemen och stärka golven.

I stället inledde regeringen efter valet ett brett angrepp mot socialförsäkringssystemen. Bland annat sänktes taket i sjukförsäkringen, den sjuklönegrundande inkomsten (SGI) räknades ned vilket leder till sämre ersättningar, antagandeinkomsten vid sjuk- och aktivitetsersättning försämrades med urholkad framtida pension som resultat. Privatiseringen av trafikförsäkringen ger en försmak av hur systemen kan komma att förändras.

Regeringen går nu vidare med fler hårda angrepp. Den reformering av sjukförsäkringen som presenteras i höstbudgeten är inget annat än ett kraftigt besparingsprogram. Den innebär dels att lagen om anställningsskydd kringgås, dels att många människor helt enkelt får ett mycket sämre stöd som sjuka. En ytterligare sänkt beräkningsgrund för SGI verkar i samma riktning. När socialförsäkringar blir allt sämre på att fylla sina grundläggande uppgifter för allt fler, blir det lättare att ändra systemen än mer.

Vänsterpartiet avvisar bestämt dessa försämringar.

Fel! Okänt namn på

Regeringen har – tillsammans med borgerliga ”tankesmedjor” och ledarsidor – varit drivande i en destruktiv och insinuant debatt om fusk och överutnyttjande i socialförsäkringarna. Det är en självklarhet att fusk skall beivras. Missbruk av våra gemensamma trygghetssystem är i sig en kränkning mot och riskerar att underminera det generella välfärdssystemet. Men den debatt som förts baseras sällan på fakta och har inte heller till egentligt syfte att åtgärda faktiska problem, utan just att skapa osäkerhet och legitimitetsproblem. Trots ett enormt uppeldat anslag och anställning av 300 specialiserade fuskjägare hittade till exempel Försäkringskassan i sin senaste kampanj cirka 2 000 nya fall av fusk. Åtgärderna hade efter något år sparat cirka 20 miljoner kronor, medan de anställda för ändamålet kostade samhället 150 miljoner kronor.

I själva verket är det inte otänkbart att ”fuskdebatten” snarare skapar mer fusk. De allra flesta människor anser att man skall vara ärlig, och är också det själva. Om det ständigt talas om enorma problem med fusk, och det ägnas stora resurser åt att jaga och misstänkliggöra människor, kommer många att få uppfattningen att andra säkert fuskar, vilket leder till att systemen förlorar i legitimitet.

Effekten är dock mycket större än det rent statsfinansiella. Om det skapas en stämning av att den som får ta del av sociala försäkringar eller av samhällsstöd, i många fall kanske inte har rätt till det, skapas en kil mellan dem som för tillfället inte behöver tryggheten i systemet och dem som gör det. På så sätt angrips en kärnfråga i välfärdens utformning – att vi alla kan vara starka, men också ömtåliga.

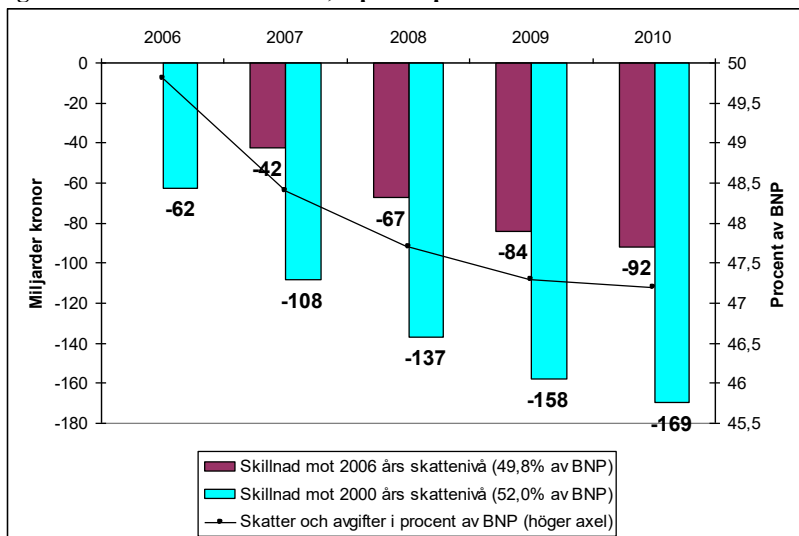
Regeringen vill nu gå vidare med ett ytterligare, vagt preciserat, ”åtgärds paket” och antar också därigenom att stora besparingar skall göras. Vi avvisar dessa åtgärder och de besparingar som regeringen räknar hem.

Regeringens mål på medellång sikt är att göra om socialförsäkringarna enligt samma modell som pensionssystemet. Det innebär de facto ett grundskott mot hela den svenska modellen. En sådan förändring innebär, vid sidan av ökade kostnader och en mindre effektiv användning av gemensamma resurser, en privatisering av riskerna. Själva poängen med dagens socialförsäkringar är att undvika detta. Detta är en utveckling som Vänsterpartiet vill motverka. I motionens avsnitt 6.6 beskriver vi de satsningar som vi i stället vill göra på att stärka de gemensamma försäkringssystemen.

5.3 Urholkad välfärd genom skattesänkningar och privatiseringar

Det tydligaste uttrycket för den svenska välfärdsmodellen är att viktiga sociala tjänster fördelas efter behov i stället för utifrån plånbokens tjocklek. För att detta skall vara möjligt krävs ett relativt högt skatteuttag som lämnar rum för omfördelningar. De stora skattesänkningar som regeringen genomför utgör ett uppenbart hot mot detta välfärdssystem.

Figur 6. Skattesänkningarnas "skugga". Minskade skatteintäkter på grund av fallande skattekvot, löpande priser

Källa: Budgetpropositionen, bilaga 2; egna beräkningar.

Samtidigt genomförs ett antal andra åtgärder som bidrar till försvagningen av den offentliga verksamheten. Genom att övervältra kostnader på kommunerna, till exempel när de arbetsmarknadspolitiska programmen hårdantas, samtidigt som kommunerna dels har ett begränsat manöverutrymme i och med balanskraven, dels inte får en uppräknig av statsbidragen för åren 2009 och 2010, tvingar regeringen fram en åtstramning i välfärdssektorn trots mycket goda offentliga finanser ([se vidare avsnitt 11 Kommunal ekonomi](#)).

I ett känt uttalande på den moderata partistämman konstaterade statsministern att "det finns en skugga bakom varje skattekrona, som vi talar alldeles för lite om". Det kan konstateras att detta definitivt gäller i årets budgetproposition. Behovet av sociala framtidsinvesteringar och av ökad omfördelning är stort. Regeringen drar dock stadigt ned intäkterna från skatter och avgifter. I [figur 6](#) illustreras hur skatteuttaget fallit och planeras falla enligt finansplanen. Den konkreta "skuggan" innebär tiotals miljarder kronor mindre till omfördelning och välfärdsreformer. Om skatteuttaget bibehållits på samma nivå som 2006 skulle det år 2008 ha funnits 67 miljarder mer som kunde användas till välfärden. Kontrasterna mot ett bibehållet skatteuttag på 2000 års nivå är än mer slående. Detta är en oansvarig regeringspolitik, ämnad att tillgodose endast höginkomsttagarnas intressen.

Redan EU-systemet och anpassningen till det har tvingat fram en delvis tvångsprivatisering av den offentliga verksamheten. Lagen om offentlig upphandling gör att medborgarna får svårt att förvänta sig att offentliga medel kan användas på ett sådant sätt att sociala och politiska mål uppnås. Såväl principiellt som praktiskt är detta en inskränkning av demokratins räckvidd

Fel! Okänt namn på

och av det kommunala självbestämmandet. Regeringen har i sin senaste upphandlingsproposition¹³ försatt möjligheten att förbättra och förenkla de gällande lagarna. Resultatet är snarare det motsatta. I budgetpropositionen antyds ytterligare förändringar i samma riktning, när man efterlyser ”fungerande rättsmedel och sanktionsmöjligheter” samt aviserar en proposition för att ”i domstol lösa konkurrenskonflikter mellan offentlig och privat säljverksamhet när sådana uppstår”.¹⁴ Större tryck för privatiseringar och fler domstolstvister är helt fel väg att gå för den som vill stärka välfärden och använda samhällets resurser på ett samhällsekonomiskt rationellt sätt. Vänsterpartiet vill se över Lagen om offentlig upphandling för att ge det offentliga större möjligheter att ställa krav på kollektivavtalsbestämda arbetsvillkor och miljömässigt hållbar produktion (se Vänsterpartiets motion 2007/08:Fi1).

5.4 Bort från den svenska modellen

Forskning och beprövad erfarenhet visar att den typ av politik som regeringen nu på ett långtgående sätt genomför, leder till vidgade klyftor, en sämre fungerande arbetsmarknad och långsiktigt minskade tillväxtpotentialer. I en internationell jämförelse uppvisar den svenska, eller rättare uttryckt nordiska välfärdsmodellen exceptionellt goda resultat på område efter område. Regeringen angriper med stor precision just de faktorer som varit avgörande för dessa goda resultat.

Ett genomgående drag i regeringens argumentation är att den vilar tungt mot en sorts simplistisk, ortodox nationalekonomisk teori, där ekonomin ses som något asocialt; det finns inga samhällsliga strukturer och maktförhållanden, människor antas agera atomistiskt och utan relationer till varandra, på stimuli, ”incitament”. Sådana nationalekonomiska modeller är vetenskapligt mycket problematiska eller närmast värdelösa när det gäller att säga något meningsfullt om det samhälle vi lever i. De används dock med glädje av regeringen, eftersom de kan bidra till legitimeringen av högerpolitiken.

Regeringen genomför massiva skattesänkningar för att ”göra det mer lönsamt att arbeta”. Empiriskt är det dock mycket svårt att påvisa några robusta samband mellan hög skattenivå i ett samhälle å ena sidan, och lägre tillväxt och sysselsättning i ekonomin å andra sidan. Snarare är det motsatsen som gäller. Skattebasutredningen konstaterade till exempel, efter att ha gått igenom ett flertal undersökningar att ”det inte säkert går att påvisa med hjälp av data på en aggregerad nivå att skatter har en negativ inverkan på tillväxten”.¹⁵ En omfattande kanadensisk undersökning nyligen återkom ännu en gång till

¹³ Prop. 2006/07:128 *Ny lagstiftning om offentlig upphandling och upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster.*

¹⁴ Utgiftsområde 24, s. 24.

¹⁵ SOU 2002:47, s. 81.

resultat av denna typ, men går längre.¹⁶ Rapportens sammanfattning inleds med följande mening: ”Skattesänkningar är katastrofala för en nations medborgares välbefinnande”. Studien visar med en genomgång av OECD-statistiken, att högskatteländer har varit mer framgångsrika i att uppnå sociala mål än lågskatteländer.¹⁷ Detta har de gjort ”utan någon negativ ekonomisk påföljd”. De nordiska länderna, som har höga skatter kontrasteras med anglosaxiska lågskatteländer. Av 50 sociala indikatorer var de anglosaxiska länderna bättre på sju, men i samtliga dessa fall var skillnaden så pass liten att den kunde vara slumpmässig. För 33 mer direkt ekonomiska indikatorer uppvisar de nordiska länderna något eller mycket bättre resultat än de anglosaxiska. Det gäller exempelvis BNP per arbetad timme, arbetskraftsdeltagande och placering på ett ”kreativitetsindex”.

Om OECD-länderna studeras med avseende på social exkludering, eller *utanförskap*, framträder samma tydliga mönster.¹⁸ De nordiska länderna placerar sig i ena ändan av skalan, medan länder med låga skatter och en arbetsmarknad som är ”flexibel” på arbetsgivarnas villkor (USA, Storbritannien, Mexiko) visar höga mått av socialt utanförskap. Särskilt noterbart är att den *sociala rörligheten* är störst i nordiska länder som Sverige, och klart minst i USA och Storbritannien.

Ett område där de empiriska resultaten är närmast överväldigande är hälso- och sjukvården. Regeringens politik har en tydlig inriktning: att öka det privata inslaget i hälso- och sjukvårdsväsendet. Strategin är klassiskt tvådelad – att först öka inslaget av privata utförare och olika typer av checksystem och privata tilläggsförsäkringar, för att därefter kunna övergå till alltmer av privat finansiering i stället för samhällligt ansvar. Regeringens avskaffande av den så kallade stopplagen, och klarsignalen till utförsäljning av akutsjukhus – något som enfatiskt förnekades i valrörelsen – utgör ett mycket dramatiskt steg i denna riktning. Vad som väntar i förlängningen borde oroa alla som är intresserade av en väl fungerande och allmänt tillgänglig sjukvård. USA är ett land med ett högggradigt privatiserat sjukvårdssystem, där få omfattas av vårdförsäkringar. USA är också det land i världen som lägger ned mest på sjukvård per capita – runt 15 procent av BNP. Samtidigt intar landet en av jumboplatserna bland OECD-länderna när det gäller medellivslängd. I Sverige är sjukvårdens andel av BNP ungefär 8 procent. Sverige har en högre förväntad

¹⁶ ”The Social Benefits and Economic Costs of Taxation – A Comparison of High- and Low-Tax Countries”, Neil Brooks & Thaddeus Hwong, Canadian Centre for Policy Alternatives.

¹⁷ Resultatet är bland annat, att de nordiska länderna har signifikant lägre fattigdomsnivåer, högre pensioner relativt lönenivån, bättre villkor för funktionshindrade, mer jämlik inkomstfördelning, mer jämställdhet mellan könen, högre andel som blir klara med gymnasie- och universitetsutbildning, högre medellivslängd och mycket lägre spädbarnsdödlighet, färre mord, mycket bättre resultat när det gäller olika miljömått. Enligt rapporten är det vidare för ett ”slående stort antal” av de sociala indikatorerna så att USA inte bara hör till de sämsta av de 19 industriländerna, utan ”med betydande marginal kan rankas som det mest dysfunktionella landet”.

¹⁸ För en god sammanfattning av ett flertal studier, se till exempel ”Is the U.S. a Good Model for Reducing Social Exclusion in Europe?”, John Schmitt & Ben Zipperer, *Post-autistic economics review*, 40, 2006, s. 2–17.

Fel! Okänt namn på

medellivslängd, väsentligt lägre barnadödlighet, fler sjukhussängar och fler läkare per invånare.¹⁹ I en stor kanadensisk studie som omfattade hundratusentals patienter på flera hundra sjukhus, kunde man konstatera att motsvarande vård var dyrare på privata vinstdrivande sjukhus jämfört med ickevinstdrivande. Dödligheten i den privata sjukvården var också högre.²⁰

Allt detta är välkända resultat, som gång på gång bekräftats av internationell statistik, och i annan, socialt grundad empirisk forskning. Regeringen håller sig dock tryggt till teoretiska, politiskt riggade nationalekonomiska modeller, och presenterar en politik som på område efter område präglas av en förbluffande marknadsfundamentalism. Den treenighet av angrepp mot den svenska modellen, som beskrivits ovan, visar vägen mot en samhällsmodell med kraftigt vidgade klyftor, en mer tudelad arbetsmarknad med lägre produktivitet, och större utanförskap. Det är den verkliga inriktningen av regeringens politik, som framträder i budgetpropositionen.

5.5 Blå dunster i stället för konkret politik

Kontrasten mellan inriktningen på regeringens faktiska politik och den retorik som användes före valet 2006 förklarar varför budgetpropositionen är så rik på nyspråkliga formuleringar, vilka syftar till att göra bilden av regeringens hårda politik mer diffus. På vissa områden gäller dock att regeringen i stället försöker dölja bristen på tillräckligt engagemang och konkreta förslag, med grandiosa rubriceringar.

Ett tydligt exempel är regeringens klimatpolitik, med hänvisningar till satsningar genom en "klimatmiljard". Regeringens insatser på miljöområdet har sedan hösten 2006 främst bestått av yrvakna åtgärder som genomförts utan riktiga konsekvensanalyser eller med hänsyn till väl etablerad kunskap inom miljöforskning och vetenskap. I stället för att öka ambitionen för att nå riksdagens sexton miljö kvalitetsmål väljer regeringen inriktningen att sänka målnivåerna för miljömålen. I år har regeringen infört en så kallad klimatmiljard och hävdar att detta är en stor klimatsatsning. Men i klimatmiljarden ingår tidigare satsningar från förra mandatperioden och miljarden delas upp under tre år. Dessutom talas det tyst om att Klimatinvesteringsprogrammet (Klimp) och flera stöd till energieffektivisering läggs ned. Enligt Naturvårdsverkets utvärdering leder Klimp till stora minskningar av utsläppen av växthusgaser och dessutom miljöförbättringar inom ramen för flera av de sexton nationella miljö kvalitetsmålen. Regeringen avvecklar programmet utan att motivera beslutet. Det är tydligt att regeringen minskar anslagen till klimatåtgärder mer än de ökar. Att kalla regeringens budget för en klimatsatsning är därför inget annat än en bluff. Utöver detta lägger regeringen i budgeten mer

¹⁹ *OECD World Figures 2002* och *LO-tidningen* 061013, "46 miljoner saknar sjukförsäkring i USA".

²⁰ Devereaux, Heels-Ansdell & Lacchetti (2004) "Payments for Care at Private For-Profit and Private Not-for-Profit Hospitals: A Systematic Review and Meta-analysis," *Canadian Medical Association Journal* vol. 170, 12, s. 1817–1824.

resurser på vägar och aviserar att en större andel av investeringarna skall gå till vägar och inte järnvägar.

Ett annat exempel är regeringens stolt presenterade ”läsa, skriva, räkna-satsning”, för vilken det avsätts 150 miljoner 2008. Till skillnad från regeringens otillräckliga och oklara införande av ett riktat statsbidrag gör Vänsterpartiet en omfattande satsning på att kraftigt höja lärartätheten i grundskolan och på så sätt kunna nå elever med särskilda behov. Över 5 000 nya lärare (heltidstjänster) behövs i grundskolan för att nå samma lärartäthet som 1991/92, före krisåren. Det är en satsning som Vänsterpartiet gör inom ramen för vårt program för 200 000 nya jobb i offentlig sektor. Samtidigt skjuter vi till medel till 10 000 nya tjänster inom skolbarnsomsorgen. Regeringen å sin sida har inte bara presenterat en mycket torftig reform, utan drar med andra handen in 2,4 miljarder kronor 2009 och 4,6 miljarder 2010, från kommunernas generella statsbidrag genom utjämningsystemets regleringspost. Detta kommer att få långt mer dramatiska *negativa* följder för skolorna.

I förra årets höstbudget deklarerade regeringen att den tiodubblade resurserna till jämställdhet och satsade 400 miljoner kronor för 2007. Det var mycket otydligt vad satsningen ”särskilda jämställdhetsåtgärder” skulle gå till, och nu har det visat sig att regeringen bara använt en tiondel av pengarna. Under året som gått har inte heller en enda proposition kommit från Jämställdhetsdepartementet. I årets budgetproposition finns knappt någon specifikation av vilka jämställdhetspolitiska åtgärder regeringen planerar framöver. Regeringens jämställdhetspolitik har i allt väsentligt karaktären av tomt prat.

Än värre är att den politik regeringen faktiskt genomför får en särskilt negativ effekt på kvinnor som grupp och på strävandena efter jämlika villkor mellan kvinnor och män i samhällslivet i stort. Av regeringens skattesänkningar har närmare 60 procent gått till män (se vidare i Vänsterpartiets motion 2007/08:Fi269 om skatter). I årets budget aviserar planer för ytterligare erodering av skattebaserna framöver, samtidigt som transfereringar via socialförsäkringssystemen skärs ned. Regeringens politik ökar också skillnaderna mellan hög- och lågavlönade kvinnors villkor och underminerar förutsättningarna för solidariska lösningar på könsrelaterade orättvisor. Skattesubventionerna av hushållsjobb i privata hem ”köper loss” högavlönade kvinnor från det dubbelarbete som kvinnor i alla inkomstklasser drabbas av, medan de övergripande strukturerna i arbetslivet och i fördelningen av obetalt arbete mellan kvinnor och män lämnas orörda. Begränsningen av deltidsarbetslösas rätt att fyllnadsstämpla är ett annat flagrant exempel på regeringens mycket klass- och könsmedvetna politik: I kombination med regeringens avvisande av lagstadgad rätt till heltid är denna reform ett effektivt sätt att vältra över kostnaderna för deltidsarbetslösheten på de lägst avlönade kvinnorna.

Vårdnadsbidraget kan inte i någon mening sägas gynna jämställdhet, tvärtom står den reformen i hjärt kontrast till regeringens retorik om minskat bidragsberoende och ökade incitament till arbete. Mot bakgrund av all kunskap som finns av vårdnadsbidrag i andra länder kan man konstatera att regeringens så kallade ”arbetslinje” inte omfattar kvinnor, utan att samhället tvärtom bör finansiera hemmafruar med skattemedel. Den så kallade jämställdhetsbonus som skall belöna hushåll där mannen tar ut föräldraledighet är ett

Fel! Okänt namn på

tämligen lamt försök att plocka jämställdhetspoäng. I stället för att reformera föräldraförsäkringen med bibehållen inkomstbortfallsprincip, inrättar man ett bonussystem som förstärker normen om mannen som en figur som måste lockas att ta sitt föräldransvar med särskilda förmåner. Begreppet jämställdhetspolitik har med denna regering helt förlorat varje rimlig innebörd.

5.6 Ett mer sårbart Sverige

Regeringens politik åsamkar inte bara svensk ekonomi och svensk samhällsstruktur djupa sår under de år dess budgetar gäller. Den ekonomiska politik som nu förs är till sin karaktär sådan att skadorna blir djupgående och svårreparerade över tid. I ett läge med exceptionellt goda makroekonomiska förutsättningar och en stark utveckling på arbetsmarknaden, när det borde vara naturligt att arbetslösheten kunde fås ned kraftigt över hela linjen, har exempelvis **antalet långtidsarbetslösa ungdomar ökat från 1 869 till 7 500 mellan juli 2006 och juli 2007.** Antalet ungdomar som får arbetsmarknadsutbildning har halverats under samma tidsperiod. Det torde vara uppenbart att långtidsarbetslöshet får andra, betydligt mer allvarliga effekter än korttidsarbetslöshet, för dem som drabbas. Regeringens avveckling av arbetsmarknadsprogrammen, och med detta även bantningen av den nödvändiga organisation och kompetens som krävs på AMS, kan visa sig ödesdiger när konjunkturen vänder. Det är i sammanhanget värt att notera att regeringen själv spår att den öppna arbetslösheten skall börja öka redan 2009. Sverige har, trots att den ekonomiska politiken från slutet av 1980-talet anpassades till en allmän, nyliberal doktrin i hela den industrialiserade världen, kunnat uppvisa förhållandevis goda arbetsmarknadsresultat. Inte minst har sysselsättningen bland kvinnor, bland personer med lägre utbildning och bland äldre varit betydligt högre än i jämförbara länder.²¹ Personer med en utsatt position, som slås ut från arbetsmarknaden, kommer efter den omvandling av välfärdssystemen som beskrivits ovan, att få svårare att återvända. Utanförskapet cementeras.

Bostadspolitiken skapar på samma sätt en social uppdelning som dröjer kvar länge. Utförsäljningarna av allmännyttan och av de statliga företagen innebär en kapitalförstörelse som är svår att reversera. De bristande investeringarna i infrastruktur är mycket svåra att snabbt ta igen i framtiden. Exempelen är många.

Sverige lever fortfarande i sviterna av nedskärningspolitiken under det tidiga 1990-talet. Den åderlåtning av den offentliga sektorn, som blev resultatet av den nyliberala offensiven och den därmed sammanhängande krisen har inte reparerats. SCB pekade i en stor studie 2005 på att den markant högre arbetslösheten bland unga under 90-talskrisen bidragit till en ”förlängd etable-

²¹ Enligt OECD Employment Outlook 2004 var till exempel sysselsättningsgraden bland personer 55–64 år 66,8 procent i Sverige, jämfört med 31,8 procent i EU-15, 46,4 procent i Storbritannien och 54,5 procent i USA. Sysselsättningen bland personer 25–64 år som saknar gymnasieutbildning var 68,2 procent i Sverige jämfört med 57,0 procent i USA.

ringsfas och eftersläpning i välfärden i jämförelse med äldre generationer”.²² Detta har fått en negativ påverkan på materiell standard, sociala nätverk, fysisk och psykisk hälsa, med mera, för unga vuxna. De sår som i dag ristas in i välfärden är på många sätt djupare och riskerar att få långvariga konsekvenser.

De förslag som Vänsterpartiet presenterar i denna budgetmotion syftar till att utgöra ett konkret alternativ till den ovan beskrivna och analyserade regeringspolitiken. Samtidigt utgör de en färdriktning som radikalt skiljer sig från den regeringen arbetar för genom förslagen i propositionen. Det är nödvändigt att dels reparera de skador som regeringspolitiken ger upphov till, dels starta nya utvecklingstrender som leder till en stärkt välfärd, ett utvecklande och sunt arbetsliv, en rättvisare samhällsgemenskap, en hållbar ekonomisk utveckling och jämställdhet mellan män och kvinnor.

6 Modernisera välfärden – satsa för framtiden

6.1 Den offentliga sektorn måste växa

Sverige behöver en ekonomisk politik för att långsiktigt säkra och utveckla välfärden. En bärande del av en sådan politik måste vara att successivt överföra resurser till gemensamma lösningar inom den offentliga sektorn, så att denna kan växa i den mån som behövs för att tillgodose behovet av välfärds-tjänster av många olika slag.

Vi har i motionen beskrivit en sammanhängande problematik med växande klyftor, ackumulerade privata förmögenheter som används på ett långt ifrån samhällsekonomiskt optimalt sätt och en arbetsmarknad som anpassar sig till de växande klyftorna. Detta är ett problemkomplex som återfinns i de flesta välfärdsstater och som kommer att fördjupas så länge det inte sker ett brott med den i dag förhärskande nyliberalt inspirerade ekonomisk-politiska huvudlinjen. Detta är en utgångspunkt för Vänsterpartiets ekonomiska politik.

I moderna samhällen finns en inneboende tendens till att tjänster generellt sett blir allt dyrare relativt industriprodukter. Det beror på produktionens karaktär. ”Rationaliseringar” kan och skall inte ske på samma sätt inom tjänstesektorn som i industriproduktion. Tjänster blir mer arbetsintensiva i relation till varuproduktion. Det är därmed naturligt att en växande del av de samlade resurserna i ekonomin går till produktion av så kallade humantjänster. Det är också just sådana tjänster som efterfrågas i välfärdssamhällen när inkomsterna ökar.

Det borde framstå som självklart att denna utveckling inte i sig utgör ett problem. Om exempelvis äldreomsorgstjänster fördyras i relation till produktion av tv-apparater är det orimligt att framhärda i den större effektiviteten i att

²² *Ungdomars etablering: Generationsklyftan 1980–2003.*

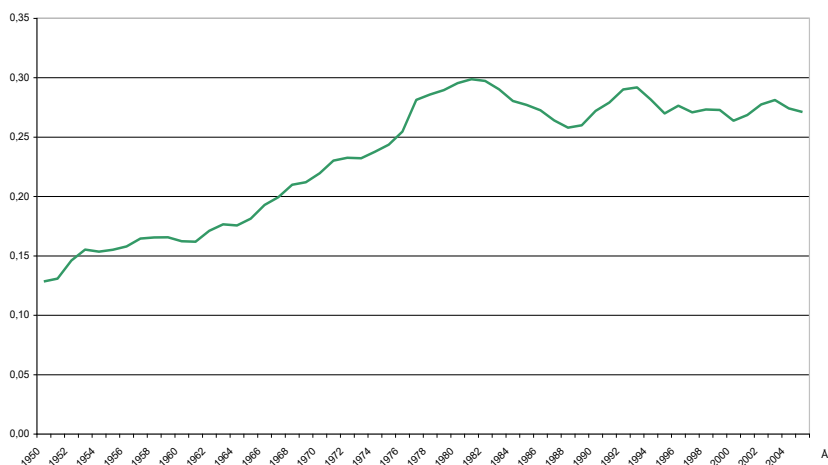
Fel! Okänt namn på

konsumera fler tv-apparater i stället för att tilldela en större andel av en växande inkomst åt äldreomsorgstjänster.

Om inte resurserna till den offentliga sektorn – som just tillhandahåller centrala tjänster i välfärdssamhället – i allmänhet, och antalet anställda i denna sektor i synnerhet, växer påtvingas en tillbakarullning av verksamheter som är viktiga för ett utvecklat och utvecklande samhälle. De äldres möjligheter att få stöd till mer än det nödvändigaste ”rationaliseras” bort. Skolbibliotek och fritidsledare anses vara en lyx och försvinner från många skolor. Samlingslokalerna blir färre och dyrare i stället för att erbjudas som självklar samhällsservice till medborgarna. Exempelen kan mångfaldigas. Vi hamnar som samhälle i den besynnerliga situationen att vi anses ha blivit alltför rika för att gemensamt ordna konsumtionen av sådant som vi behöver och vill ha!

Det är viktigt att notera, hur systemskiftet i skiftet mellan 1980- och 1990-talen, och de problem som hänger ihop med det – växande klyftor, ackumulerade privata förmögenheter som används på ett långt ifrån samhällsekonomiskt optimalt sätt, och en bakåtblickande arbetsmarknadspolitik som fördjupar de växande klyftorna – också har en tydlig motsvarighet i den offentliga sektorns utveckling. Som framgår av **figur 7** ökade den offentliga sektorns andel av BNP från andra världskrigets slut fram till början av 1980-talet. Detta innebar en uppbyggnad av den samhälleliga välfärden och stora framsteg i levnadsförhållanden. Samtidigt minskade klyftorna i samhället. Därefter har den offentliga sektorns tillväxt planat ut. Den andel av samhällets samlade (växande) resurser som går till offentlig konsumtion har därefter till och med trendmässigt sjunkit. Om vi hade använt *lika stor* del av våra resurser gemensamt i dag som 1981, hade det funnits ungefär 250 miljarder mer till den offentliga sektorn. Resurser som används på det sättet får en annan fördelningsprofil än pengar som går till skattesänkningar och omvandlas till lyxbåtar och fastigheter ägda av ett rikt skikt i samhället.

Figur 7. Offentlig konsumtion som andel av BNP, 1950-2005

Källa: Nationalräkenskaperna.

Vänsterpartiet menar att ett anständigt välfärdssamhälle måste fortsätta att förbättra välfärdssektorn och inte ransonera dess tjänster efter plånbokens tjocklek. Därför behövs det betydligt fler anställda och mer resurser i offentlig sektor som avdelas dit genom statsbudgeten. Till skillnad från de avgiftsfinansierade tjänsterna, som kan växa genom ökad marknadsefterfrågan, krävs det politiska beslut för att det ekonomiska utrymmet för välfärdstjänster skall växa. En sådan nödvändig omfördelning utgör en av grundtankarna bakom Vänsterpartiets välfärdssatsning på fler jobb i offentlig sektor, som presenteras i avsnitt **6.3 nedan**.

Att bygga ut den skattefinansierade välfärden handlar om att investera långsiktigt för att stärka produktionsförmågan och höja levnadsstandarden. Generellt sett förmår inte privatkapitalet att på allvar höja blicken från, i bästa fall, de närmaste årens resultatrapporter, vilket resulterar i att många samhällsekonomiskt betydelsefulla verksamheter blir eftersatta.

Genom att skattefinansiera välfärdstjänsterna kan de fördelas efter behov, så att så få som möjligt underkonsumerar till exempel vård eller utbildning. Starka samhällen, där insikten om att alla människor på samma gång är ömtåliga och har en väldig potential, förutsätter ett heltäckande välfärdssystem där varje människas kunskaper och arbetsförmåga bidrar till samhällets välstånd. Avgiftsfinansieringen behöver generellt sett minska.

Vänsterpartiet ser det alltså som en viktig uppgift för en långsiktigt hållbar ekonomisk politik att förändra relationen mellan ökningstakten i privat och offentlig produktion och konsumtion så att den bättre passar behoven i ett modernt välfärdssamhälle. En sådan omorientering kan ske på olika sätt, och i

Fel! Okänt namn på

praktiken är det nödvändigt med en kombination av olika typer av åtgärder och åtaganden.

6.2 Trygga jobb för välfärd, jämställdhet och hållbar tillväxt

Full sysselsättning är det överordnade målet med Vänsterpartiets ekonomiska politik. Arbetslöshet är destruktivt både för den enskilde, för löntagarna som kollektiv och för samhället som helhet. Det är därför ett grundläggande politiskt ansvar att skapa förutsättningar för att alla skall beredas arbete. Att bryta de könsdiskriminerande strukturer i samhället och i arbetslivet som ger kvinnor sämre löner och arbetsvillkor är en särskilt prioriterad uppgift. Vi utvecklar våra konkreta förslag som rör jämställdhet i arbetslivet i kapitlet En feministisk politik längre fram.

Vi vill med vår politik skapa förutsättningar för ett arbetsliv som präglas av trygghet och goda möjligheter till inflytande och utveckling i arbetet, där alla har en plats efter sin individuella förmåga. Den viktigaste aktören för att förbättra villkoren i arbetslivet och öka de anställdas inflytande över situationen på arbetsplatserna är de fackliga organisationerna. Till skillnad från regeringen vill vi främja facklig organisering och skapa bättre förutsättningar för demokratiskt inflytande i arbetslivet genom fackligt arbete. Vi vill göra det billigare att vara med i facket och återställer den av regeringen slopade avdragsrätten för fackligt medlemskap. Vi återinför anslaget till facklig styrelseutbildning, arbetsmiljöutbildning och facklig EU-bevakning. Vi avvisar också regeringens indragning av stödet för kortare utbildningar som fördelats av de fackliga organisationerna.

Vi vill genomföra en rad reformer som stärker löntagarnas makt och inflytande genom stärkt yttrandefrihet i arbetslivet, lagstadgad rätt till heltid och förstärkt anställningstrygghet. De allt vanligare visstidsanställningarna utgör ett särskilt allvarligt och ökande hot mot de anställdas trygghet och möjligheterna till fackligt arbete. Allra hårdast drabbade är ungdomar, i synnerhet unga kvinnor och invandrade inom LO-yrken, som genom otrygga anställningsformer i praktiken fungerar som en buffertarbetskraft med mycket små möjligheter till inflytande och utveckling i arbetet. Vänsterpartiet vill minimera de otrygga visstidsanställningarna och stimulera tillsvidareanställningar genom förändringar i LAS (lagen om anställningsskydd). Vi vill dessutom höja arbetsgivaravgiften för allmän visstidsanställning med 5 procent som kompensation för de högre utgifter dessa medför för samhället genom fler arbetslöshetsperioder och ökad ohälsa.

En solidariskt skattefinansierad arbetslöshetsförsäkring som ger löntagarna inkomsttrygghet vid arbetslöshet är en central del i den gemensamma välfärden och för en väl fungerande arbetsmarknad. Ersättningsnivåerna från försäkringen måste vara höga för att upprätthålla legitimiteten för försäkringen och för att undvika lönedumpning och sjunkande löner på hela arbetsmarknaden. Avgiften till och villkoren i arbetslöshetsförsäkringen hänger också intimt samman med den fackliga organisationsgraden. Vänsterpartiet motsät-

ter sig regeringens samtliga försämringar av arbetslöshetsförsäkringen, och föreslår i stället förbättringar som ger lägre avgifter, lägre kvalifikationskrav och bättre inkomstbortfallstäckning. Vi höjer den högsta dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet den 30 juni 2008 från 680 till 916 kronor per dag de första 100 dagarna, därefter till 866 kronor per dag. Från den 30 juni 2008 höjs grundbeloppet från dagens 320 till 420 kronor per dag. Ersättningsnivån i aktivitetsstödet höjs på motsvarande sätt.

En aktiv arbetsmarknadspolitik är en väsentlig ingrediens i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Arbetsmarknadspolitiken skall underlätta struktur- omvandling i arbets- och näringsliv, förbättra matchningen på arbetsmarknaden och ge särskilt stöd till människor som har svårt att göra sig gällande på arbetsmarknaden. AMS kommer under nästa år att omvandlas till en enda sammanhållen myndighet, Arbetsförmedlingen. Vi menar att den nya myndigheten för att kunna klara sitt uppdrag behöver betydligt mer resurser i form av personal och medel för aktiva arbetsmarknadspolitiska program än vad regeringen beviljat myndigheten. Vi avsätter också extra medel till personal som skall anställas för att stödja och lotsa personer med funktionshinder och långtidssjukskrivna in i arbetslivet.

I stället för att, som regeringen, koncentrera alla arbetsmarknadspolitiska program till olika former av "garantier" för långtidsarbetslösa vill vi satsa på tidiga insatser för de arbetssökande som löper risk att bli långvarigt arbetslösa. Det handlar om personer som saknar relevant utbildning och arbetslivserfarenhet, men också om personer som nyligen invandrat till Sverige och personer som vill börja arbeta igen efter långvarig sjukfrånvaro. För det syftet utökar vi antalet platser i arbetsmarknadsutbildningar med 10 000, samt inför anställningsstöd för nyanlända flyktingar och kraftigt förbättrade anställningsstöd till långtidssjukskrivna som vill börja jobba. För långtidssjukskrivna inför vi dessutom ett förstärkt högriskskydd, som undantar långtidssjukskrivna från sjuklöneperioden under första anställningsåret.

Invandrades alltför höga arbetslöshetstal måste bemötas med både insatser mot diskriminering och riktade åtgärder för att stärka invandrades möjligheter att delta i arbetslivet på lika villkor. Bland annat vill vi satsa på förbättrad sfi- undervisning som kan kombineras med anställningsstöd och bättre möjligheter att få yrkeskunskaper och examina översatta och värderade. Vi satsar också på mer kvalitativa insatser för långtidsarbetslösa, genom att återinföra plusjobben för personer över 60 år, de förstärkta anställningsstöden och programmet Gröna jobb.

Vänsterpartiet avsätter också 300 miljoner kronor per år i två år för en särskild utbildningssatsning för långtidsarbetslösa unga som saknar gymnasieutbildning. Det är den grupp unga som har allra svårast att hitta jobb även då konjunkturen är god, eftersom gymnasiekompetens är ett minimikrav för i stort sett alla jobb på den svenska arbetsmarknaden i dag. Vi menar därför att det är motiverat att erbjuda en möjlighet för dessa ungdomar att inom ramen för ett tidsbegränsat arbetsmarknadspolitiskt program skaffa en yrkesutbildning på gymnasienivå. Efter utbildningen skall de deltagare som önskar kunna beredas plats på komvux för att läsa in högskolekompetens.

Fel! Okänt namn på

Insatsen för den här gruppen skall ses som ett led i den breda satsning på utbildning som Vänsterpartiet gör. Det är oacceptabelt att unga i dag kan gå igenom tolv år i skolan utan att ha fått det stöd de behöver för att klara kunskapskraven. Vi gör därför omfattande satsningar på både grund- och gymnasieskolan. Vi satsar också på att bygga ut komvux och återinför rekryteringsbidraget för personer som behöver läsa in grundskole- eller gymnasiekompetens. Vi återinför också arbetslivserfarenhet som merit vid antagning till högskolan och satsar på höjda studiemedel med 1 200 kronor i månaden. Vi vill också fortsätta satsningen på vidareutbildning av personal i äldreomsorgen. Tillsammans med ett brett utbud av arbetsmarknadsutbildningar är detta en politik för att ge alla människor, oavsett bakgrund, förutsättningar att vidareutbilda sig genom hela livet. Till skillnad från regeringen ser vi värdet av en hög generell utbildningsnivå och en arbetsmarknad som präglas av goda villkor och utvecklingsmöjligheter för var och en.

Det allt hårdare tempot i arbetslivet och allt högre produktivitetskrav gör att människor med funktionsnedsättningar fått allt svårare att göra sig gällande i arbetslivet. Trots god konjunktur är det mycket svårt för personer som inte har full arbetskapacitet eller som har behov av hjälpmedel och anpassning av arbetsplatsen att hitta ett jobb. Insatser för att stödja och lotsa personer med funktionsnedsättningar in i arbetslivet är därför högt prioriterade. Samhall AB fyller en viktig funktion för att erbjuda personer med funktionsnedsättningar meningsfull sysselsättning. Vi satsar på ökade anslag till Samhall under kommande år för att verksamheten skall kunna bedrivas på fler orter och för att fler skall beredas jobb.

Det faktum att arbetstakten och prestationskraven i arbetslivet har höjts påverkar inte bara personer med funktionsnedsättningar, utan präglar hela samhällsutvecklingen. Underbemanning, mindre tid för pauser och återhämtning och minskad kontroll över den egna arbetssituationen har lett till ökad stress och förslitning. Det höga antalet långvariga sjukskrivningar, inte minst bland kvinnor, måste ses mot denna bakgrund. För att komma tillrätta med den här situationen krävs insatser av olika slag.

De som i dag är sjukskrivna eller har sjukbidrag måste dels erbjudas rimliga levnadsvillkor genom högre ersättningsnivåer. Men framför allt vill vi satsa på bättre rehabilitering och anpassning av arbetsplatserna för att ge människor en chans att komma tillbaka. Vi vill införa sanktioner mot arbetsgivare som inte tar sitt ansvar för rehabilitering och anpassning.

I syfte att på sikt minska förslitningen och ohälsan i arbetslivet är dock det förebyggande arbetsmiljöarbetet det viktigaste. Vänsterpartiet vill stärka och utveckla arbetsmiljöarbetet och ge Arbetsmiljöverket och skyddsombuden betydligt mer resurser och bättre verktyg i sitt arbete. För att kunna utveckla och förbättra arbetslivet krävs aktuella kunskaper om utvecklingen. Arbetslivsinstitutet bedrev mycket högkvalitativ tillämpad forskning om arbetslivet, och hade dessutom i uppdrag att förmedla kunskaperna till såväl arbetsmarknadens parter, som till myndigheter, beslutsfattare och allmänheten. Regeringens omotiverade nedläggning av ALI har kraftigt försämrat möjligheterna att analysera, utvärdera och hitta nya lösningar på problem i arbetslivet. Vänsterpartiet anser att det behövs en samlad arbetslivsforskning med ett

tydligt samhällsuppdrag. Vi avser att återkomma med förslag på hur det behovet skall kunna täckas framöver. Tills vidare avsätter vi medel för arbetslivsforskning som FAS och Arbetsmiljöverket skall förfoga över.

6.3 Stärk välfärden – fler jobb

Vänsterpartiet gör en mycket kraftfull satsning på fler jobb i den offentliga sektorn. Detta är en grundton i hela vår ekonomiska politik. Det handlar om att se till att människor kommer i arbete där de kan göra verkliga insatser för levnadsstandarden och för samhällsekonomin. Fortfarande präglas många ekonomiskt centrala verksamheter av 1990-talets stora nedskärningar, och det finns också flera områden där ytterligare satsningar på välfärden skulle ge god utdelning.

Vänsterpartiets enskilt största förslag i budgeten är en särskild jobsatsning, som utformas som ett riktat sysselsättningsstöd med full kompensation till kommuner och landsting. Vi bedömer att 40 000 personer kan anställas i kommuner och landsting redan under 2008, och ytterligare 50 000 respektive 60 000 personer kommande år.

Trots att Vänsterpartiets jobsatsning – till skillnad från exempelvis de av regeringen aviserade åtgärderna – inte bygger på allmänna och relativt diffusa förhoppningar om förändrade mikroekonomiska incitament eller makroekonomiska förhållanden, utan på att faktiskt budgetutrymme reserveras för reguljära anställningar, beräknar vi de positiva effekterna av denna satsning på budgeten försiktigt. De budgeterade kostnaderna för minskade behov av akassa baseras på en utväxlingsfaktor på 0,5. Vi räknar alltså med att antalet personer som är i behov av utbetalningar från arbetslöshetsförsäkringen minskar med 20 000, när 40 000 nya arbetstillfällen bereds. Många skulle förstås anställas direkt från till exempel studier, men det är troligt att de flesta nyanställda antingen skulle ha varit öppet arbetslösa eller lämna bakom sig en annan anställning, som då i sin tur behöver en ersättare.

Behoven skiljer sig mellan enskilda kommuner och landsting, och de kan själva bäst bedöma var förstärkningar är mest angelägna. Därför delas stödet ut i form av en skattekreditering till de sökande kommuner och landsting som väljer att anställa i enlighet med avtalsenliga villkor. Metoden liknar flera tidigare genomförda anställningsstöd. För att inte kommunsektorn skall överkompenseras avräknas beräknade kommunala skatteintäkter från stödet.

I kommuner och landsting arbetar cirka 500 000 personer, varav en majoritet är kvinnor. Vi skulle kunna kalla det folknära jobb, eftersom de berör i princip alla människor i vardagen – till skillnad från regeringens hushållsnära jobb, som i första hand berör de samhällsskikt som tidigare hade hushållerskor. De folknära jobben betyder både mer för levnadsstandarden i ett land och för den samhällsekonomiska utvecklingen.

Den offentliga sektorn har fortfarande långt kvar till de politiska ambitioner som de borgerliga partierna viftar med i samhällsdebatten, men tappar bort gång på gång i budgetpropositionerna. Det sägs att vi skall komma ner till femton barn per grupp i förskolan, att de äldre skall kunna komma ut eller få

Fel! Okänt namn på

hemlagad mat och att vårdköerna skall kortas – men regeringen hyvlar ner kommunernas ekonomiska bas i stället för att förstärka den. Vänsterpartiet står fast vid det vi sade i valrörelsen – att det krävs fler anställda i välfärdssektorn.

Vilka som skall anställas är i vårt förslag upp till den enskilda kommunen eller det enskilda landstinget, men vi har förstås på det övergripande planet en bild av vilka behov vi ser. Här vill vi visa på hur en satsning på välfärdssektorn skulle kunna börja konkret, och vilka konsekvenser det skulle få samhällsekonomiskt.

6.3.1 32 000 fler i hälso- och sjukvården

Även om man korrigerar för de huvudmannaskapsförändringar som skett, har antalet anställda i landstinget minskat drastiskt. Under åren 1990–2006 motsvarar det en personalneddragning med 54 800 månadsavlönade personer. Sammantaget gör vi bedömningen att personalen inom landstingens hälso- och sjukvård skulle behöva öka med ca 15 procent. Det innebär en ökning med ungefär 32 000 månadsanställda.

Vi vill se en utvecklad och utvidgad primärvård nära medborgarna, med bland annat fler geriatriker, kiropraktorer, psykologer och kuratorer. För ett bättre bemötande i sjukvården, och för att undvika för tidig utskrivning av patienter, behöver sjukvården också stärka sina omvårdnadsresurser. Inom den specialiserade somatiska vården krävs mer personal för att förbättra tillgängligheten och korta köerna. Bristerna inom den psykiatriska vården är väl belagda bland annat i Psykiatriutredningens slutbetänkande. Vänsterpartiet har också föreslagit en omfattande tandvårdsreform med syfte att få fler att gå till tandläkaren.

De samhällsekonomiska vinsterna av en väl fungerande hälso- och sjukvård, som har tid att arbeta också med förebyggande arbete och psykisk ohälsa, kan inte överskattas. De omfattar både hur mycket vi kan arbeta och de faktiska resultaten under arbetstiden.

6.3.2 25 000 fler i äldreomsorgen

De kommande tio åren beräknas antalet äldre över 65 år öka med 330 000 eller 20 procent. Samtidigt har kvaliteten i äldreomsorgen länge varit omdiskuterad och personalen varit satt under hård press. Vi uppskattar behovet av nya tjänster inom äldreomsorgen under de närmaste fyra åren till ungefär 15 procent, eller 25 000 anställda.

Det handlar om en ökad personaltäthet på de särskilda boendena för att förbättra de sociala aktiviteterna, möjligheter att komma ut etc. och för att möta behovet av fler platser inom särskilt boende. Det handlar också om att alla som beviljats hemtjänst skall få de timmar de har rätt till. Det behövs också fler chefer, sjukgymnaster och arbetsterapeuter samt även en del nya yrkesgrupper som kan vara med att utveckla kultur, hälsa och ett meningsfullt innehåll i vardagen.

En väl fungerande äldreomsorg ersätter delar av det obetalda arbetet, och skulle öka arbetsutbudet hos framför allt kvinnor som i dag inte kan förvärvsarbeta i den utsträckning de skulle vilja.

6.3.3 13 000 fler i handikappomsorgen

Både antalet personer med beviljade LSS och antalet som är berättigade till stöd enligt socialtjänstlagen har ökat, och det talas om ett behov av ytterligare 10 000 personliga assistenter. Det behövs också fler anställda för att ge personkrets 3 inom LSS tillgång till daglig verksamhet, och för att förstärka stödet till de psykiskt funktionshindrade. Vi vill att alla psykiskt långtidssjuka skall få rätt till ett personligt ombud. Sammantaget uppskattar vi att det finns ett behov av 13 000 nya arbeten inom handikappomsorgen under de närmaste åren. Det skulle ge många funktionshindrade betydligt bättre möjligheter att delta i samhället på lika villkor.

Även handikappomsorgen ersätter till viss del anhörigas obetalda omsorgsarbete, och möjliggör därför att de kan vara yrkesverksamma i högre utsträckning.

6.3.4 8 000 fler anställda i förskolan

Det har länge ställts krav på minskade barngrupper i förskolan. Föräldrar, personal och forskare verkar vara ense om att barngrupper med 12 barn per grupp för barn mellan 0 och 3 år och med 15 barn per grupp för de äldre barnen är det bästa för barnets egen utveckling. Det innebär att det behövs ytterligare 8 000 anställda i förskolan.

På det samhällsekonomiska planet skulle det både innebära en investering i barns framtidsmöjligheter och att en del föräldrar väljer att förvärvsarbeta i högre utsträckning.

6.3.5 5 000 fler lärare i grundskolan

Att skapa rimliga klasstorlekar är något som länge efterfrågats bland såväl elever som personal. De yngre eleverna borde inte behöva ha större klasstorlekar än 20 elever per klass och de äldre eleverna 25 elever per klass. För att nå samma lärartäthet som var innan de stora neddragningarna på 1990-talet behövs ytterligare 5 300 lärare. Vi siktar därför på att åtminstone ta grundskolan till den nivån.

De här anställningarna skulle ge såväl elever som lärare en bättre arbetsmiljö. Eleverna skulle lära sig mer och intresset för att arbeta inom skolan skulle öka.

6.3.6 1 000 fler genuspedagoger och 1 000 fler i elevhälsan

Det behövs fler anställda också inom andra personalkategorier.

Jämställhetsdelegationen i förskolan menade att det borde finnas en genuspedagog på 25 anställda i förskolan, vilket skulle motsvara omkring 7 000 tjänster om samma princip skulle tillämpas också i grundskolan och i gymnasiet. Vi menar att en bra första målsättning vore att öka antalet med

Fel! Okänt namn på

1 000 tjänster. För att garantera alla elever tillgång till elevhälsan vill vi också anställa ytterligare 1 000 personer där.

Samhällsekonomiskt skulle resultatet synas i färre hinder för människor att utveckla sin kompetens oberoende av kön, bättre uppföljning av sexuella trakasserier, bättre arbetsmiljö i skolan och bättre folkhälsa.

6.3.7 10 000 fler i fritidshemmen

Fritidshemmen fick antagligen bära det allra tyngsta lasset när skolektorn skars ner. I dag har de svårt att fullgöra sitt uppdrag utifrån Skolverkets allmänna råd på grund av för stora barngrupper och den låga personaltätheten. För att nå samma antal barn per grupp som under 1990-talets början skulle det behövas omkring 20 000 fler anställda, men eftersom arbetssättet i dag är annorlunda och det finns ett närmare samarbete med skolorna bedömer vi att omkring 25 barn per grupp är rimligt. För att återupprätta fritidshemmens betydelse och möjliggöra en god kvalitetsförbättring föreslår vi därför en ökning med 10 000 anställda.

Med relativt små investeringar i arbetstimmar skulle många fritidshem kunna gå från en ständig överbelastning till att kunna genomföra pedagogiska verksamheter med hög kvalitet varje dag.

6.3.8 2 000 fler socialarbetare

För att höja kvaliteten i socialtjänstens arbete krävs det att varje socialsekreterare handlägger färre ärenden. Vi vill också bland annat införa en vård- och behandlingssgaranti, satsa mer på meningsfulla sysselsättningar, förstärka tidiga insatser till barn och unga i svårigheter och stödja kvinnor som utsatts för mäns våld bättre. Vi uppskattar att det skulle behöva anställas omkring 2 000 personer ytterligare inom kommunernas sociala verksamhet.

De sociala problem vi ser i Sverige har stora samhällsekonomiska konsekvenser, både direkt och indirekt, på kort och lång sikt. Det går inte att lösa dem genom socialarbete, men skulle det finnas mer tid för stödjande åtgärder skulle det ändå göra en avsevärd skillnad för många människors livssituation.

Det finns många fler områden där välfärden skulle förstärkas med Vänsterpartiets budgetförslag – i lokaltrafiken, i kulturverksamheterna, i flera statliga ansvarsområden med mera. Vi satsar även utanför det riktade sysselsättningsstödet på fler anställda i arbetsmiljöforskningen, på högskolorna, i miljöåtgärder och i järnvägsbyggen.

Exemplen ovan är ett sätt att visa på hur konkreta behoven är inom välfärdssektorn, och vad en förstärkning skulle innebära. Vänsterpartiet ser det som djupt oansvarigt av regeringen att inte göra de investeringar som krävs för att utveckla välfärden. Det är just investeringar som dessa – inte hushållsnära tjänster eller billigare arbetskraft till McDonald's – som bygger vårt samhälle i dag och i framtiden.

6.4 Kostnader för Vänsterpartiets jobsatsning

Vi redovisar här de volymer som vår satsning baseras på och de beräknade effekterna på statens finanser:²³

Tabell 1. Effekter för statens finanser av Vänsterpartiets jobsatsning, miljarder kronor om inget annat anges

	2008	2009	2010
Beräknad volym	40 000	90 000	150 000
<i>Varav från öppen arbetslöshet</i>	<i>20 000</i>	<i>45 000</i>	<i>75 000</i>
Kostnad total lönesumma	16,1	37,6	65,2
<i>Beräknade kommunala skatteintäkter</i>	<i>2,3</i>	<i>5,4</i>	<i>9,5</i>
(1) Lämnad skattecredit	-13,8	-32,2	-55,7
(2) Ökade intäkter från arbetsgivaravgifter, m.m. ²⁴	3,2	7,6	13,2
(3) Minskade kostnader för betalningar från arbetslöshetsförsäkringen	3,6	8,2	13,6
Nettoeffekt på det offentliga sparandet	-7,0	-16,5	-28,9

I ovanstående uppställning budgeteras alltså (1) som en skattekostnad på budgetens intäktsida,²⁵ medan (2) innebär en förstärkning av de beräknade intäkterna. De minskade kostnaderna för utbetalningar från arbetslöshetsförsäkringen beräknas som ovan anförts, på hälften av jobsatsningens volym. Siffrorna i rad (3) minskar alltså de beräknade kostnaderna på utgiftsområde 13.

6.5 En social bostadspolitik

En god bostad till en rimlig kostnad är en grundläggande social rättighet och fundamentalt för ett välfärdssamhälle. Redan på 1940-talet beslutade den

²³ Beräkningarna bygger på antagande om månadslön på 21 500 kronor i månaden 2006, vilket motsvarade medianlön i offentlig sektor enligt SCB. På denna lön har beräknats en årlig löneglidning på 4 procent per år. Kostnaderna för a-kassa är beräknade utifrån en genomsnittlig ersättning, som var 620 kronor per dag 2005. Denna siffra hålls konstant för de närmaste åren. Den genomsnittliga (kortsiktiga) nettoeffekten på det offentliga sparandet för en person som övergår till fullt subventionerad anställning blir cirka 227 000 kronor, och för en person som övergår från a-kassa till anställning cirka 120 000. Som synes är samtliga grundantaganden mycket försiktiga. Det finns till exempel anledning att tro att många nyanställda initialt kommer att ha löner under median. Det är alltså troligt att nettoeffekten för den offentliga sektorns finanser även på kort sikt blir väsentligt mindre än det som tas upp i budgetförslaget.

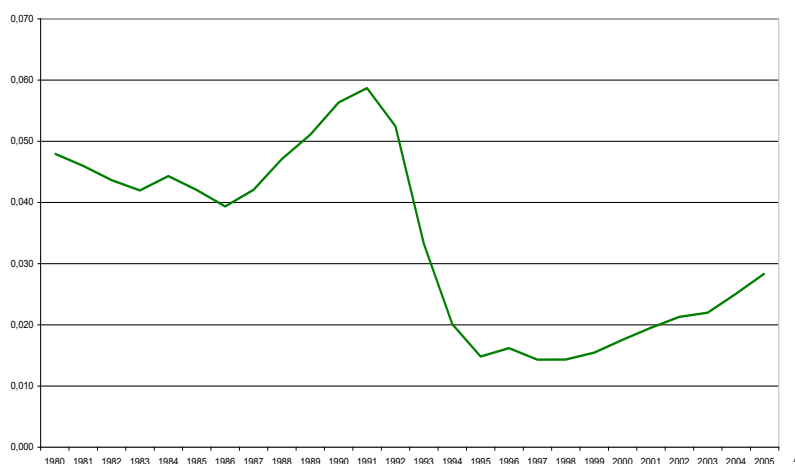
²⁴ Vi är medvetna om att denna effekt i själva verket till viss del går via ålderspensionssystemet. I det här sammanhanget budgeteras effekterna aggregerat som ökade intäkter för arbetsgivaravgifter. Nettoeffekten för det offentliga sparandet korresponderar på ett riktigt sätt med de angivna siffrorna, varför kostnaderna beskrivs rättvisande.

²⁵ Lämnad som kreditering med skatteanknytning (budgetens 8 000-konton).

Fel! Okänt namn på

svenska riksdagen att bostadsförsörjningen skulle påverkas genom politiska beslut. Fram till i dag har detta beslut inneburit att vi haft en relativt hög standard och liten trångboddhet i Sverige. Grupper som haft det svårt att hävda sig på bostadsmarknaden har historiskt sett fått ett starkt stöd. Underhållsåtgärder som förhindrat förfall och kapitalförstörelse i fastighetsbeståndet har prioriterats. När bostadsbristen var som störst i mitten av 1900-talet visade staten sin handlingskraft genom att bygga en miljon bostäder på tio år. Balans på bostadsmarknaden uppkom och den generella boendestandarden höjdes avsevärt. Den statliga bostadspolitiken påverkar alltså utan tvekan bostadsmarknaden och människors möjligheter att välja boende.

Figur 8. Bostadsinvesteringar som andel av BNP, 1980–2005

Källa: Nationalräkenskaperna.

Lågkonjunkturen under 1990-talet ledde till kraftiga neddragningar av stödet till bostadsproduktionen, och politiken riktade alltmer in sig på helt marknadsbaserade lösningar. Det minskade statliga engagemanget har haft negativ inverkan på nyproduktionen av bostäder, på underhållet av det redan byggda och på den sociala bostadspolitiken.

I 2008 års budgetproposition ser Vänsterpartiet sammantaget en bostadspolitik som saknar alla sociala ambitioner – en politik som formulerat om vårt hem till ännu en kapitalvara. Ledordet är att vi skall konsumera vår bostad. För den som klarar detta skall valfriheten hägra. Men valfrihet för de besuttna är varken en nyhet eller en framtid. Vad marknaden aldrig kan garantera är allas rätt till en god bostad, men detta är heller inte längre ett huvudbry för regeringen. Man har nu lämnat sin första budget med nyuppsatta mål för bostadspolitiken, och borta är målet att tillfredsställa allas behov av en god bostad. Man har med all önskvärd tydlighet klargjort att det är en politik för utvalda som man för.

Fel! Okänt namn på

För den som varken har kapital eller bostad är i princip inga förbättringar att vänta. Högre hyror för de som inte kan köpa sitt hem och högre hyror för de som inte har någon bostad alls är resultatet av 2008 års budgetproposition.

Regeringen har inga mål för framtidens bostadsbyggande. Det saknas lösningar för hur samhället skall klara en nyproduktion av hyresrätter på en acceptabel nivå. Inte heller finns det några förslag på hur en tillfredsställande omfattning av underhåll och ombyggnation i det redan byggda skall tryggas. På kort tid har regeringen hunnit avskaffa de produktionsstödet som fanns för nyproduktion av hyresrätter. Samtidigt trappas räntebidraget av i rask takt, utan att något nytt bostadsfinansieringssystem presenteras. Parallellt med detta drivs aggressiva kampanjer för utförsäljningar av allmännyttiga bostadsföretag.

Situationen för ungdomar och andra som inte har kapital eller önskan att efterfråga bostäder utanför hyresmarknaden blir alltmer ohållbar. Segregation och utanförskap är det enda resultat som uppnås med dagens politik.

Mer än hälften av Sveriges befolkning bor i kommuner med bostadsbrist. Främst är det hyresbostäder som saknas. Samtidigt står vi inför enorma renoveringsbehov i det befintliga beståndet. Av dagens låga investeringar i ny- och ombyggnad följer att förslitningarna till sist överstiger investeringarna, vilket ger ett sjunkande realkapital (bostadens värde). Om inte bostadsstandarden skall sjunka ytterligare och trångboddheten på sikt skall öka måste det produceras fler nya bostäder, och tre gånger så många hyresrätter som i dag måste renoveras årligen. Annars hotar en hämmad ekonomisk tillväxt, liksom ökad segregation och minskad rörlighet på bostads- och arbetsmarknaden.

Vänsterpartiet anser att bostadspolitiken skall bygga på ett statligt ansvar för ekonomiska och juridiska styrmedel och ett kommunalt ansvar för bostadsförsörjning och fysisk utveckling av bostäderna och deras närmiljöer. Staten har stora möjligheter att bidra till ökad ny- och ombyggnad, lägre boendekostnader och ökad kvalitet i boendet. På staten vilar även ett stort ansvar för lagstiftningen kring allas rätt till en god bostad, planering, ägande, allmännytta och den enskildes rätt till inflytande. Bostadspolitiken skall inte isoleras från andra politiska områden. Exempelvis finns det stora miljö- och energikonsekvenser av bostadsbyggandet, vilka är genuina samhällsangelägenheter. Bostaden är en trygghet och den oftast enskilt största utgiftsposten för hushållen. Det fulla ansvaret för denna kan aldrig fullt ut överlåtas på den fria marknaden.

Vi föreslår nu att en ny långsiktigt hållbar bostadspolitik införs. Det övergripande målet är att det skall tillkomma minst 40 000 lägenheter per år de närmaste tio åren, av vilka hälften skall vara hyresrätter. Under samma period bör antalet renoveringar tredubblas.

Grunden i förslaget är införandet av en statlig bostadsfond med medel som utgår till fastighetsägare i form av investeringsbidrag för ny- och ombyggnation av hyresrätter. Stöden skall innehålla krav på tak för produktionskostnaden samt rimliga hyror som förhandlats fram i förväg. Vid nybyggnad och ombyggnad av bostadshus skall bästa miljöteknik användas för energiomställning och energieffektivitet i boendet. Detta skall också vara ett krav för att få ta del av Vänsterpartiets förslag till bostadsfinansiering:

Fel! Okänt namn på

- ? 100 miljarder kronor (10 miljarder per år) avsätts i en bostadsfond i tio år framåt.
- ? Fonden finansieras med medel från Riksgälden och hanteras därmed utanför statsbudgeten.
- ? Staten betalar fondens amorterings- och räntekostnader under 30 år via exempelvis Statens bostadskreditnämnd (BKN).

Detta är en rejäl samhällsinvestering som vi menar är nödvändig. Bostadssituationen är för många grupper akut, samtidigt som de långsiktiga behoven också är stora. Det är oansvarigt att i det läget inte ta stora och verksamma grepp för att förändra situationen. Den investeringslösning som Vänsterpartiet skisserar här utgår från denna insikt och möjliggör, förutom uppnående av det övergripande volymmålet på 40 000 lägenheter per år, också en reell möjlighet att förverkliga eftersatta sociala ambitioner med bostadspolitiken.

Nedan presenteras ett räkneexempel för investeringskostnaderna. Den bygger på en räntesats på 5 procent. Den aktuella räntesatsen för en 10-årig obligation ligger vid **dagens datum** på 4,32 procent. Kostnaderna för satsningen blir som högst efter tio år. I vårt exempel uppgår de då till 6,07 miljarder kronor. Med en ränta på 3 procent skulle denna siffra bli 4,48 miljarder kronor och med 4 procents ränta 5,27 miljarder. Mot dessa kostnader skall ställas de sociala vinster som följer av minskad ekonomisk stress och minskad segregation, men också de svårberäknade men uppenbara samhällsekonomiska vinsterna av att öka den geografiska rörligheten och åtgärda trängseffekterna i storstäder och på universitetsorter.

Tabell 2. Boinstitutets/BKN:s kostnader per år, 5 procents ränta, miljarder kronor

År	Brutto-upplåning	Amortering	Nettoskuld	Räntekostnad, 5 %	Boinst. kostnad	Budgetunderskott	Ack. stats-skuld
2008	10,00	0,00	10,00	0,00	0,00	-10,00	10,00
2009	10,00	0,33	19,67	0,50	0,83	-10,50	20,50
2010	10,00	0,66	29,01	0,98	1,64	-11,02	31,52
2011	10,00	0,97	38,04	1,45	2,42	-11,51	43,03
2012	10,00	1,26	46,79	1,90	3,16	-11,99	55,02
2013	10,00	1,52	55,27	2,34	3,86	-12,46	67,48
2014	10,00	1,73	63,54	2,76	4,50	-12,91	80,39
2015	10,00	1,91	71,63	3,18	5,08	-13,35	93,74
2016	10,00	2,03	79,60	3,58	5,61	-13,77	107,51
2017	10,00	2,09	87,51	3,98	6,07	-14,19	121,70

6.6 En stärkt socialförsäkring

Vänsterpartiet ser som en prioriterad uppgift att stärka socialförsäkringssystemet. Detta är ett viktigt verktyg för att minska klass- och könsskillnader. Alla har rätt till ekonomisk trygghet vid inkomstbortfall på grund av sjukdom,

arbetslöshet, ålderdom, eller föräldraskap. De förbättringar som behöver göras av socialförsäkringssystemens olika delar, för att rättigheterna skall omfatta alla och för att tryggheten för de försäkrade skall öka, skall göras med den generella välfärdsmodellen som utgångspunkt.

Vi kämpar för ett starkt och hållbart system som ger människor trygghet i förändringen och tillit att klara olika livssituationer. Stabila offentliga ekonomiska välfärdssystem skapar trygga människor, som kan tillvarata sina livsmöjligheter. Genom att föra en politik för full sysselsättning och värna det ekonomiska trygghetssystemet skapar vi ett mer rättvist och solidariskt samhälle.

Sedan ett antal år tillbaka förs långtgående diskussioner om att reformera socialförsäkringarna enligt pensionssystemets modell. Risken är stor att detta kommer att leda till ett fullföljande av det systemskifte som de genomgripande inskränkningar och neddragningar som nu sker inom socialförsäkringsområdet är ett led i.

Diskussionerna handlar om ”rakare rör” mellan vad som betalas in och vad som betalas ut, att inslagen av privata försäkringar, egenavgifter och avtalslösningar skall öka och att socialförsäkringarna skall utgöra en ekonomiskt självständig del utanför statsbudgeten och därmed göras oberoende av politiskt inflytande. Det är bara att se på pensionssystemets konsekvenser för att ana vad detta kommer att medföra.

Exempelvis riskerar en ökad privatisering inom socialförsäkringarna att kraftigt urholka jämlikheten i systemet. Regeringen avser att låta den privata trafikförsäkringen ta över sjukförsäkringens åtagande i de fall där trafikskador har genererat kostnaden. Som ett led i detta har en skatt på trafikförsäkringspremie införts. Motivet är att öka riskmedvetandet med direkta individuella kopplingar till försäkringskostnaden. Inte minst ur klass- och könsperspektiv är detta en mycket farlig utveckling, eftersom människor med förslitande arbetsuppgifter relativt sett skulle dra på sig högre försäkringskostnader än andra grupper. Vi avvisar hela den inriktningen på politiken och därmed den särskilda skatt på trafikförsäkringspremie som regeringen räknar med ger 2,8 miljarder i ökade intäkter under de kommande tre åren.

6.6.1 Socialförsäkringarnas grundvalar

Socialförsäkringssystemet finns till för att säkerställa att individerna har tillräckliga ekonomiska resurser oavsett livssituation. Systemet skall ge medborgarna en inkomstrelaterad ersättning med en angiven lägsta nivå. Individens rättigheter betonas genom att finansieringen sker via ett progressivt skattesystem och inte genom individuella avgifter eller efter behovsprövning. Därmed sker också en omfördelning av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män, mellan lågavlönade och högavlönade och mellan olika perioder i individernas liv.

Systemets grundvalar vilar ömsesidigt mot varandra. Om inte skatt tas ut efter bärkraft underfinansieras systemet och de omfördelande effekterna uteblir. Om inte inkomstbortfallsprincipen värnas minskar legitimiteten hos alla

Fel! Okänt namn på

att vara med och betala in i systemet. Om inte arbetslinjen gäller eroderar systemet finansiellt och legitimitetsmässigt.

Det faktum att socialförsäkringarna skall vara individbaserade, att rättigheten följer individen, är en viktig princip. Föräldraförsäkringen är det enda undantaget från denna princip och innebär att det till skillnad från ersättningen från arbetsskadeförsäkringen eller sjukpenningen är möjligt att överlåta sin föräldrapenning. Vi anser att detta är orimligt och vill genomföra en individualisering av föräldraförsäkringen från 2008. Detta är nödvändigt för att ge barn tillgång till båda sina föräldrar och för att bryta den ordning på arbetsmarknaden som diskriminerar kvinnor.

6.6.2 Inkomstbortfallsprincipen – höga tak och starka golv

Inkomstbortfallsprincipen handlar om att i stort sett alla, inte bara de fattigaste, skall omfattas och därmed gynnas av systemet. Härigenom skapas en solidaritet även hos samhällets mellanskikt. Det samhällskontrakt som den generella välfärdsmodellen har sin utgångspunkt i, förutsätter att alla betalar till systemet via skatter och sociala avgifter. Härmed skall alla som en uppfyllelse av kontraktet också få ut en rimlig del. Ju fler som är med och betalar för välfärden, desto större resurser kommer samhället ha att omfördela och för att garantera inkomstbortfallet. Höjda tak är en förutsättning för att vi skall kunna stärka golven. Vi vill därför att taket i sjukförsäkringen 2008 skall höjas till att återigen motsvara 10 basbelopp.

Inkomstbortfallsprincipen bidrar också i stor utsträckning till att frigöra medborgarna från de rikas välvilja, välgörenhet och fattigvård. Den modell som regeringen vill införa om historiskt fastställande av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) skulle innebära en avsevärd försämring framför allt för dem som varit sjukskrivna eller arbetslösa under de senaste tolv månaderna. De ändrade beräkningsgrunder som regeringen infört motsvarar en sådan historisk SGI. Det innebär en sänkt ersättningsnivå med över 2 procent för alla sjukskrivna och föräldralediga. Vi vill att beräkningsgrunden för SGI skall höjas så att ersättningen i sjuk- och föräldraförsäkringen återställs från 77,6 procent till 80 procent.

För att stärka förutsättningarna för en ekonomiskt mycket utsatt grupp vill vi också höja ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen till 67 procent. Vi vill utöver det återställa den försämring som genomförts för personer med sjuk- och aktivitetsersättning som innebär att endast 80 procent av antagandeinkomsten är pensionsgrundande. Detta har som konsekvens att redan fattiga människor kommer att bli ännu fattigare när de går i pension. Den framtida pensionen för en person med sjuk- eller aktivitetsersättning har genom regeringens förslag sänkts med ca 12 procent från en nivå som redan ligger i genomsnitt 20 procent lägre än för övriga grupper. Vi vill därför höja beräkningsunderlaget av antagandeinkomsten inom sjuk- och aktivitetsersättningen till den tidigare nivån på 93 procent.

6.6.3 Socialförsäkringarna är rättigheter – inte bidrag

Talet om att den som är arbetslös eller sjukskriven går på bidrag, och därmed underförstått parasiterar på dem som arbetar, grundar sig på en oärlig syn på våra sociala försäkringar. De finansieras genom avstått löneutrymme från löntagarna och tillhör därmed alla invånare som rättigheter – inte som välgörenhet, inte som bidrag.

Regeringen utformar stora delar av sin arbetsmarknadspolitik genom olika former av nedsättningar av socialavgifterna. Detta är problematiskt inte enbart därför att förslagen i sig har som direkt konsekvens, och ibland även uttryckligen till syfte, att förstärka klyftorna på arbetsmarknaden. Det är även problematiskt mot bakgrund av att detta på sikt riskerar att urgröpa systemets finansiering och därmed framtida utbetalningar. Vi avvisar därmed bland annat regeringens förslag om nedsättningar av socialavgifterna för delar av tjänstesektorn och om sänkta arbetsgivaravgifter för att anställa ungdomar respektive äldre.

6.6.4 Rättssäkerhet i sjukförsäkringen

Regeringen har i budgetpropositionen presenterat vad man kallar ett åtgärdspaket för minskad sjukfrånvaro. Förslagen innebär en rad genomgripande åtstramningar och kraftiga nedskärningar på sjukförsäkringens område. Sjukskrivningstiden för en rad andra diagnoser skall kortas ner kraftigt. Ersättningsnivåerna sänks, särskilt för långtidssjukskrivna. En borte gräns på tolv månader föreslås i sjukförsäkringen. Arbetsförmågan skall prövas mot hela arbetsmarknaden efter sex månader vilket innebär att sjukskrivna härefter riskerar att förlora rätten till sin anställning. Vi avvisar detta och därmed också de kraftiga besparingar man påstår sig kunna göra på sjukförsäkringens område.

Vi vill i stället satsa på att stärka försäkringen. Vi vill bland annat att medel inom sjukpenningsanslaget skall användas till ett förstärkt särskilt högriskskydd för långtidssjukskrivna som undantas från sjuklöneperioden i ett år vid återgång i arbete hos samma eller ny arbetsgivare. Vi avsätter medel till att förstärka tillgången till företagshälsovård av hög kvalitet. Arbetet med certifiering och utvecklingen av medicinsk och annan arbetsplatsrelaterad rehabilitering behöver skyndsamt förstärkas. Vi vill införa en sjukpenning i fler steg för att det i högre utsträckning skall vara möjligt att anpassa rehabiliteringsinsatser till individens olika förutsättningar och behov. För att stärka rättssäkerheten och likvärdigheten i bedömningarna vill vi tillföra resurser till Försäkringskassan. Vi avvisar kraftfullt att sådana satsningar används till så kallade fuskjägare.

6.6.5 Satsningar på minskade klyftor

Pensionssystemets konstruktion innebär att de orättvisor som finns på arbetsmarknaden och i samhällslivet i övrigt direkt överförs i den framtida pensionen. De grupper som förlorar störst på pensionssystemet, där livsinkomstprincipen är bärande, är LO-arbetare och kvinnor. Vi vill därför göra en kraftfull

Fel! Okänt namn på

satsning för att stärka de ekonomiska förutsättningarna för de fattigaste pensionärerna. Vi vill göra en stegvis höjning av garantipensionen med 300, 400 och 500 kronor under de tre kommande åren.

Vi vill också höja bostadstillägget för både pensionärer och personer med sjuk- och aktivitetsersättning till 95 procent och inkomsttaket för personer med sjuk- och aktivitetsersättning till 5 000 kronor i månaden. Vi vill också se över fribellopsreglerna i bostadstillägget.

De orättvisa förhållanden på arbetsmarknaden som nu kraftigt förstärks med regeringens politik, med fler otrygga anställningar och deltidsjobb, drabbar särskilt kvinnor. Ensamstående kvinnor med barn är särskilt utsatta. Ett sätt att stärka denna grupp ekonomiskt är att stärka underhållsstödet. Vi vill därför höja underhållsstödet med 200 kronor och samtidigt värdesäkra det genom att knyta det till prisbasbeloppet. Vi vill också att en regeländring skall göras så att barn i familjer som lever med försörjningsstöd också skall omfattas av generella barnbidragshöjningar.

6.7 Ett utvidgat gemensamt ägande

Utförsäljningen av de statliga företagen utgör ett kraftfullt slag mot välfärdens långsiktiga hållbarhet. Behovet av att öka skatteintaget i ett avancerat tjänste- och välfärdssamhälle är en funktion av att nästan all industriproduktion och annan varuproduktion sker i den privat ägda sfären. Skatter blir då ett sätt att omfördela resurser till det som skall skötas gemensamt. Det gemensamma ägandet kan ses som ett alternativ eller komplement till omfördelning via skatter. Eftersom ägandet av produktionen i huvudsak är privat hamnar vinster som skapas i samhället huvudsakligen i privata ägares händer. Samhället måste sedan ta in en del av dessa vinster och omfördela till socialt nödvändiga verksamheter. Detta är ett argument för ett bredare statligt och kommunalt ägande, så att marknadsvinsterna i högre utsträckning kan överföras till de välfärdstjänster som passar särskilt illa för marknadsutsättning. I ett modernt samhälle är det oklokt att stat och kommuner begränsar sitt ägande endast till sådana sektorer där man på grund av ekonomins nuvarande konstruktion förutsätter ett inflöde av skattemedel. Det statliga och kommunala ägandet måste kunna finnas också inom helt ”marknadiserade” sektorer.

Regeringen anser tvärtom, utifrån en ideologisk utgångspunkt att ”det inte är statens uppgift att driva företag på konkurrensutsatta marknader”. Enorma värden säljs ut. I budgetpropositionen avser regeringen gå vidare med utförsäljningar motsvarande 50 miljarder kronor per år. Staten förlorar på så sätt stora framtida intäkter men också strategiskt manöverutrymme. Vänsterpartiet vill i stället vidga det statliga ägandet och förbättra ägardirektiven för de företag som i dag ägs av staten. Som konkret exempel kräver Vänsterpartiet att staten tydligt skall ange i ägardirektiven till Vattenfall att företaget skall öka sina investeringar i förnybar energi och att projekt utomlands skall drivas på ett ekologiskt och socialt ansvarsfullt sätt.

Ett sätt att utvidga det statliga ägandet och samtidigt använda de offentligt kontrollerade medlen på ett förnuftigt sätt för framtidsinriktade investeringar

är att öka möjligheterna till statlig riskkapitalfinansiering inom vissa sektorer. Historiskt har staten varit en viktig, i många fall helt dominerande risktagare i blivande framtidsbranscher, genom myndigheter och statliga företag i rollen av teknikutvecklare och kvalificerade beställare. Detta har medverkat till uppbyggnaden av dagens näringsliv. Givna exempel är samverkan mellan Ericsson och Televerket, SJ:s betydelse för Asea, eller den roll som Vattenfall har haft för teknisk och industriell utveckling i en rad företag. Det är viktigt att Sverige, som ett litet land, även framdeles kan vara med att utveckla ny teknik inom centrala tillväxtområden. Tillgång på riskvilligt kapital är framför allt bekymmersamt inom dessa områden. Frågan är vem som skall stå för riskkapitalet. Medan näringsministern levererar förmaningar till svenska riskkapitalister via konferenser och intervjuer, dammsugs Sverige på energi- och miljöteknikföretag av amerikanska riskkapitalister. Mot denna bakgrund föreslår Vänsterpartiet att en investerings- och riskkapitalfond etableras, som kan ta risker och ekonomiskt ansvar för utvecklandet av teknik på framför allt energi- och miljöområdet. Staten kan därmed också stärka och förnya sitt ägande. Vi avser att återkomma med närmare förslag om en sådan satsning, och hur den skall bidra till att uppnå de av Sternrapporten uppsatta klimatinvesteringens målen.

Regeringen bör avbryta de pågående utförsäljningsprocesserna kring statliga bolag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Full sysselsättning, finans- och penningpolitik

Vänsterpartiet gör som framgått en radikalt annorlunda bedömning än regeringen av de långsiktiga behoven för svensk ekonomi. I den ekonomiskpolitiska debatten har det sedan mitten av 1980-talet etablerats vissa utgångspunkter som är mycket problematiska för möjligheten att föra ett välgrundat allmänt samtal om den ekonomiska politikens räckvidd och möjligheter. Den marknadsliberala grundsyn som fortsätter att dominera debatten måste ifrågasättas. Den medför en omfattande och socialt destruktiv överföring av resurser till de rikaste, förhindrar en politik för full sysselsättning och skapar ett demokratiskt underskott i möjligheterna att på allvar diskutera medborgarnas inflytande över samhällsekonomin långsiktiga utveckling.

7.1 Ändrade ramverk för att uppnå full sysselsättning

7.1.1 Full sysselsättning är inte målet i dag

Allas rätt till arbete är en fråga om makt och demokrati. Detta är en central aspekt av den ekonomiska politikens utgångspunkter, som ofta skymms i den allmänna debatten. I dag är full sysselsättning inte längre det främsta målet

Fel! Okänt namn på

för den ekonomiska politiken. I stället är det en EU-anpassad politik, byggd på nyliberala teorier, som gäller. Den nuvarande penningpolitiska modellen är ett institutionellt uttryck för denna inriktning.

Det sena 1980-talets avregleringspolitik och förmögenhetsuppbyggnad i den finansiella sektorn bidrog till finanskrisen 1992. Efter det misslyckade och kostsamma försöket att upprätthålla en fast kronkurs övergick Sverige till en flytande växelkursregim. I samband med detta började ett inflationsmål att tillämpas. Denna politik preciserades och lagreglerades i och med att riksdagen 1998 biföll regeringens proposition 1997/98:40 *Riksbankens ställning*. De beslut som fattades i Sverige var – vilket också framgår av resonemangen inför och efter förändringarna – inte unika för vårt land. Trenden, att genom olika institutionella arrangemang lyfta bort beslutsmakt från de demokratiska församlingarna, har varit en del av den nyliberala våg som sköljt över västvärlden och hälsats med glädje av politiska eliter i skilda länder. Som bekant är ett sådant anslag också inbyggt i EU-systemets grundvalar. Ramverken för penning- och finanspolitiken hänger samman, även om det penningpolitiska regelverket är mer stelbent och mer avskärmat från den demokratiska processen.

Den bärande balken i penningpolitiken är att en från öppna demokratiska förhållanden självständig riksbank skall upprätthålla ett fast penningvärde, och att detta mål skall vara helt överordnat andra. Detta förutsätts ge ”goda förutsättningar för en gynnsam och uthållig tillväxt”. För en sådan slutsats finns dock – som med mycket annat i den ortodoxa nationalekonomins regelböcker – magert med trovärdiga belägg i verkligheten.

Eftersom tillväxtforskningen i hög utsträckning yttrar sig genom regressionsanalyser, där många olika faktorer kan testas för ”signifikanta” effekter på tillväxttakten, *går* det förstås att finna studier som visar på ett positivt samband mellan låg inflation och högre tillväxt. Men det finns samtidigt gott om empiriska studier som visar på helt andra resultat. I den stora EMU-utredningens referens till forskningsläget konstaterade man att den ”empiriska forskningen om de samhällsekonomiska kostnaderna av inflation finner i allmänhet att de är relativt små vid att en måttlig inflationstakt – under 10 procent”.²⁶ Flera andra mer eller mindre omfattande historiska regressionsstudier pekar också i denna riktning – något samband har varit svårt att belägga²⁷, eller antyder delvis motsatt resultat.²⁸

²⁶ SOU 1996:158, Sverige och EMU, s. 84.

²⁷ Se exempelvis Fischer (1981) ”Towards an understanding of the costs of inflation” i Brunner & Meltzer (red.) *The Costs and Consequences of Inflation*; Barro (1995) ”Inflation and economic growth”, NBER Working paper 5326; Levine & Renelt (1992) ”A sensitivity analysis of cross-country growth regressions”, *AER* vol. 82, 4; Bruno & Easterly (1996) ”Inflation and growth: in search of a stable relationship”, *Federal reserve bank of St. Louis review*.

²⁸ Arai & Kinnwall (1998) ”Makroekonomisk stabilitet och tillväxt: en empirisk granskning”, *Ekonomisk Debatt*, 2, pekar på en annan kausalitet: att länder med hög tillväxt tenderar att få ned inflationstakten. De drar också slutsatsen att ”desinflationspolitik leder till kortsiktiga kostnader utan att ge påvisbara långsiktiga intäkter i form av högre tillväxt. Det finns i stället relativt starka indicier på att en tillfällig höjning av arbetslösheten blir bestående i ekonomier med nominell pris- och lönestelhet”. Samma typ av resultat (men för

Fel! Okänt namn på

Av dessa konstateranden följer *inte* att en hög eller volatil inflationstakt är *eftersträvansvärt*. I stället manar detta till ett ifrågasättande av fokuseringen på (en mycket låg) inflationstakt som central målvariabel för den ekonomiska politiken. Penningpolitiken måste i första hand relateras till de bredare samhällsekonomiska effekterna – och då särskilt följderna för arbetsmarknaden. Det är också denna påverkan som tydliggör den politiska konfliktbild som framträder kring synen på penningpolitikens utformning. Fredric Mishkin och Francesco Giavazzi, som av riksdagens finansutskott fick i uppdrag att utvärdera den svenska penningpolitiken 1995–2005 uttryckte, måhända omedvetet, ganska tydligt denna problematik:²⁹

I sina berömda artiklar visade Edmund Phelps och Milton Friedman att ekonomin på sikt strävar mot någon *naturlig arbetslöshetsnivå* oavsett inflationstakt. Försök att få arbetslösheten att sjunka under denna *naturliga nivå* leder bara till inflation.

Denna teoretiska modell korresponderar med den neoklassiska nationalekonomins beskrivning av verkligheten,³⁰ och medför att arbetsmarknaden betraktas som vilken marknad som helst, där utbud och efterfrågan bestämmer priset på varan. Av en sådan syn följer, att det finns en nivå för arbetslösheten ”i jämvikt”, mot vilken ekonomin ”strävar efter” på ”lång sikt”. Arbetslösheten blir enligt ett sådant synsätt så låg som möjligt om det finns så lite som möjligt som hindrar en ”marknadsmässig” prissättning, så att utbud och efterfrågan kan mötas på arbetsmarknaden. I en sådan marknadsmodell är det naturligt att fackförningars krav på goda, kollektivt framförhandlade lönevillkor, eller en arbetsrättslagstiftning som skyddar arbetstagare från godtycke, utgör ”stelheter” som ”stör” den fria prisbildningen och därmed höjer nivån på ”jämviktsarbetslösheten”.

En sådan beskrivning av arbetsmarknaden pekar därmed ständigt ut ”strukture reformer” och reformer som syftar till att påverka arbetsmarknadens utbudssida, som de på lång sikt enda möjligheterna att öka sysselsättningen. Den ekonomiska politikens uppgift blir i detta perspektiv att släppa fram de ”fria” marknadskrafterna. Efterfrågan på arbetskraft, liksom fördelningen mellan vinster och löner, får inte någon vikt i en sådan beskrivning. Detta är uppenbart ett fundamentalt *politiskt* ställningstagande om hur samhället skall organiseras.

årtiondet innan) redovisas av Ehrenberg & Ljunggren (2007) *Nya ekonomihandboken*. Se diagram 80, s. 282, baserat på siffror från Världsbankens *World Development Report* 1995. Här delas 64 länder upp i fem grupper, med grund i genomsnittlig inflationstakt 1980–1993. Den högsta genomsnittliga tillväxten visar sig då finnas i gruppen med en inflationstakt på 4,6–7,5 procent, följt av gruppen med en inflationstakt på 7,6–12,5 procent. Först därefter kommer gruppen med den lägsta inflationen. Bruno & Easterly (op. cit.) visar för ett stort urval av årliga observationer 1960–1972 att observationerna i gruppen med en inflation på 10–20 procent uppvisade den högsta per capita-tillväxten.

²⁹ 2006/07:RFR1 *En utvärdering av den svenska penningpolitiken 1995–2005*. Sidan 10, våra kursiveringar.

³⁰ Se till exempel även avsnittet Allmän jämvikt, s. 32–33 i Riksbanken, *Penningpolitisk rapport* 2007:1.

Fel! Okänt namn nå

7.1.2 Samverkande penning- och finanspolitiska ramverk

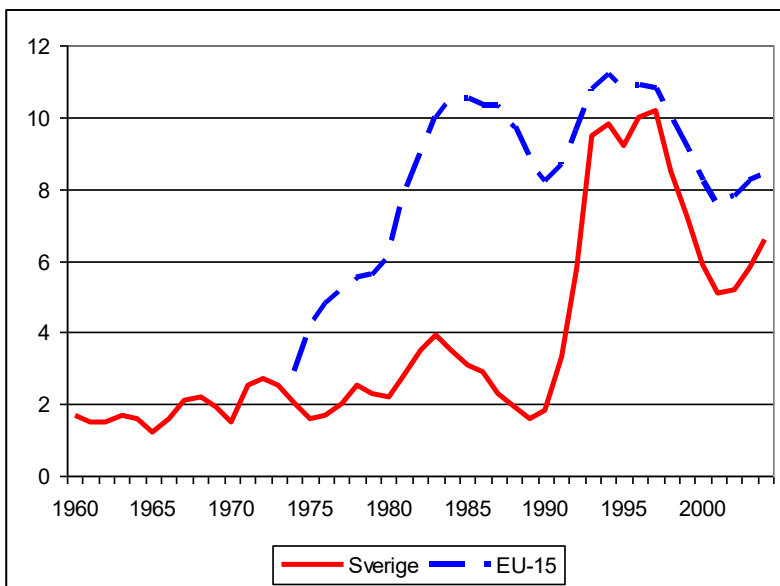
Det finns naturligtvis problem med en mycket hög eller okontrollerat växande inflation. Om pengars värde inte är beständigt över tid påverkas ekonomin negativt på flera sätt. En måttlig inflationstakt i en väl fungerande, dynamisk ekonomi, har inte samma effekter. I en ekonomi som stimuleras att röra på sig och expandera, är det svårundvikligt att löner och priser kan tryckas uppåt. Om man då låser fast de möjligheterna, kan man sätta käppar i hjulet för en förbättrad situation, särskilt med avseende på sysselsättning.

Om man stänger möjligheten att prioritera arbetslöshetsbekämpning sätts i stället tryck nedåt på löner och arbetsvillkor. Vi har sett mycket konkret hur den höga arbetslösheten i Sverige har förflyttat makt från arbete till kapital: arbetsplatser som tystnar, intensivare arbetstakt, fasta arbeten som omvandlas till visstidsanställningar, ökade löneskillnader och så vidare.

Efter den svenska nittiotalskrisen har flera institutionella faktorer bidragit till att arbetslösheten inte kunnat tryckas tillbaka till tidigare nivåer. Givetvis har det funnits stora skillnader mellan olika regeringars politik, men ramarna för den ekonomiska politiken har sedan den så kallade normpolitiken vann sitt inträde i Sverige varit begränsade och begränsande. Den svenska ekonomiska politikens närmande till genomsnittliga förhållanden i övriga EU har också "normaliserat" arbetslöshetsnivåerna. De har närmast sig övriga EU, även om det ännu finns starka samhällsinstitutioner som dämpar effekterna (se till exempel figur 9). Det är dessa återstående drag av den nordiska välfärdsmodellen som nu står under angrepp från regeringen.

De stora företagen och de allra översta samhällsskikten har tjänat mycket pengar på övergivandet av den fulla sysselsättningen – medan de samhällsekonomiska kostnaderna givetvis är stora. I grunden inskrivs prisstabilitetsfrågan i dragkampen mellan arbete och kapital.

Figur 9. Arbetslöshet i procent av arbetskraften, Sverige och EU-15

Källa: OECD Labour force statistics.

7.1.3 Regeringen närmar sig en ny definition av "full sysselsättning"

En politik baserad på modeller med "jämviktsarbetslöshet" eller "naturlig arbetslöshet" som centralaxel, står i motsättning till en aktiv politik för full sysselsättning. Regeringen har ändå ständigt upprepat ett mantra om att målet är full sysselsättning, ibland definierad genom sentensen att "alla som kan och vill jobba" skall kunna det. I budgetpropositionen rör sig dock regeringen fram mot en annan sorts definition av begreppet full sysselsättning, ämnad att få det att stå i samklang med den neoklassiska teoribildningen. Detta görs främst på sidorna 47–48 i finansplanen. Regeringen skriver:

Sysselsättningspolitikens främsta uppgift är att öka den sysselsättningsnivå som är förenlig med stabil inflation och ekonomisk balans. Det är viktigt att full sysselsättning relaterar tydligt till denna uppgift (vår kursivering).

Med andra ord skall politiken för ökad sysselsättning endast ses som framgångsrik om den bedöms vara "förenlig med stabil inflation". Detta är en anmärkningsvärd manöver, där regeringen låter den teoretiska och djupt problematiska konstruktionen jämviktsarbetslöshet, som knappast skulle vinna ett brett stöd i samhället som målvariabel för den ekonomiska politiken, kläs i namnet "full sysselsättning". Problematiken understryks när regeringen kritiserar de tidigare uppställda delmålen för sysselsättningen:

En nackdel med de kvantitativa delmålen var att det var svårt att bedöma om en eventuell måluppfyllelse berodde på ett gynnsamt konjunkturläge eller var resultatet av en framgångsrik politik. Dessa delmål *beaktade inte*

Fel! Okänt namn på

heller om de uppfylldes till priset av ett ökat inflationstryck eller andra typer av ekonomiska obalanser. (vår kursivering)

Det finns alltid problem med kvantitativa mål, i olika sammanhang. Mätproblem av olika slag kan göra sådana mål obrukbara eller leda till att fokus riktas mot mindre relevanta aspekter av det som skall analyseras. Regeringen har i andra sammanhang framträtt som en varm anhängare av kvantifierbara, förment objektiva mål för offentlig verksamhet. Inför valet 2006 var de nuvarande regeringspartierna dessutom mycket upptagna med att diskutera olika kvantitativa mått på just arbetslöshet och "utanförskap". Det är frapperande att man nu så tydligt vill utmönstra kvantitativa *delmål* för sysselsättningen till förmån för en teoretisk nationalekonomisk konstruktion.

En politik för full sysselsättning som med aktiva insatser – till exempel genom resursöverföring till den behovsstyrda gemensamma välfärden – minskar arbetslösheten och ökar sysselsättningen, kan med regeringens "nya" definition dömas ut, som upphov till "andra typer av ekonomiska obalanser". Samtidigt kan en misslyckad högerpolitik som urholkar arbetsrätten och övervältrar riskerna på arbetsmarknaden på stora grupper av löntagare, utan att nämnvärt höja sysselsättningen eller sänka arbetslösheten, beskrivas som lyckade åtgärder för "full sysselsättning". Detta är ett tydligt och betydelsefullt exempel på de sammanfallande utgångspunkterna för penning- och finanspolitiken. Denna typ av nyspråkighet är därtill karakteristisk för regeringens ekonomiska politik.

7.1.4 Perspektivskifte för välfärd och full sysselsättning

De teoretiska modeller som regeringen lutar sig mot innebär inte endast rent tekniska överväganden, utan uttrycker ett synsätt på samhällsekonomin. En nyckelfråga är, som vi nämnt ovan, att arbetsmarknaden behandlas som vilken som helst annan marknad, och målbilden av en "välfungerande" arbetsmarknad i avgörande delar sammanfaller med nationalekonomins teoretiska, djupt verklighetsfrämmande "marknad".

I verkligheten är arbetsmarknaden inte vilken marknad som helst. Arbete är en grundläggande social process. Det som med ett marknadsanpassat språkbruk kallas efterfrågan på arbete, är aldrig ett privat beslut av en isolerad arbetsgivare, utan något som bestäms av samhällsekonomiska sammanhang och som i sin tur är av betydelse för vilken sorts samhälle vi kommer att få leva i. Hur mycket arbeten som efterfrågas, och vilka, påverkar alla i samhället, inte bara den arbetsgivare och arbetstagare som sluter avtal på marknaden. Arbetslöshet är ett samhällsproblem med samhällsliga lösningar, inte något vars hela tyngd individen skall tvingas bära. Vad som händer på arbetsmarknaden är centralt för maktrelationerna i samhället.

De resonemang som vi redovisat ovan, om hur valet av såväl penning- som finanspolitiska utgångspunkter pekar fram mot en viss typ av ekonomiska förslag, exemplifieras gång på gång av regeringen:

Dagens situation med ett högt kapacitetsutnyttjande samtidigt som över en miljon människor i arbetsför ålder står utanför arbetsmarknaden visar på behovet av att öka den varaktiga sysselsättningen. Därför är ytterligare

reformer som varaktigt ökar utökar *utbudet* av arbetskraft och *förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt* nödvändiga.³¹

Att det skulle vara ”stelheter” i ”arbetsmarknadens funktionssätt” som förklarar arbetslösheten i Sverige och andra jämförbara länder, saknar robust stöd i såväl beprövad erfarenhet som vetenskaplig forskning med en större förankring i social empiri än de teoretiska nationalekonomiska modellerna.³²

I en nyligen publicerad kritisk sammanställning av forskningsläget kring arbetsmarknadsreformer konstaterar till exempel några forskare att tillförlitliga empiriska belägg saknas för att mikroekonomiska, förment incitamentskapande faktorer, som exempelvis nivån på arbetslöshetsersättningen, skulle implicera lägre samhällsliga arbetslöshetsnivåer. Det finns också mycket skralt med belägg för att det tidiga 1990-talets ”reformer” av arbetsmarknaden (eller frånvaron av dem) i en rad olika länder skulle vara det som förklarar framgångar och bakslag när det gäller nivåer på sysselsättning och arbetslöshet. Det är, som de konstaterar, noterbart att dominansen för förklaringsmodeller som kretsar kring ”stelheter”³³ på arbetsmarknaden har en nära parallell i det så kallade *Washington Consensus* inom den ekonomiska handels- och utvecklingsteorin. Båda reflekterar ”det som kommit att bli känt som ’marknadsfundamentalism’”³⁴.

Vi menar att det är dags att göra upp med denna syn, som lett till allvarliga sociala misslyckanden i hela västvärlden. Det är fullt möjligt – och önskvärt – att genom demokratiska politiska beslut påverka samhällsutvecklingen. Det bör vara en självklarhet att resursfördelningen i samhället – där skapandet av efterfrågan på arbete ingår – är en fråga för den ekonomiska politiken. Att dra bort viktiga delar av den ekonomiska politiken från den öppna politiska processen, förstärker samhällseliternas inflytande över resursfördelningen, och skapar allmänna legitimitetsproblem för den politiska demokratin.

Vänsterpartiet vill föra en ekonomisk politik som utgår från människors behov och där arbete åt alla är ett centralt mål. Full sysselsättning skall gå före inflationsbekämpning. Såväl penning- som finanspolitiken bör då organiseras i detta hänseende. Vänsterpartiet ställer sig därmed fortsatt kritiskt till systemet med en ”fristående” riksbank. Tanken att de folkvalda skall förhindras att påverka avgörande delar av den ekonomiska politiken, utan att denna i stället i princip skall låsas fast vid en inriktning som gynnar samhällets ekonomiska eliter, är varken ny eller god. Beslut över politiska frågor skall fattas av personer som får ta ett politiskt ansvar och vars mandat med jämna mellanrum skall prövas av väljarna i demokratiska val.

³¹ Finansplanen, s. 47. Vår kursivering.

³² Se även flera referenser i motionens kapitel Regeringens politik.

³³ Arbetslöshetsförsäkring, arbetsrättslagstiftning, fackföreningar.

³⁴ Howell *et al* (2007) ”Are Protective Labor Market Institutions at the Root of Unemployment? A Critical Review of the Evidence”, *Capitalism and Society*: vol. 2, 1. Citatet återfinns på s. 2. Författarnas uttryck är ”free market fundamentalism”.

Fel! Okänt namn

7.2 Finanspolitiska överväganden

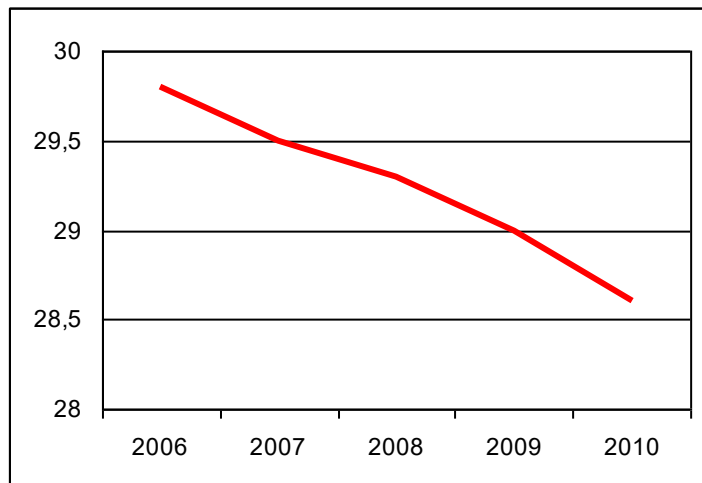
7.2.1 Ett problematiskt ramverk

Flera delar av den finanspolitiska processen är barn av samma anda som Riksbankens självständighet. Det gäller exempelvis det strikta rambeslutsförfarandet i budgetprocessen, som kraftigt minskar riksdagens möjligheter att påverka regeringens budgetförslag. Det gäller i än högre grad systemet med utgiftstak för staten, vilket motverkar offensiva välfärdssatsningar men tillåter ofinansierade skattesänkningar.

Denna budgeteringsmodell är medvetet utformad för att försvåra en politik som överför resurser från privat sektor till gemensamt beslutade utgifter och investeringar. När staten får in stora intäkter, är det rimligaste att dessa intäkter används till reformer som förbättrar välfärdens funktionssätt i dag och lägger grunden till en fortsatt god utveckling. De i förväg fastställda utgiftstaken medför att förbättrade offentliga finanser i stället kommer att användas till att minska den offentliga ekonomins omfattning.

Vänsterpartiet menar tvärtom att det är nödvändigt med en långsiktig ökning av överföringen från privat till offentlig konsumtion. Alternativet är att välfärdstjänsterna privatiseras och/eller minskar i tillgänglighet för de flesta. Välfärdstjänsterna blir inte billigare om de betalas med avgifter i stället för med skattemedel. Däremot ändras fördelningen och omfattningen. En del tjänster som i dag betraktas som självklara att kunna ta del av i ett utvecklat välfärdssamhälle, reserveras för de rikaste och utnyttjas sammantaget i för liten utsträckning. Andra tjänster och verksamheter försvinner eller utarmas trots att det finns behov och intresse. Vi har redan i dag sett början på en sådan utveckling, när många människor med låga inkomster drar sig för att gå till tandläkaren trots skriande behov, eller när sådant som möteslokaler, skolbibliotek eller kuratorverksamhet bantas ned. Risken är uppenbar att användningen av avlönade välfärdstjänster totalt sett sjunker vid marknadsutsättning. Konsekvensen är då med stor sannolikhet att framför allt kvinnor tvingas gå ner i arbetstid eller helt lämna arbetsmarknaden för att kunna ta hand om barn eller äldre släktingar på "frivillig" basis i högre utsträckning än i dag.

Det är i detta ljus som systemet med utgiftstak måste beaktas. Regeringen genomdrev i budgetpropositionen för 2007 till och med en sänkning av utgiftstaket för statens finanser med 11 miljarder kronor jämfört med de beslut som riksdagen tidigare fattat. Samtidigt sänktes skatterna kraftigt. En fortsättning på samma politik följer i årets budgetproposition. Regeringen har sammanlagt minskat uttaget av skatter och sociala avgifter med cirka 70 miljarder kronor. Trots stora inflöden av intäkter ökas inte utrymmet för offentliga utgifter. I stället sänks utgiftstaken ytterligare, även om det i årets budgetproposition sker på grund av tekniska justeringar med anledning av regleringar mellan olika delar av offentlig sektor. Utgiftstaken planeras under alla omständigheter fortsatt minska som andel av ekonomins samlade omfattning. Det innebär sammantaget att den offentliga sektorn minskar som andel av BNP.

Figur 10. Offentlig konsumtion och investeringar i procent av BNP

Källa: budgetpropositionen.

Vänsterpartiet menar att den offentliga sektorns andel av den samlade ekonomin långsiktigt måste öka. De satsningar som Vänsterpartiet presenterar i detta budgetförslag, särskilt omfördelningen av resurser via statens budget till investeringar i anställningar i offentlig sektor pekar i denna riktning. I ett något mer långsiktigt perspektiv bör även ett större och bredare statligt och kommunalt ägande komma i fråga.

Vänsterpartiet ställer sig avvisande till systemet med utgiftstak, som innebär en inskränkning av den ekonomiska politikens räckvidd och som inbjuder till en oansvarig hantering av de gemensamma resurserna. Vänsterpartiet yrkar därför på att regeringens förslag till utgiftstak för åren 2008, 2009 och 2010 avslås, samt att det tidigare fattade beslutet om utgiftstak för 2008 upphävs.

7.2.2 Utarmning av den gemensamma välfärden och skattekraften

Den legendariske amerikanske ekonomen John Kenneth Galbraith kritiserade redan i slutet av 1950-talet det orimliga i ett ekonomiskt system som skapar ”offentligt elände” mitt i ”privat överflöd”³⁵. Under de första decennierna efter andra världskriget ledde en kombination av faktorer, inte minst trycket från arbetarrörelsen, i de flesta västländer och alldeles särskilt i de nordiska länderna till att denna typ av utveckling kunde motverkas. Det innebar växande offentliga åtaganden och en starkare fördelningspolitik, *samtidigt* som det privata konsumtionsutrymmet trendmässigt ökade. *Avvägningen* mellan offentlig och privat konsumtion var dock sådan att den offentliga sektorn

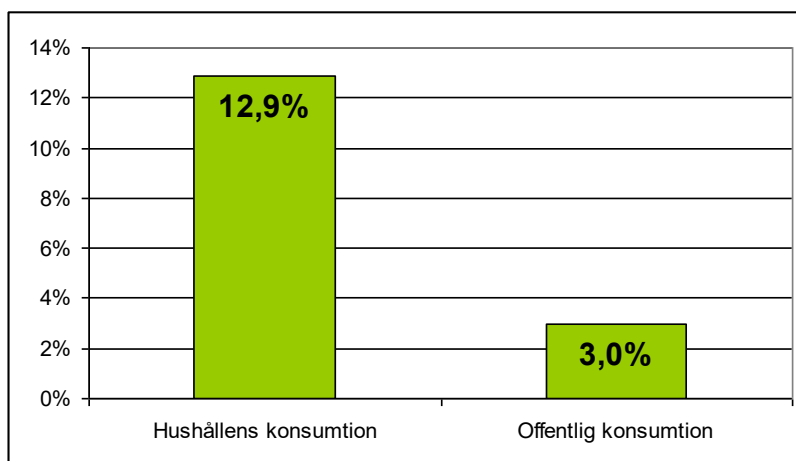
³⁵ ”Private affluence, public squalor”.

Fel! Okänt namn på

kunde växa snabbare och välfärden därmed komma fler till del. Denna utveckling bröts, som vi redogjort för på flera sätt i denna motion, under 1980-talet. Växande klyftor i löner och förmögenheter hänger tydligt samman med att den offentliga sektorns andel av den totala ekonomin slutade att växa och skattesatserna inte längre ökade som de trendmässigt gjort under hela efterkrigstiden. Den stora skattereformen i början av 1990-talet bidrog starkt till detta.

Regeringens politik förstärker systematiskt denna trend. Den politik som regeringen presenterar kommer enligt prognoserna i budgetpropositionen att innebära ett kraftigt ökat utrymme för "hushållens" konsumtion – alltså ojämnt fördelad privat konsumtion – medan det offentliga konsumtionsutrymmet beräknas växa mycket långsamt. Det innebär i praktiken att den offentliga sektorn kommer att få vidkännas nedskärningar i kvalitet och troligen även personalantal, då kostnaderna ökar i en snabbare takt än det budgetutrymme som tilldelas. I den statliga sektorn prognostiserar regeringen till och med en *nominell* volymminskning för åren 2008–2010. Denna utarmningspolitik är ödesdiger för välfärden i Sverige och för svensk ekonomis långsiktiga möjligheter. Skapandet av precis den typ av "elände mitt i överflödet", som medborgarna i de nordiska länderna kunnat motverka genom sina politiska system, genomsyrar hela regeringspolitiken.

Figur 11. Förändring av privat och offentlig konsumtion 2007–2010

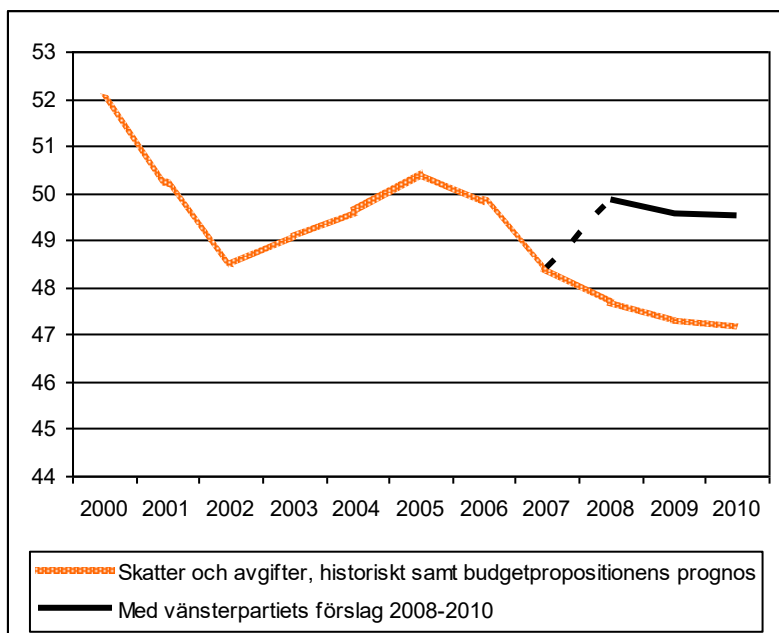
Källa: budgetpropositionen, bilaga 2, tabell 3.1.

En av regeringspartiernas ledare, centerpartiets Maud Olofsson, talade före valet 2006 i en intervju för Skattebetalarnas förening om att hon ville se skattenivån i Sverige sänkt till genomsnittlig EU-nivå inom två mandatperioder. Givet det faktum att utbetalningar från de svenska socialförsäkringssystemen, till skillnad från i många andra länder, beskattas, är det jämförbara skatteuttaget cirka fyra procentenheter lägre. Regeringen redovisar i budgetpropositionen posten "skattekvot exklusive skatt på transfereringar", som beräknas bli

44,0 procent 2010.³⁶ Enligt OECD motsvarade det genomsnittliga skatteuttaget för EU 15-länderna 37,7 procent av BNP 2004. Regeringen närmar sig med sin politik snabbt denna genomsnittliga EU-nivå. Statsministern, som före valet ogärna ville föra diskussionen i samma termer som Maud Olofsson, utropar nu stolt att Sverige är ”utomordentligt nära” en genomsnittlig EU-nivå på skatterna.³⁷ Vi skall då minnas att detta innebär stora inkomstbortfall (se figur 6 i avsnitt 5.3) och pekar fram mot en grundligt annorlunda samhällsstruktur än den nuvarande svenska välfärdsmodellen.

Figur 12. Skatter och avgifter i procent av BNP, 2000–2010

Källa: Budgetpropositionen samt egna beräkningar.

Vänsterpartiet föreslår en annan skattepolitik än regeringen. Ett sammanhängande och heltäckande välfärdssystem, som har brett stöd i Sverige, kräver ett något högre skatteuttag. Vi avvisar flertalet av regeringens skattesänkningar, som vi menar sätter det svenska välfärdssystemet i stor fara och kraftigt försämrar rättvisan. Vi redovisar också egna förslag på förändringar vad gäller skatter och avgifter. Därutöver gör vi ett antal satsningar, främst på fler anställda inom välfärden. Dessa påverkar tekniskt budgetens inkomstsida.

³⁶ Tabell 6.27, vol. 1, s. 164.

³⁷ SvD 070930.

Fel! Okänt namn på

Vänsterpartiets samtliga förslag redovisas i motionens avsnitt 10.6.
Nedan visas en översiktstabell:

Tabell 3. Vänsterpartiets förslag avseende statens inkomster, skillnad mot budgetpropositionen, miljarder kronor

	2008	2009	2010
Förändringar, skatter och avgifter	67,7	75,5	82,8
<i>varav, avvisade regeringsförslag sedan budgetpropositionen för 2007</i>	<i>67,5</i>	<i>66,3</i>	<i>66,2</i>
<i>egna förslag</i>	<i>0,2</i>	<i>9,3</i>	<i>16,6</i>
Återförs, intäkter från fastighetsskatten, tillfaller kommunerna ³⁸	12,1	13,8	14,2
Avvisade försämringar i arbetslöshetsförsäkringen	-7,4	-5,1	-5,4
Vänsterpartiets jobbsatsning	-10,6	-24,6	-42,5
Övriga krediteringar med skatteanknytning	-2,8	-3,1	-3,0
Inkomstförändringar exklusive utförsäljning	58,9	56,6	46,2
Ingen utförsäljning av statliga bolag	-50,0	-50,0	-50,0
Summa, förändring av statens inkomster	8,9	6,6	-3,8

7.2.3 Ett budgetförslag för kraftfulla välfärdssatsningar och en ansvarsfull finanspolitik

Den röda tråden i Vänsterpartiets budgetmotion är påtagliga satsningar i den gemensamma välfärden. Det betyder att många fler kan anställas i produktiva arbeten i den breda välfärdssektorn, det innebär att samhällets infrastruktur kan stärkas, det innebär att de växande klyftorna kan börja fyllas igen och det innebär att välfärden skall komma alla till del.

Vänsterpartiets förslag innebär högre anslag än regeringens på 30,2; 51,5 respektive 60,0 miljarder för åren 2008–2010³⁹. Mest framträdande är stora överföringar till kommunerna, dels på grund av kompensation i enlighet med vårt avvisande av regeringens fastighetsskattemodell, dels på grund av upphävande av den mycket stora, reella nedskärning som regeringen gör i kommunernas ekonomi när regleringsposten inte räknas upp 2009 och 2010 (se redogörelse i tabell 9, avsnitt 11.5).

Vidare görs stora satsningar bland annat på en rejäl och länge efterlängtd tandvårdsreform, förbättrade bostadsbidrag, omfattande klimatsatsningar, förstärkta socialförsäkringar, förbättrad arbetslöshetsförsäkring och höjda studiemedel.

De sammanlagda reformer och satsningar som Vänsterpartiet budgeterat för uppgår dock till högre summor än de som syns i summeringen under ut-

³⁸ Regleras i princip via UO25.

³⁹ Summa utgiftsområden exklusive statsskuld räntor.

giftsområdena. Våra kraftfulla satsningar på ökat bostadsbyggande och på investeringar i järnvägstrafiken är just investeringar och lånefinansieras därmed, såsom vi redogjort för i avsnitt 6.5 och 7.3. Lånefinansieringen av järnvägssatsningarna förklarar den stora minskningen av anslag på utgiftsområde 22 Kommunikationer, i jämförelse med regeringens förslag. Vidare innebär vårt avvisande av regeringens höjningar av egenavgifterna till arbetslöshetsförsäkringar att budgetens inkomstsida påverkas. Större delen av effekten av Vänsterpartiets stora satsning på fler anställda i välfärdssektorn återfinns också, som redovisats, på budgetens inkomstsida. Sammantaget innebär detta att Vänsterpartiets reformförslag uppgår till cirka 80 miljarder kronor 2008 och ökar successivt till drygt 130 miljarder kronor 2010.

I en statsbudget med inkomster på närmare 900 miljarder kronor är det viktigt med satsningar av sådan art att de inom ramen för en långsiktigt ansvarsfull ekonomisk politik, utgör en märkbar skillnad för breda folkgrupper, som har rätt att få del av de gemensamma resurserna. Regeringens politik, som i kontrast till Vänsterpartiets utarmar den gemensamma välfärden nu och i framtiden, kan inte betecknas som annat än oansvarig.

I enlighet med vad som redovisades i föregående avsnitt, innebär Vänsterpartiets förslag samtidigt ett högre skatteuttag. Vi avvisar därtill regeringens planer på omfattande, korttänkta och kapitalförstörande utförsäljningar. De sammanlagda inkomsterna för staten blir med Vänsterpartiets förslag något högre år 2008 och 2009, och något lägre 2010.

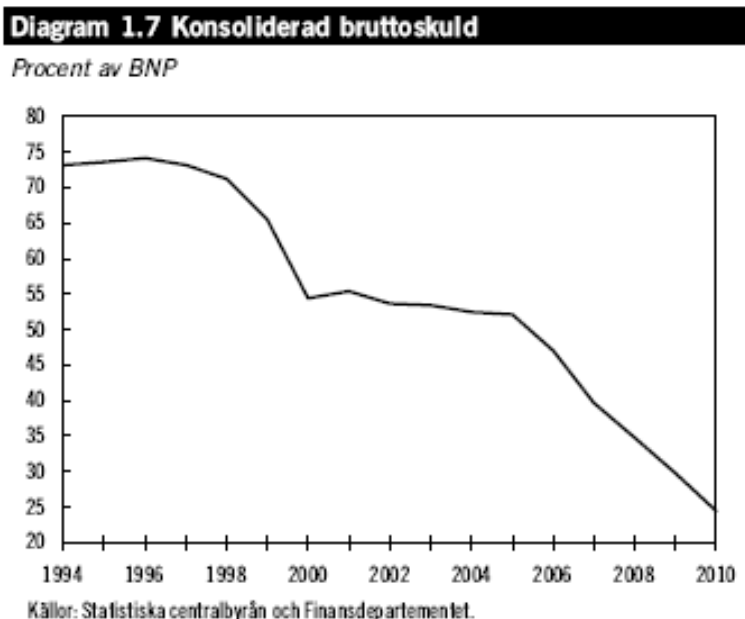
Trots ett omfattande reformpaket innebär Vänsterpartiets förslag sammantaget ett högt offentligt sparande. För 2008 är sparandet högre än regeringens. För samtliga år beräknas det totala offentliga sparandet med Vänsterpartiets budget ligga högre än 2 procent av BNP. För 2009 och 2010 är sparandet lägre än i regeringens förslag, vilket även innebär att vi stimulerar ekonomin genom en produktiv fördelningspolitik och en framsynt generell finanspolitik. Regeringen räknar med att konjunkturen skall vända efter nästa år och gör beräkningen att den öppna arbetslösheten skall vända uppåt. Vänsterpartiets politik är skisserad för att motverka denna utveckling.

Det måste även understrykas att ett högt offentligt sparande knappast är ett självändamål. Om behoven är stora kan det till och med vara negativt med ett högt finansiellt sparande, eftersom det indikerar ett ekonomiskt utrymme som inte nödvändigtvis används på ett produktivt sätt. De höga siffrorna för det finansiella sparandet signalerar därför att det kommer att finnas ett utrymme för större sociala reformer längre fram.

De enorma överskott som regeringen åtminstone enligt årets budgetproposition planerar för slutet av mandatperioden är knappast förenliga med en ansvarsfull investerings- och fördelningspolitik. I budgetpropositionen presenteras den prognos för den så kallade konsoliderade bruttoskulden, som korresponderar mot det stora finansiella sparandet. Bruttoskulden beräknas redan 2010 vara nere i motsvarande 24,5 procent av BNP.

Fel! Okänt namn på

Figur 13. Budgetpropositionens bedömning av den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld

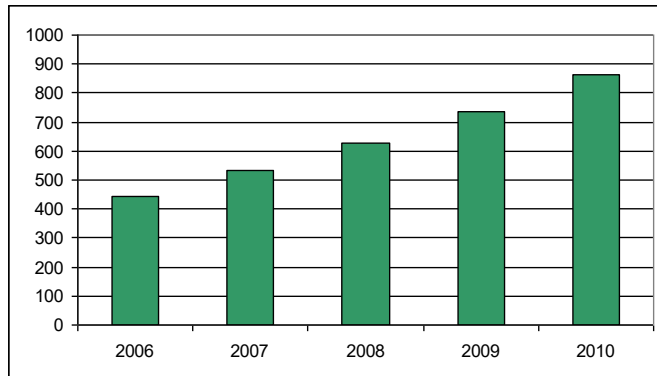

Detta är anmärkningsvärda siffror. Begreppet konsoliderad bruttoskuld beräknas på grundval av EU:s så kallade Maastrichtkriterier. Dessa kriterier är i sig ett uttryck för synsättet att den offentliga sektorns storlek skall begränsas. De tar inte hänsyn till de offentliga finansernas nettoställning. En stor, välskött och dynamisk offentlig ekonomi kan naturligtvis ha en stor brutto-upplåning och samtidigt stora tillgångar. En liten konsoliderad bruttoskuld antyder att den offentliga sfären i ekonomin har en mer begränsad betydelse. Till och med Maastrichtkriterierna stipulerar en gräns för den offentliga bruttoskulden på 60 procent av BNP. Många europeiska länder ligger i dag högre. Genomsnittet för länderna i Euroområdet var enligt Eurostat 69,1 procent år 2006. Av EU:s 27 medlemsstater var det sex som år 2006 hade lägre konsoliderad bruttoskuld än 25 procent: Estland, Luxembour, Lettland, Rumänien, Bulgarien och Irland. Det är länder med en mycket begränsad offentlig välfärdssektor.⁴⁰

Regeringen motiverar inte sällan behovet av ett stort sparande i statens finanser med att statsskulden skall betalas av. Detta ger en missvisande bild av de svenska offentliga finanserna. Det är fullt rimligt att staten lånefinansierar stora sociala investeringar, särskilt i ett läge då de offentliga finanserna netto är mycket starka. Nedan redovisas den offentliga sektorns nettoförmögenhet. I budgetpropositionen presenteras dessa siffror som "nettoskuld" med minus-tecken, vilket för tankarna fel.

⁴⁰ Irlands fall är något speciellt av flera skäl, inte minst en galopperande tillväxt under ett antal år. Där har bruttoskulden minskat från 81,8 procent av BNP till 24,9 procent på 12 år.

Figur 14. Offentliga sektorns nettoförmögenhet, miljarder kronor

Källa: Budgetpropositionen.

Nedanstående tabell visar en översiktlig bild av Vänsterpartiets budgetförslag med avseende på några statsfinansiella nyckeltal:

Tabell 4. Effekter för statens och den offentliga sektorns finanser av Vänsterpartiets förslag, miljarder kronor där inte annat anges

	Vänsterpartiets budgetförslag			Differens mot budgetpropositionen		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Inkomster	880,5	899,2	937,1	8,9	6,6	-3,8
Utgifter exkl. statsskuldräntor	757,1	781,5	808,9	30,2	51,5	60,0
Statsskuldräntor m.m. ⁴¹	40,7	35,2	36,1	0,0	0,0	1,6
Riksgäldens nettoutlåning	41,6	36,6	36,8	28,9	26,8	27,0
Statsbudgetens saldo ⁴²	40,4	44,4	54,7	-50,1	-71,8	-92,4
Finansiellt sparande i staten	65,0	61,0	62,0	9,8	-20,0	-48,3
Totalt offentlig sektor	99,0	84,0	77,0	10,0	-20,0	-48,0
Procent av BNP	3,1	2,5	2,2	0,3	-0,6	-1,4

7.3 Ny budgetlag för långsiktiga investeringar

För att möjliggöra stora satsningar på nya spår och öka underhåll av järnvägarna krävs ett ändrat tänkesätt kring investeringar. Statens nuvarande bud-

⁴¹ Upplåning på grund av väg, spår- och bostadsinvesteringar som redovisats på annan plats i denna motion; samt därutöver större nettoutlåning från CSN med anledning av höjda studiemedel. Det sistnämnda påverkar statsbudgetens saldo men inte det finansiella sparandet.

⁴² Skillnaden för statsbudgetens saldo är i Vänsterpartiets förslag påfallande jämfört med budgetpropositionen. Som framgår av raden nedan finns dock stora poster i Vänsterpartiets budgetförslag som påverkar saldot men inte det finansiella sparandet. Det gäller främst avvisandet av utförsäljningen av aktieinnehav i statliga bolag, för 50 miljarder kronor årligen. Här finns även en periodiseringseffekt av Vänsterpartiets förslag på höjd bolagsskatt.

Fel! Okänt namn på

getsystem ser inte en investering som något långsiktigt, utan som kortsiktig konsumtion. Investeringar i väg och järnväg sker i regel genom att staten tar upp kostnaden för investeringen under ett utgiftsområde. Det betyder en direktavskrivning, vilket är ett ganska ovanligt förfaringssätt jämfört med vad som är brukligt i andra sektorer.

Grunderna för hur statens investeringar i anläggningstillgångar med mera skall finansieras finns i lagen om statsbudgeten (1996:1059). Enligt 22 § skall andra tillgångar än sådana som används i statens verksamhet finansieras med anslag på statsbudgeten och således i sin helhet belasta statsbudgetens utgifts-sida under samma period som investeringen genomförs. Här inberäknas infrastruktur i form av vägar och järnvägar. När infrastrukturinvesteringar finansieras med anslag innebär det att anslag tas i anspråk i takt med att utgifterna uppstår. Det finns därmed även en risk för att projekt drar ut på tiden och ökar totalkostnaden, om staten anser att inte hela summan kan tillföras under ett och samma år.

Men det är inte alltid en investering skrivs av under ett och samma år. Budgetlagen öppnar i 23 § för att riksdagen kan besluta om att finansiera infrastrukturinvesteringar genom lån i Riksgäldskontoret. Lånefinansiering används för att kunna tidigarelägga vissa projekt.⁴³

Lånen återbetalas sedan med anslag över en förutbestämd amorteringsperiod, vilken kan variera. Kostnader för planering av projektet täcks som regel av anslag och lånen börjar oftast återbetalas när vägen/järnvägen tas i drift.

Vi anser att huvudregeln för en investering skall vara att staten lånar till summan. Det är ett system som används av företag, kommuner, landsting, bostadsrättsföreningar m.m. Så gott som alla utom staten delar upp sin budget i en drift- och investeringsdel. Även hushåll agerar så i praktiken, eftersom det är få som kan betala av sitt hus eller sin bil samma dag som köpet görs.

Det är märkligt att alla utom staten har en särskild investeringsbudget. En investering skall ses som något man kan konsumera under en längre tid. Hus, vägar och järnvägsspår är typiska investeringar. Löner, livsmedel och dryck är exempel på konsumtionsvaror som naturligtvis tas upp i en driftbudget.

Det finns de som hävdar att om man låter investeringar finansieras genom lån i stället för anslag, så lämnar man en skuld till nästa generation. Det är en bakvänd syn. Det är snarare så att om man betalar hela investeringskostnaden under ett och samma år, låter man dagens generation stå för hela kostnaden, fast det är uppenbart att ett hus eller en järnvägssträcka kan användas av många generationer framöver. Vill man ha en rättvis fördelning av kostnader skall dagens generation betala för allt som konsumeras upp i dag, medan det som kan konsumeras under en längre tid, det vill säga en investering, skall delas upp under en längre amorteringstid.

Vi vill mot bakgrund av ovan, förändra budgetlagen så att huvudprincipen för en infrastrukturinvestering sker genom ett lån hos Riksgäldskontoret.

⁴³ Till exempel väg E 18/20 delen Örebro – Arboga; väg E 4 delen Stora Åby – Väderstad; E 22 delen Söderåkra – Hossmo, Grödingebanan; Södra länken i Stockholm. Även Öresundsbron och Botniabanan är exempel på lånefinansierade projekt.

Konsekvensen för statens offentliga finanser förändras inte eftersom Riksgäldskontorets lån för investeringar påverkar statens totala låneram, men utrymmet under utgiftstaket ökar eftersom investeringssumman flyttas från en utgiftspost till ett lån. Investeringarna får då även ses som del i en expansiv finanspolitik, vilket bland annat leder till ökad sysselsättningsgrad och minskad arbetslöshet.

Investeringsplanen för Vägverket uppgår till 9,9 miljarder kronor för 2008; 8,1 miljarder kronor 2009 och 7,4 miljarder kronor 2010. Av dessa är 7,5, 6,7 respektive 6,8 miljarder från anslag (resten är alltså redan i dag lån). För Banverket är samma siffror 9,6 för 2008; 9,9 år 2009 och 9,9 för 2010, varav 7,1; 7,1 respektive 6,4 är anslag. Vi räknar därför bort den del som redan upptas som lån och får då en möjlig lånesumma för både vägar och järnvägar som ligger på 14,7 miljarder kronor 2008, 13,5 miljarder kronor 2009 och 12,9 miljarder kronor år 2010, vilket betyder att ramen för utgiftsområdet kan sänkas med motsvarande summa. Sedan tillkommer naturligtvis en kostnad i form av avskrivningar och räntor, men den summan redovisas under nästa punkt. Vi tar dock inte upp lån på hela summan som det minskade anslaget på utgiftsområde 22. Det avgår varje år 885 miljoner kronor i enlighet med vårt förslag som redovisas i separat motion.

Tabell 5. Budgeteffekter med anledning av upplåning till investeringar i stället för anslagsfinansiering, miljoner kronor

Beskrivning av budgetpåverkan	2008	2009	2010
A Beräknad investeringsnivå järnväg ⁴⁴	-9 602	-9 909	-9 864
B varav utgör beräknat anslag ⁴⁵	-7 150	-7 151	-6 472
C Beräknad investeringsnivå väg ⁴⁶	-9 883	-8 061	-7 365
D varav utgör beräknat anslag	-7 593	-6 304	-6 401
E SUMMA beräknat anslag (B+D)	-14 743	-13 455	-12 873
F V:s minskning av anslag UO22⁴⁷	14 743	13 455	12 873
G Lån i Riksgälden	-13 858	-12 570	-11 998
H Extra järnväglån 2008–2015; 1,5 mdkr/år	-1 500	-1 500	-1 500
I Extra järnväglån 2010–2019; 2,5 mdkr/år	-	-	-2 500
J Citybanan, lån extra	-2 000	-2 000	-1 000
K Utgift för lånens ränta + avskrivning ⁴⁸	0	-1 170	-2 169
L Summa lån per år	-17 358	-16 070	-16 998
M Saldoeffekt per år	-17 358	-17 240	-19 167

⁴⁴ Budgetproposition 2008, s. 58.

⁴⁵ Med anslag menas den del som inte redan är avsedd för lån. För t.ex. 2008 omfattar järnvägsinvesteringar 9 602 mkr, men av det utgör redan 2 452 mkr lån. Följaktligen är anslaget på 7 150 mkr.

⁴⁶ Budgetproposition 2008, s. 38.

⁴⁷ Anslaget till utgiftsområde 22, Kommunikationer, minskas med detta belopp. Samtidigt tas motsvarande belopp upp som lån hos Riksgäldskontoret.

⁴⁸ Summan förs upp som en kostnad under utgiftsområde 22, Kommunikationer. Räntan är beräknad på 3,5 % enligt uppgifter från riksdagens utredningstjänst. Avskrivningstiden motsvarar 40 år enligt Banverkets och Vägverkets uppgifter om driftlängd.

Fel! Okänt namn på

De resonemang som här redovisas angående investeringsbehovet i spårtrafik är också giltiga mer allmänt. De bostadssatsningar som vi presenterar i denna motion följer samma ekonomisk-politiska logik. Det är samhälleliga investeringar som behöver komma till stånd för en rationell hantering av statens resurser nu och på medellång sikt. En budgetprocess där någon form av investeringsbudgetering är en integrerad del öppnar i sig för en rimligare och mer långsiktigt inriktad demokratisk debatt kring prioriteringar och en syn på ekonomisk politik som en del av ett samhällsbyggande snarare än en kameral hushållning.

Mot bakgrund av ovanstående bör regeringen återkomma med förslag till hur budgetlagens 22–23 §§ kan ändras så att huvudprincipen för en infrastrukturinvestering sker genom lån hos Riksgäldskontoret. Detta bör riksdagen begära.

8 En feministisk politik

Den hierarkiska maktordningen mellan kvinnor och män genomsyrar sociala, ekonomiska och politiska strukturer i samhället. Det ger män som grupp omtiverat mycket makt och inflytande och skapar orättvisor och diskriminering. Exempel på detta ser vi i att kvinnor förväntas ta ansvar för obetalt arbete och omsorg av barn och äldre i högre utsträckning än män, att kvinnor har sämre inkomster och position på arbetsmarknaden än män, att kvinnors asylskäl inte tas på allvar och att kvinnor i betydligt högre grad än män utsätts för sexualiserat våld. För att nå ett jämställt samhälle måste kvinnors makt och inflytande öka och alla former av sexualiserat våld upphöra.

En reell politik för jämställdhet rubbar den ojämlika maktordningen mellan kvinnor och män.

Vänsterpartiet är ett feministiskt parti och för oss är det avgörande att avskaffa den ojämlika könsstruktur. Vår feministiska politik genomsyrar helheten i våra förslag. En feministisk politik kan inte begränsas till ett enda politikområde, utan kräver ett helhetsgrepp och en analys av hur olika politikområden påverkar varandra för att effektivt kunna åstadkomma en förändring. Det kräver en analys av hur makt fördelas mellan könen och på vilket sätt politiska förslag påverkar kvinnor respektive män. Utan att synliggöra maktordningen mellan könen riskerar vi att få en urvattnad och tandlös politik som saknar förmågan att i grunden förändra. Det ger en politik som blundar för de strukturer i samhället som upprätthåller könsorättvisor och som utgår ifrån att diskriminering av kvinnor inte är något samhällsproblem utan en mängd enskilda missförhållanden där ansvaret för förändring läggs på enskilda kvinnor och män.

Vänsterpartiets generella fördelningspolitik genom skatter, transfereringar och offentlig sektor innebär en omfördelning av resurser från män till kvinnor. Vi lägger också konkreta förslag som skapar förutsättningar för förbättrad löneutveckling för kvinnor och minskar osakliga löneskillnader. Här be-

skriver vi ett urval av våra jämställdhetspolitiska satsningar i budgetförslaget för 2008.

8.1 Arbetsmarknaden

Grundläggande för Vänsterpartiets feministiska politik är alla kvinnors möjlighet till ekonomisk självständighet samt att kvinnor skall ha faktiska möjligheter att delta på lika villkor på arbetsmarknaden som män. Både kvinnor och män skall kunna arbeta, vara föräldrar, sköta hemarbete och ha ledig tid på lika villkor. I dag har vi inte en sådan situation. Över hela arbetsmarknaden utsätts kvinnor för diskriminering. Kvinnors löner, inkomster och arbetsvillkor är sämre än mäns. Det handlar inte om enstaka fall utan om en systematisk diskriminering. För att komma till rätta med detta krävs en rad övergripande samhällsförändringar. Att omfördela den andel tid som kvinnor respektive män använder till betalt och obetalt arbete är en nyckelfråga för att skapa förutsättningar för verklig jämställdhet.

Regeringen förenklar problematiken med den könssegregerade arbetsmarknaden genom att utmåla den offentliga sektorn som en kvinnofälla. Detta är en grov feltolkning. En omfattande, gemensamt finansierad, offentlig sektor har varit och är alltså avgörande för möjligheten att skapa ett jämställt samhälle, genom att det omvandlar obetalt arbete till betalt. Kvinnors höga andel av antalet förvärvsarbete i Sverige jämfört med de flesta jämförbara länder kan i hög grad härledas till den utbyggda offentliga sektorn. Utbyggnaden av solidariskt finansierade välfärdsverksamheter som barnomsorg, fritidsverksamhet och äldreomsorg har varit helt avgörande för möjligheten för kvinnor i alla samhällsklasser att förvärvsarbeta och slippa beroende av män eller av samhället för sin försörjning. De verksamheter som finansieras med skatter och utförs i framför allt kommuners och landstings regi har också i hög grad bidragit till att bygga upp Sveriges ekonomiska välbästand och välfärd.

Att regeringen använder förmenta jämställdhetsargument för att legitimera konkurrensutsättning och privatisering av viktig välfärdsverksamhet är osakligt och fräckt. Tvärtom vad regeringen hävdar visar erfarenheterna av tidigare privatiseringar av skattefinansierad verksamhet att effekten för de anställda blir minskad bemanning, sämre arbetsvillkor och minskat löneutrymme. Självfallet kan inte heller några som helst effekter på könsuppdelningen av arbetsmarknaden uppvisas som effekt av genomförda privatiseringar. Det handlar inte om jämställdhetspolitik, utan om ideologiskt betingad överföring av ekonomiska resurser från offentlig till privat sektor. De enda vinnarna på den politiken är de privata företag som ges möjlighet att göra vinster på skattebetalarnas bekostnad.

Det enda sättet att förbättra löner och arbetsvillkor i de skattefinansierade välfärdsverksamheterna är att tillföra mer resurser och satsa på kvalitetsförbättringar genom medvetna strategier för ökat inflytande för de anställda. Vänsterpartiets omfattande kvalitetssatsning på fler anställda i bland annat äldreomsorgen, hälso- och sjukvården, förskolan och skolan är en satsning

Fel! Okänt namn på

som på ett mycket påtagligt och konkret sätt kommer att förbättra kvinnors arbetsvillkor i kommuner och landsting. Satsningen kommer också att gynna kvinnors förvärvsarbete generellt genom ökad tillgång till omsorgstjänster som i dag utförs som oavlönat arbete.

8.2 Rätt till heltid

I alla sektorer och yrken arbetar kvinnor deltid i större utsträckning än män. Det omfattar både deltid av arbetsmarknadsskäl, det vill säga där arbetsgivaren endast erbjuder deltidsanställning, och deltidsanställningar där den anställde själv av olika anledningar valt att inte jobba heltid. Deltidsarbete ger lägre månadsinkomst och timlön, mindre inflytande på arbetsplatserna och sämre möjligheter till kompetensutveckling och befordran vilket i sin tur ytterligare försämrar löneutvecklingen. Den lägre arbetsinkomsten innebär också att ersättningen från socialförsäkringssystemen och den framtida pensionen blir lägre. Deltidsarbete är både en orsak till och en effekt av att kvinnor utför en större del av det obetalda arbetet. Det är också sammankopplat med diskriminerande strukturer i arbetslivet som kvinnor drabbas av i form av otrygga anställningar, lägre löner och sämre arbetsvillkor. Regeringen har inga lösningar på de här problemen. Tvärtom riskerar flera av dem att fördjupas som en effekt av den förda politiken.

Vänsterpartiet anser att det behövs en lagstiftad rätt till heltid för att ge kvinnor samma möjligheter i arbetslivet som män. En regel om att alla anställningar alltid skall vara på heltid bör tillföras i LAS (lagen om anställningsskydd). Anställningar på deltid skall kunna ingås om det finns särskilda skäl och vara reglerade mellan parterna på arbetsmarknaden. Vi vill också stävja missbruket av otrygga visstidsanställningar som i hög grad är ett problem för kvinnor. Kvinnor i alla åldrar och i synnerhet utlandsfödda kvinnor är kraftigt överrepresenterade bland vikarier, timanställda och behovsanställda. Vi föreslår förutom regeländringar som begränsar visstidsanställningarna och skärper reglerna kring vikariat, en höjning av arbetsgivaravgiften med 5 procent för de allra otryggaste anställningarna, som timanställningar, behovsanställningar med mera, vilka ryms inom anställningsformen allmän visstidsanställning.

8.3 Minska löneklyftorna

Inkomst- och löneklyftan mellan kvinnor och män är en viktig komponent i ojämlikheten på arbetsmarknaden. Sett till hela arbetsmarknaden har kvinnor i genomsnitt 83 procent av mäns löner, eller omvänt, cirka 20 procent lägre lön än män. Avgörande för att bryta ojämlikheten på arbetsmarknaden är att övergripande strukturella insatser görs för att förbättra arbetsvillkor och arbetsmiljö samt höja lönerna i de traditionellt kvinnodominerade yrkena. Vänsterpartiet menar att kommuner och landsting har ett särskilt ansvar att avskaffa osakliga löneskillnader och höja lönerna i de underbetalda kvinnodo-

minerade yrkena. Vänsterpartiet avsätter därför 10 miljarder kronor under en fyraårsperiod för att inrätta en modell med viktade statsbidrag som ekonomiskt stimulerar offentliga arbetsgivare som har framgång i att systematiskt reducera osakliga löneskillnader mellan könen. Fördelningen av statsbidraget skall baseras på ett jämställdhetsindex som omfattar hela kommunsektorn. Det är upp till kommunerna själva att bestämma vilka verktyg som används för att höja kvinnors löner och på så sätt förbättra jämställdhetsindexet.

8.4 Individualiserad föräldraförsäkring

Fördelningen av uttaget av föräldraförsäkringen är väldigt skev: kvinnor tar ut närmare 80 procent av tiden, trots att kvinnor och män har rätt till lika högt uttag. Denna skeva fördelning under småbarnsåren fortplantar sig upp i åren, så att kvinnor i högre grad går ner på deltid för att orka och hinna med när barnen blivit större. Detta faktum är en avgörande orsak till den diskriminering kvinnor drabbas av i arbetslivet: Arbetsgivare betraktar kvinnor som mer "riskabel" arbetskraft, vilket försämrar förhandlingspositionen för alla kvinnor när det gäller löner och arbetsvillkor.

Införandet av öronmärkta så kallade "pappamånader" har inte förmått rucka nämnvärt på fördelningen av föräldraansvaret. För att komma till rätta med den skeva fördelningen av ansvaret för barnen och skapa förutsättningar för ett jämställt arbetsliv är det därför nödvändigt med en mer genomgripande förändring av föräldraförsäkringens utformning. Vänsterpartiet vill genomföra en individualisering av föräldraförsäkringen, där det inte längre är möjligt att överlåta sin andel av försäkringen på den andre föräldern. En sådan reform är det mest konkreta och påtagliga sättet att institutionalisera mäns och kvinnors lika ansvar för sina barn, och att föräldraskap måste gå att kombinera med förvärsarbete oavsett vilket kön man har eller vilken sektor man arbetar i. Vänsterpartiet satsar 900 miljoner kronor från 2008 på att individualisera föräldraförsäkringen.

8.5 Mäns våld mot kvinnor

Frihet från sexualiserat våld är en mänsklig rättighet som finns stadfäst i internationella konventioner och handlingsplaner. Arbetet för att stoppa våldet måste ske utifrån insikten att det handlar om mäns makt och kontroll av kvinnor i en rådande samhällsstruktur där män är överordnade och kvinnor underordnade. Ett helhetsgrepp på detta samhällsproblem kräver såväl skärpta krav på kommunerna och skolans sex- och samlevnadsundervisning som lagändringar och stora satsningar på att skydda och stödja våldsutsatta kvinnor och barn.

Regeringen nämner i budgetpropositionen för 2008 att en handlingsplan skall tillsättas för att minska våldet mot kvinnor utan att närmare specificera eller ens exemplifiera vilka åtgärder som åsyftas för denna handlingsplan. Vänsterpartiet gör dock omfattande satsningar på flera olika områden. Vi

Fel! Okänt namn på

satsar närmare 200 miljoner konor på åtgärder som bland annat omfattar vidareutbildning av rättsväsendet i kunskap om sexualiserat våld, kompetensutveckling av socialtjänsten kring mäns våld mot kvinnor, inrättandet av en haverikommission som skall utreda de fall då kvinnor mördas av närstående män, tillgång till skyddat boende och stöd för särskilt utsatta kvinnor genom inrättandet av resursjourer för missbrukande och psykiskt funktionshindrade kvinnor, stöd till kvinnojourernas arbete med att tillgänglighetsanpassa sina lokaler, behandlingsprogram inom Kriminalvården riktat till dömda sexualbrottslingar och män som slår kvinnor och barn, förstärkning av Åklagarmyndigheten på området mäns våld mot kvinnor som även innefattar en fortsatt utveckling av familjevåldsenheterna, samt inrättandet av en jämställdhetsenhet på Socialstyrelsen. Vi satsar även på inrättandet av ett resurscentrum för kvinnor i prostitution.

9 En radikal miljöpolitik

9.1 En procent av BNP till klimatåtgärder

Jorden blir allt varmare. Av de tolv senaste åren har elva varit de varmaste sedan 1850. Enligt FN:s klimatpanel (IPCC) har jordens medeltemperatur ökat med 0,74 grader de senaste hundra åren och kan fortsätta öka med över sex grader de kommande hundra åren. Den snabba temperaturökningen innebär stora påfrestningar på ekosystemen. Ett par graders temperaturhöjning ökar risken för att 20–30 procent av jordens växt- och djurarter kommer att dö ut. Havsyttans nivå höjs. Värmeböljor, kraftiga regn och snöfattiga vintrar blir vanligare. Att minska utsläppen av växthusgaser är därför den största utmaningen mänskligheten har ställts inför. Vi har ännu möjlighet att påverka hur stora effekterna av klimatförändringarna blir och hur snabbt de kommer.

Vänsterpartiet har som mål att satsa motsvarande 1 procent av BNP på klimatåtgärder till 2010. Det skulle vara den ambitionshöjning som klimatfrågan kräver och förtjänar. Åtgärderna skall syfta till att minska utsläppen av växthusgaser samt minska klimatförändringarnas effekter i såväl Sverige som utomlands. Självklart skall kärnkraft inte ingå i åtgärderna. Enligt Sternrapporten (*Stern Review – The Economics of Climate Change*, 2006) krävs åtgärder motsvarande cirka 1 procent av den globala bruttonationalprodukten (BNP) för att undvika de värsta konsekvenserna av klimatförändringarna. Om världens länder däremot inte agerar kan kostnaderna för klimatförändringarna uppgå till 5–20 procent av BNP.

Klimatförändringarna är ett stort hot mot utvecklingsländer och ett enormt hinder för fortsatt fattigdomsbekämpning. Redan fattiga länder kommer att drabbas värst, exempelvis bedömer FN:s klimatpanel att vissa delar av Afrika kommer att drabbas av minskad matproduktion med upp till 50 procent redan till 2020. Fattiga länder har inte heller de resurser som krävs för att möta förändringarna i klimatet. Vi föreslår att klimatbiståndet till fattiga länder förstärks kraftigt, med 3 miljarder under kommande tre år.

Vi föreslår att Sverige skall öka satsningarna på Sveriges internationella klimatinvesteringsprogram (Siclip) och satsar dubbelt så mycket som regeringen, sammanlagt 100 miljoner kronor per år på detta. Programmet innebär att svenska staten i samarbete med statliga myndigheter i andra länder investerar i olika miljöprojekt som minskar utsläppen av växthusgaser. Mottagarländerna får ny miljöteknik och kunskap som kan underlätta en modernisering och effektivisering av industrin och energisektorn.

Sverige kommer enligt Klimat- och sårbarhetsutredningens första delrapport (SOU 2006:94) att drabbas av omfattande översvämningar till följd av klimatförändringarna. Dessa kan få mycket allvarliga konsekvenser. Därför är det nödvändigt att införa kraftfulla åtgärder för att minska riskerna. Beredskapen måste höjas kring översvämningsfrågorna hos kommuner och verksamhetsutövare. En strategi måste utformas för att i förebyggande syfte stärka Sveriges klimatsäkerhet. Med anledning av detta satsar vi under de kommande tre åren 225 miljoner kronor till insatser för klimatsäkerhet.

Vänsterpartiet är initiativtagare till Klimatinvesteringsprogrammet (Klimp) som infördes 2003 och som regeringen nu avvecklar. Programmet innebär att kommuner och andra lokala aktörer kan få bidrag till långsiktiga investeringar som minskar växthuseffekten. Vi satsar 700 miljoner kronor per år på programmet vilket är mer än något annat riksdagsparti satsar. Klimp beräknas minska utsläppen med 871 000 ton koldioxidekvivalenter om året enligt en ny utvärdering av Naturvårdsverket. Årets bidrag till klimatinvesteringar beräknas ge dubbelt så stor klimatnytta per bidragskrona jämfört med när systemet infördes 2003.

9.1.1 Klimattaxa och ökad kollektivtrafik

Vi vill ha en trafikpolitik där kvinnor och män har bra kommunikationer oavsett var de bor och som leder till att vi får ett transportsystem som minskar miljöpåverkan både lokalt och globalt. En viktig förutsättning är att det finns en utbyggd, tillgänglig, prisvärd och väl fungerande kollektivtrafik. Detta oberoende av om man bor i storstad eller glesbygd. Vi tillför därför 8 miljarder under tre år för stöd till kollektivtrafiken, varav 3 miljarder speciellt riktade till glesbygden. Som en del i att vrida utvecklingen mot en radikal omställning till miljöanpassade transporter vill Vänsterpartiet se ett storskaligt försök med klimattaxa i två län, det vill säga att länsinvånarna utan kostnad kan använda sig av kollektiva färdmedel.

9.1.2 Satsningar på energieffektivisering och hållbart byggande

Vänsterpartiet föreslår att en ny myndighet, Centrum för energieffektivisering, inrättas för bättre samordning av åtgärder för energieffektivisering. I dag fördelas ansvaret för energieffektivisering på flera olika statliga myndigheter. Denna uppdelning har gjort att ansvaret för uppföljning av mål och insatser brustit. I satsningen sammanförs tidigare anslag till Energirådgivarna och stöden för energieffektiviseringar och förnybar energi. Vi tillför dessutom extra resurser på 2,5 miljarder kronor sammanlagt över tre år.

Fel! Okänt namn på

Bostads- och servicesektorn står för ca 40 procent av Sveriges energianvändning. När det kommer till att nyproducera bostäder med lägre energiförbrukning finns i dag utvecklad teknik. Trots detta sker nybyggnation oftast enligt konventionella principer och med traditionella värmekällor. För stimulans av byggande av energisnåla hus aviserar vi ett nytt anslag på 30 miljarder kronor per år med syfte att stödja ett ökat byggande av så kallade passivhus.

9.1.3 Mer järnvägar

Utifrån lokala och globala hänsynstaganden är det viktigt att ställa om till ett hållbart transportsystem och låta spårbunden trafik ta en större andel av transporterna både för person- och godstrafik. En satsning på tåg och spår leder till ett effektivare, miljövänligare, energisnålare och mer jämställt samhälle. Vi har tidigare i samarbete med Socialdemokraterna och Miljöpartiet fått igenom att 107 miljarder skall investeras i nya järnvägar 2004–2015. Det är en omfattande och framåtsyftande satsning. Men nu saknas det 12 miljarder kronor och 70 järnvägssatsningar hotas att flytta långt i framtiden. Därför tillskjuter vi 12 miljarder under en åttaårsperiod, det vill säga 1,5 miljarder kronor per år. Dessutom ökar vi investeringarna med ytterligare 2,5 miljarder kronor per år i enlighet med Banverkets förslag om +50-nivå. Vi avsätter också 5 miljarder kronor för att säkerställa Citybanans byggnation. Med ökad spårkapacitet förbättras kommunikationerna i både Stockholm och landet som helhet. Regeringen vill låta kommuner och landsting vara med och finansiera den ökade kostnaden. Vi ser ingen anledning att vissa medborgare i Sverige skall påföras extra kostnader för något som så uppenbart är en nationell investering. Sammanlagt betyder det att vi under perioden 2008–2019 ökar investeringarna till järnvägarna med 42 miljarder kronor (se avsnitt 7.3 ovan).

Banverket har uppskattat att det fram till 2015 saknas 8 miljarder kronor till investeringar av banunderhåll om tågförseeningarna skall minska med minst 50 procent. Vi avsätter därför 1 miljard kronor per år till ökat banunderhåll under åtta års tid. Banverket har även flaggat för att 17 järnvägssträckor skall läggas ned på grund av bristande anslag till underhåll. Vi avsätter därför 250 miljoner kronor i fyra år för att säkerställa att dessa banor finns kvar.

9.1.4 Gröna skatter

En viktig styreffekt mot miljövänligare verksamhet och beteenden nås genom att sätta rätt pris på miljöpåverkan. Vi vill fortsätta den gröna skatteväxlingen som både höjer skatter på transporter och annat miljöbelastande, samtidigt som vi sänker skatter för låginkomsttagare och de som bor i glesbygd. Vi beskriver vårt förslag till skatteväxling under kapitel 10 om Skatter i denna motion.

9.1.5 Klimat- och energiforskning

Det finns ett stort internationellt behov av att forska i miljövänlig energi. Solenergi, förgasningsteknik, motorer, värmepumpar, vindkraft, vågenergi,

energilagring och många andra områden har goda kommersiella utvecklingsmöjligheter. Behoven är nästan oändliga. Därför föreslår vi höjda anslag för energiforskning och särskilt med fokus på framtida näringsliv med sammanlagt 910 miljoner under perioden 2008–2010. För att utöka klimatforskningen och samordna klimatforskningen i ett nytt samordningssekretariat avsätter vi 60 miljoner kronor per år till Formas. Vi välkomnar regeringens höjning av medlen till Rossby Centers klimatforskning. Vi satsar även på ytterligare 100 miljoner kronor per år på ett forsknings-, utvecklings- och demonstrationsprogram om förnybara drivmedel.

9.1.6 Klimattrampa till jobbet

Nästan hälften av alla bilresor i Sverige är kortare än 5 kilometer. Arbets- och tjänsteresorna utgör drygt hälften av resorna. Ett sätt att stimulera människor att ställa bilen och välja att cykla till arbetet är att ge en cykel till de anställda. Vi slopar arbetsgivaravgiften och förmånsbeskattningen för cykel för fall där arbetsgivare stimulerar sin personal att i stället för bil ta cykel till arbetsplatsen.

9.2 Satsningar på Östersjön och ekologiskt hållbar utveckling

Vi välkomnar att regeringen uppmärksammar och satsar på havsmiljön. Östersjön tillhör i dag ett av världens mest hotade ekosystem och åtgärder för att livrädda havet är nödvändiga. Vi vill däremot inte finansiera satsningen på havsmiljön genom minskat anslag till skydd av skog, vilket regeringen gjort, utan utökar i stället ramanslaget. Vi satsar 1 miljard på havsmiljön under tre år vilket är dubbelt så mycket som regeringen. Vi vill införa ett nytt havsinvesteringsprogram (HIP) för att i likhet med klimatinvesteringsprogrammet erbjuda medfinansiering för miljömässigt kostnadseffektiva åtgärder för minskade utsläpp till havsmiljön. Havsmiljarden skall även gå till att genomföra Naturvårdsverkets aktionsplan för havsmiljön, samt test av syresättningsprojekt i Östersjön.

För att minska belastningen på bland annat havsmiljön föreslår vi höjd skatt på handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel. Vi vill införa en båtskatt på fritidsbåtar för att möjliggöra en skattesänkning på miljöanpassad alkylatbensin.

Naturskogar som aldrig kan ersättas och många hotade arter i skog kommer att försvinna om inte kraftiga satsningar görs för skyddet av biologisk mångfald. Hälften av Sveriges hotade arter finns i skogen och enligt alla experter behövs det ökade resurser till skogen för att bevara de hotade arterna. Runt 2 000 skogslevande arter är upptagna på den så kallade rödlistan, vilket innebär att de är hotade eller missgynnade. Vi avvisar att regeringen ytterligare minskar anslaget med nästan en halv miljard. I stället förstärker vi anslaget och anslår 1,6 miljarder mer än regeringen kommande tre år. Vi inför även 150 miljoner konor kommande tre år för skydd genom naturvårdsavtal

Fel! Okänt namn på

och biotopskydd i skogen. Det är anmärkningsvärt att regeringen lagt ned det framgångsrika arbetsmarknadspolitiska projektet Gröna jobb. Vi vill i stället fördubbla antalet naturvårdsarbetare så att det omfattar 6 000 personer varav en tredjedel av platserna skall erbjudas långtidsarbetslösa ungdomar.

Vi vidhåller vår kritik mot regeringens beslut att lägga ner Djurskyddsmyndigheten. Vänsterpartiet vill återinrätta Djurskyddsmyndigheten fr.o.m. den 1 juli 2008 och avsätter därför medel för detta.

Vargstammen i Sverige är hotad. Ny forskning visar att rovdjurens betydelse för biologisk mångfald är mycket större än vad man tidigare trott. För att öka acceptansen för rovdjuren samt värna djurägares möjlighet att skydda tamboskap mot rovdjursangrepp anslår vi 10 miljoner kronor per år 2008–2010.

Vi höjer medlen till miljöorganisationers ideella arbete med 2 miljoner kronor per år 2008–2010. Miljöorganisationer har en viktig roll att fylla i opinionsarbete, information och kunskapsförmedling.

10 Skattepolitik

10.1 Målsättning med skattepolitiken

Målsättningen för Vänsterpartiets skattepolitik är att få fler människor i arbete, trygga välfärden och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Hög sysselsättning är en förutsättning för att få resurser till den offentligt finansierade välfärden. Sverige har haft en tradition att en stor del av välfärdssystemet betalas via skatterna. Vi har till exempel haft offentliga socialförsäkringssystem i stället för privata. Vi vill bygga vidare på den modellen för att organisera och finansiera den generella välfärden. Samtidigt måste hänsyn tas till hur olika förutsättningar för kvinnor och män kan ta sig olika ekonomiska uttryck. Kvinnors lägre inkomst av arbete får betydelse för nivån på sjukförsäkring, a-kassa och pensioner. Man kan alltså påvisa hur skillnader i inkomststrukturer mellan kvinnor och män minskar när skattepliktiga ersättningar (transfereringar), familjestöd och skatt beaktas. En viktig slutsats blir att kvinnor som kollektiv är mer beroende av skatte- och transfereringssystemen och därmed mer känsliga för förändringar i dessa.

Vänsterpartiet vill ha en översyn av skattesystemet. Vi vill bygga ett system som på ett bättre sätt än dagens kan uppfylla de krav vi måste ställa för att trygga välfärden, rättvisan och skapa förutsättningar för en nödvändig klimat- och miljöömställning. Delvis nya förutsättningar som att Sveriges ekonomi alltmer påverkas av att ekonomiska aktiviteter över gränserna ökar, måste beaktas. Det handlar om finansiella transaktioner, företagsinvesteringar och en alltmer rörlig arbetsmarknad. Detta kan i olika grad påverka skattebaserna.

Den senaste skattereformen genomfördes i början av 1990-talet. Det uttalade målet var att skattesystemet skulle bli samhällsekonomiskt effektivt och fördelningspolitiskt rättvist. Det fanns vissa positiva inslag i reformen vad

gäller kapitalbeskattningen, men Vänsterpartiet hade två huvudinvändningar. Det var dels att kravet på rättvisa inte skulle uppfyllas genom att höginkomsttagarnas inkomstökning skulle bli större än för medel- och låginkomsttagarna, dels att reformen var underfinansierad. De kritiska slutsatser som fanns i den utvärdering som gjordes sammanföll med Vänsterpartiets.

10.2 Regeringens skatteförslag

Det finns anledning att på ett övergripande plan kritisera regeringens skatteförslag. Stora, tunga skatteförändringar som regeringen redan genomfört eller kommer att genomföra, menar vi riskerar att urholka stabila skattebaser. Det är i sig bekymmersamt. Dessutom uppvisar både genomförda och föreslagna skatteförändringar allt annat än en rättvis fördelningsprofil. Vi har sedan den borgerliga regeringen tillträdde enligt vår mening fått uppleva en omvänd fördelningspolitik som saknar motstycke i svensk skattepolitik. Regeringens skattepolitik gynnar inte bara höginkomsttagare utan ökar också på ett påtagligt sätt skillnaderna i nettoinkomst mellan män och kvinnor. Ett antal av regeringens skatteåtgärder är dessutom inriktade mot grupper av individer eller sektorer av näringslivet på ett sådant sätt att vi får fler undantag från en likformig beskattning.

10.3 Beskrivning av Vänsterpartiets skatteförslag

Vänsterpartiet redovisar i tabell 7 skatteförslag som innebär ett rättvisare skatteuttag och ökade inkomster för staten. Våra förslag motiveras av satsningar för en bättre välfärdspolitik, åtgärder för fler i arbete och satsningar för en snabbare klimatomställning. Vänsterpartiets förslag inom respektive skatteområde redovisas utförligare i vår partimotion om skattepolitiken.

Vi avvisar regeringens jobbskatteavdrag som vi menar är fördelningspolitiskt orättfärdiga och påtagligt minskar statens inkomster och, som vi visat i tabell ovan, bidrar till ökade ekonomiska skillnader mellan kvinnor och män. Vi föreslår i stället en ökning av inkomsterna från statlig inkomstskatt genom att begränsa möjligheterna att göra grundavdrag vid högre inkomster. Dagens skattelättnader för utländska nyckelpersoner föreslår vi tas bort helt. Utvärdering har visat att åtgärden i stort sett inte har någon betydelse för rekrytering av kvalificerade personer. Det är dessutom ett avsteg från likformig beskattning.

Regeringen föreslår ökade möjligheter till avdrag för dubbel bosättning. För att öka rörligheten på arbetsmarknaden föreslår vi att ytterligare steg tas.

Vi är mycket kritiska till regeringens försämringar för sjuka och arbetslösa. På det här området föreslår vi att möjligheten till skattereduktion för avgifter till fackförening och a-kassa återinförs. Andra åtgärder återfinns på annan plats i budgetmotionen.

Möjligheten att få skattereduktion för hushållsnära tjänster bör tas bort. Vi tror inte att den möjligheten påtagligt kommer att öka antalet jobb eller

Fel! Okänt namn på

minska skatteundandragande. Dessutom är det ett rejält bakslag i strävandet att skapa jämställdhet mellan kvinnor och män. Hittills har också få visat intresse för reformen.

I syfte att skapa fler jobb har regeringen tagit bort förmögenhetsskatten. Det finns en föreställning om att ett borttagande av förmögenhetsskatten skulle innebära en kraftig ökning av riskvilligt kapital. Vi tror att det sambandet är starkt överdrivet. Även om förmögenhetsskatten uppvisat vissa brister menar vi att den har fördelningspolitisk betydelse och naturligtvis skall vara kvar. I en översyn av skattesystemet kan andra metoder prövas för en stabilare bas och för att det skall upplevas som rättvist.

Vänsterpartiet menar att det finns utrymme att höja bolagsskatten. Vårt förslag kombineras med en rad åtgärder inom andra områden för att underlätta för framför allt mindre företag. Det gäller till exempel borttagande av sjuklöneperioden för företag med upp till 10 anställda och åtgärder för att stimulera forskning. Det sociala skydds nätet för småföretagare måste också förbättras. Det är också viktigt att stärka och underlätta kreditgarantiföreningarnas arbete till stöd för många mindre företag.

10.4 Skatteväxling

När det gäller klimat- och miljöömställningen lägger Vänsterpartiet en rad förslag, bland annat en målsättning att klimatsatsningarna skall uppgå till 1 procent av BNP. Detta finns att läsa om på annan plats i motionen. Om vi begränsar oss till skatteområdet välkomnar vi regeringens förslag om höjning av koldioxidskatten och att den bland annat fått genomslag inom transportsektorn. Vi ser också positivt på att skatten höjs på både termisk effekt i kärnkraft och för fastighetsskatten för vattenkraft.

Vänsterpartiet var med och införde skatteväxling år 2000. Fram till nu har drygt 16 miljarder växlats från ökat skatt på sådant som belastar miljön negativt, till sänkt skatt på arbete och stöd till vissa stimulansåtgärder. Vi vill gå vidare och utveckla den gröna skatteväxlingen genom att även växla gröna skatter mot varandra. Vi tror att det kan skapa större förståelse och tydligare koppling till miljöstyrningen. Vi visar i tabell 6 hur en fortsättning på skatteväxlingen för åren 2008–2010 kan utformas.

För en minskad klimatpåverkan höjer vi skatterna på bensin och alla diesלקvaliteter så att höjningen 2010 uppgår till 75 öre. Dessutom vill vi ha en skatteväxling för dieslbilar, vilket innebär en höjning av dieselskatten med tio öre varje år samtidigt som vi sänker fordonsskatten för diesel med motsvarande summa. En klimatskatt införs för inrikesflyget. Vi inför även en miljöavgift på fluorerade växthusgaser, ett nytt cykelavdrag samt en försäljningsskatt på nya bilar.

För en bättre havsmiljö sänker vi skatten på alkylatbensin vilket delvis växlas mot ett införande av en ny båtskatt. För minskad övergödning och spridning av kemikalier höjer vi även skatten på bekämpningsmedel och handelsgödsel.

Fel! Okänt namn på

För att kompensera hushållen för de höjda miljöskatterna ger vi ett riktat stöd till kollektivtrafik i glesbygd, sänker fordonsskatten för bilägare i glesbygd samt sänker skatten för dem som endast betalar kommunalskatt. Vänsterpartiets skatteväxlingsförslag presenteras utförligare i en partimotion om skatter samt i flera olika områdesmotioner.

Tabell 6. Vänsterpartiets förslag till skatteväxling, miljoner kronor

	2008	2009	2010
Regeringens förslag			
Skattechöjningar			
<i>Koldioxidskatt + 6 öre</i>	1 640	1 520	1 520
<i>Höjd energiskatt diesel miljöklass 1 och 2</i>	740	730	730
Avgår			
<i>Sänkt fordonsskatt (dieselbilar)</i>	-100	-120	-120
<i>Höjt reseavdrag</i>	-140	-140	-140
Vänsterpartiets förslag			
Skattechöjningar			
Diesel (55-65-75 för miljöklass 1, 2, 3)		410	820
Diesel (0-10-20 för miljöklass 1, 2, 3)		410	820
Bensin (29-50-75)		1 000	2 200
Försäljningskatt bilar	300	600	600
Klimatskatt inrikesflyg	700	1 400	1 400
Bekämpningsmedel och handelsgödsel	80	80	80
Avgift flourerade växthusgaser	100	100	100
Höjd fordonsskatt ökad på grund av koldioxidrel.	30	30	30
Båtskatt, del av		25	25
SUMMA skattechöjningar (avrundat)	3 400	6 000	8 100
Skattesänkningar			
Inkomstskattesänkning	2 800	4 400	6 000
Sänkt fordonsskatt diesel (bil+lastbil)		410	820
Sänkt fordonsskatt glesbygd	60	60	60
Cykelavdrag	45	90	90
Kollektivtrafik glesbygd	500	1 000	1 000
Sänkt fordonsskatt på grund av ökad koldioxidrel.	30	30	30
Sänkt skatt alkylatbensin		25	25
SUMMA skattesänkningar (avrundat)	3 400	6 000	8 100

10.5 Fastighetsskatten

Vänsterpartiet anser att fastigheter är tillgångar som skall beskattas. De är också en viktig och stabil skattebas. Boendeskatte får inte ge upphov till orimliga effekter.

Regeringen har lagt förslag om en omläggning av beskattning av bostäder. Vår främsta kritik består i att omläggningen innebär mycket stora skattesänk-

Fel! Okänt namn på

ningar för redan välbeställda. Skatteomläggningen kan också innebära skillnader mellan kommuner i uttag av kommunal fastighetsavgift. Vi avvisar regeringens förslag men menar att dagens system med uppskov på sikt bör avskaffas.

I Vänsterpartiets budgetförslag utformas fastighetsskatten utifrån de regler som gällde vid utgången av år 2006. Vi har dessutom ställt oss bakom borttagande av schablonbeskattningen för bostadsrätter och en sänkning av fastighetsskatten på flerbostadshus till 0,4 procent. På sikt bör fastighetsskatten på flerbostadshus tas bort helt.

Vi står också bakom tidigare dämpnings- och begränsningsregler. Begränsningsregeln kan behöva byggas ut för att justera för ökade taxeringsvärden. Det skall kombineras med fördelningspolitiska utvärderingar.

10.6 Tabell över Vänsterpartiets förslag till inkomstförändringar

Tabell 7. Förslag till inkomstförändringar, miljoner kronor

		Differens mot BP08		
		2008	2009	2010
1. FÖRSLAG I BUDGETPROPOSITIONEN				
<i>Socialavgifter</i>				
Ja till följdändring p.g.a. justering i lagen om inkomstgr.				
Ålderspension (ökad inbetalning till allmän pensionsavgift)				
Ja till följdändring skattereduktion för allmän pensionsavgift				
<i>Punktskatter</i>				
Ja till avtrappning energiskatteavdrag för vindkraft				
2. BEDÖMNINGAR I BUDGETPROPOSITIONEN				
<i>Förvärvsinkomstskatter</i>				
Nej till förstärkt jobbskatteavdrag, steg 2		10 720	10 720	10 720
Ja till höjt förmånsvärde lånedatorer				
Ja till höjt reseavdrag, från 18 kr/mil till 18,50 kr/mil				
Ja till begränsningar i avdragsrätten för pensionsförsäkringar				
Sänkt grundavdrag högre inkomster	V-förslag	3 000	3 100	3 400
Höjt grundavdrag lägre inkomster	V-förslag	-2 800	-4 400	-6 000
Ändrade skiktgränser, minska uppräknigen	V-förslag	810	810	810
Slopad expertskatt	V-förslag	160	160	160
Ökat avdrag dubbel bosättning	V-förslag	-50	-50	-50
Nej till tidigare jobbskatteavdrag		39 920	39 920	39 920

Fel! Okänt namn på

	Differens mot BP08		
	2008	2009	2010
Återinför skattreduktion a-kassa/fackavgift	-4 100	-4 100	-4 100
Nej till skattereduktion hushållsnära tjänster	1 300	1 300	1 300
Cykelavdrag V-förslag	-45	-90	-90
Socialavgifter			
Nej till sänkta socialavgifter för vissa tjänsteföretag	4 810	4 850	4 850
Nej till slopad särskild löneskatt pers födda 1937 och tidigare	350	320	290
Nej till tidigare nedsättning särskild löneskatt äldre	470	470	470
Nej till nedsättning särskild löneskatt äldre, egenföretag	90	90	90
Nej till tidigare beslut om halv arbetsgivaravgift 19–24 år	3 980	3 980	3 980
Nej till tidigare beslut om halv egenavgift 19–24 år	40	40	40
Inför slopad sjuklöneperiod mindre företag V-förslag	-500	-500	-500
Arbetsgivaravgift, effekt av v:s jobsatsning V-förslag	3 200	7 600	13 200
Kapital- och egendomskatter			
Nej till reformerad beskattning av bostäder (avser regeringens förslag om slopande av statlig fastighetsskatt och förändring av uppskovsregler)			
Statlig fastighetsskatt	10 060	8 710	8 480
Uppskov skatt kapitalvinst	-4 280	-4 280	-4 280
Ja till höjd fastighetsskatt vattenkraftverk, från 1,7 till 2,2 %			
Ja till lättnader i kapitalvinstbesk. av kvalificerade andelar, tillfälliga regler (BP07)			
Nej till slopad förmögenhetsskatt (VÅP 07)	6 890	6 890	6 890
Höjd bolagskatt V-förslag	7 600	7 900	8 400
Punktskatter			
Ej genomförd sänkning koldioxidskatt i handlande sektorn			
Korrigerig sänkt koldioxidskatt i handlande sektorn, förändringar sker i två steg, JA år 2008; NEJ 2009 och 2010		120	340
Ja till höjd koldioxidskatt, + 6 öre/kg koldioxid			
Ja till höjd energiskatt på diesel mk1 och mk 2, +20 öre/l			
Ja till kompensation jordbruk, skogsbruk för höjd dieselskatt			
Ja till sänkt återbet.gräns el och diesel, fr. 1 000 till 500 kr			
Ja till sänkt fordonskatt för dieselpersonbilar			
Ja till höjd fordonskatt lätta personbilar och bussar, +45 %			
Ja till höjd termisk effekt i kärnkraftverk, +24 %			
Ja till höjd tobaksskatt, totalt			
varav cigarett, styckeskatt från 28 till 31 öre/cigarett			
röktobak, från 975 till 1 560 kr/kg			
snus, från 246 till 336 kr/kg			
Ja till höjd alkoholskatt, totalt			
varav sänkt skatt på vin, från 22,08 till 21,58 kr/l			
höjd skatt på öl, från 1,47 till 1,66 kr/volympcent och l			

Fel! Okänt namn på

		Differens mot BP08		
		2008	2009	2010
Nej till sänkt lotteriskatt, från 36 % till 35 %		40	40	40
Ja till sänkt reklamskatt				
Ja till sänkt enerigeskatt på el i norra Sverige (BP07)				
Nej till premieskatt trafikförsäkring		-2 800	-2 800	-2 800
Höjd skatt bekämpningsmedel	V-förslag	80	80	80
Höjd dieselskatt (55-65-75; mk 1, 2 och 3)	V-förslag	0	410	820
Höjd dieselskatt (0-10-20; mk 1, 2 och 3)	V-förslag	0	410	820
Höjd bensinskatt (29-50-75)	V-förslag	0	1 000	2 200
Registreringskatt nya bilar	V-förslag	300	600	600
Klimatskatt inrikesflyget	V-förslag	700	1 400	1 400
Fordonsskatt mer CO ₂ -baserad	V-förslag	30	30	30
Fordonsskatt mer CO ₂ -baserad	V-förslag	-30	-30	-30
Sänkt fordonsskatt dieselpersonbil + tunga fordon	V-förslag	0	-410	-820
Båtskatt	V-förslag	0	240	240
Sänkt skatt på alkylatbensin	V-förslag	-25	-25	-25
Sänkt fordonsskatt glesbygd	V-förslag	-60	-60	-60
Avgift fluorerade växthusgaser	V-förslag	100	100	100
Mervärdesskatt				
Ja till Vissa mervärdesskattefrågor				
Ja till förlängd redovisningsperiod mervärdesskatt, kompl.				
3. KREDITERINGAR MED SKATTEANKNYTN.				
Nej till nystartsjobb		1 790	1 790	1 790
Nej till nyfriskjobb		310	310	310
Nej till jämställhetsbonus		0	200	300
Inför skatteavdrag FoU, mindre företag	V-förslag	-100	-100	-100
Inför anställningsstöd för unga	V-förslag	-180	-180	-180
Inför förstärkt anställningsstöd	V-förslag	-500	-500	-500
Inför plusjobb 60+	V-förslag	-600	-600	-600
Inför anställningsstöd 1-sjukskrivna	V-förslag	-310	-310	-310
OSA omföres från UO 13	V-förslag	-785	-785	-785
Särskilt anställningsstöd från UO 13	V-förslag	-1 500	-1 500	-1 500
Anställningsstöd för nyanlända	V-förslag	-400	-400	-400
Kollektivtrafik i glesbygd	V-förslag	-500	-1 000	-1 000
Vänsterpartiets jobsbsatsning	V-förslag	-13 800	-32 200	-55 700
SUMMA SKATTER OCH AVGIFTER		63 385	49 270	32 240
Övriga inkomstpåverkande poster				
Utförsäljning statliga bolag		-50 000	-50 000	-50 000
Finansieringsavgift arbetslöshetsförsäkring		-7 400	-5 100	-5 400
Periodiseringar (bolagsskatten)		-7 600	-300	6 200
Återföres Ny arbetslöshetsavgift				

Fel! Okänt namn på

	Differens mot BP08		
	2008	2009	2010
Återföres överföring till kommunerna (1811)	12 060	12 840	12 840
Återföres fastighetstaxering (09 och 10) (tillfaller kommunerna)		710	910
Återföres indexering fastighetsavgift (tillfaller kommunerna)		240	490
Återställande av tilläggs pensionen (1813)	-1 500	-1 500	-1 500
Bankers ansvar för Kassaservice		400	400
SUMMA INKOMSTER	-54 440	-42 710	-36 060
TOTALSUMMA	8 945	6 560	-3 820

11 Kommunal ekonomi

I ett modernt samhälle som Sverige är välfärdssektorn en avgörande förutsättning för människors dagliga liv och ekonomi. Den är arbetskraftsintensiv, eftersom den till stor del sker i möten mellan människor. Huvudsakligen utförs välfärdsproduktionen i den kommunala sektorn, det vill säga primärkommunerna, landstingen och regionerna.

Den offentliga sektorn står för en effektiv och rationell lösning av samhällsbehov. Här produceras välfärdstjänster som ger invånarna en god livskvalitet. Här justeras också en del av klassamhällets och könsmaktsordningens orättvisor, så att makt och ekonomiska resurser fördelas mer demokratiskt. Den offentliga sektorns utbyggnad har varit avgörande för kvinnors möjligheter att förvärvsarbeta. Kommunalskatten är i kronor räknat den mest omfördelade skatten mellan könen, tack vare sin omfattning.

Verksamheterna i den offentliga sektorn är också på många sätt centrala för utvecklingen i den privata sektorn. Hur ett lands välfärdstjänster, försäkringar eller infrastruktur ser ut lägger en grund för vilken sorts privata företag som växer fram och hur maktförhållandena ser ut i dem. Den offentliga sektorn utgör också en stor del av marknaden för många privata företag. I Sverige handlar det om inköp för minst 500 miljarder kronor om året, företrädesvis hos mindre och medelstora företag.

11.1 Goda investeringsmöjligheter

Under de senaste åren har kommunsektorns finansiella ställning väsentligt förbättrats, dels som en effekt av tidigare genomförda besparingar, dels genom ökat skatteunderlag och de ekonomiska tillskott via statsbudgeten som beslutades under förra mandatperioden, framförallt genom Vänsterpartiets medverkan i budgetarbetet. Samtidigt finns det flera faktorer som talar för ytterligare satsningar på kommunsektorn.

Fel! Okänt namn på

Fortfarande präglas stora delar av välfärdssektorn av de stora nedskärningar som genomfördes under 1990-talet. Skolan har till exempel fortfarande inte nått upp till sin tidigare nivå av lärartäthet. I många verksamheter leder underbemanning och höga ohälsotal till onödiga samhällsekonomiska kostnader. Situationen förvärras också av de fortgående privatiseringarna. Vänsterpartiet menar att det som krävs för att skapa väl fungerande arbetsplatser är fler anställda och mer demokratiska strukturer.

Behovet av framför allt äldreomsorg kommer att öka i och med att befolkningen i Sverige blir äldre. Det kräver både en god framförhållning från den kommunala organisationen och en beredvillighet att anställa fler. Den goda utvecklingen av folkhälsan skall inte behöva gå hand i hand med oro över framtiden, och ingen skall tvingas dra ner på sitt betalda arbete för att i stället ta hand om anhöriga.

En tredje orsak till att satsa på kommunsektorn är att den nuvarande ambitionsnivån är för låg i många verksamheter. Delvis är det ett arv från 1990-talet, delvis är det helt nya steg som behöver tas. Det handlar om barn och ungdomar som inte får det stöd och den utbildning de behöver, om framför allt kvinnor vars arbetsliv hindras av bristande tillgång till barn- och äldreomsorg, eller om möjliga folkhälsoförbättringar som uteblir när det inte satsas tillräckligt på föreningslivet. Listan kan göras lång på samhällsekonomiskt mycket goda investeringar som i dag får stå tillbaka, till förmån för en ökning av höginkomsttagares privata konsumtion.

Ju mer ekonomin utvecklas och levnadsstandarden höjts i Sverige, desto viktigare har välfärdstjänsterna blivit för människors välbefinnande. Hög kvalitet i till exempel skolan och barnomsorgen har fått ett högre och högre relativt värde för människor, inte för att de tjänsternas produktivitet i snäv bemärkelse har ökat, utan för att andra behov är bättre uppfyllda. Precis som produktivitetshöjningarna i jordbruket ledde till att dess andel av ekonomin minskade, kan vi se en liknande effekt i delar av dagens privata produktion.

Samma sorts effekt gör att tjänster som restauranger och frisörer inte minskat i popularitet, trots att deras priser med nödvändighet ökar i förhållande till kapitalvaror. Skillnaden är att omfattningen av de tjänsterna styrs genom människors plånböcker.

Välfärdsproduktionen styrs i stället fortfarande – trots många borgerliga försök att ändra på det – i huvudsak av människors faktiska behov. Det gör att fördelningen blir betydligt mer samhällsekonomiskt effektiv, men betyder också att ökade behov bara kan tvinga fram ekonomiska satsningar genom aktiva politiska beslut. Därför är fler anställda i kommunsektorn en central del av Vänsterpartiets strategi för full sysselsättning.

11.2 Reell försämring med den borgerliga regeringens förslag

Den borgerliga regeringen fullföljer i huvudsak de satsningar i kommunsektorn som s-v-mp-konstellationen aviserat och/eller beslutat i 2006 års vårproposition för perioden 2007–2008. Men för år 2009 och 2010 aviserar rege-

ringen oförändrad nivå på anslaget Kommunalekonomisk utjämning, vilket i realiteten är en sänkning av tillskotten till kommuner och landsting med drygt 5,9 miljarder kronor. I budgetpropositionen skriver regeringen: ”Skulle den beräknade konsumtionsutvecklingen för 2006–2008 på cirka 2 procent bibehållas, kombinerat med en oförändrad bild av inkomstutvecklingen, kommer sektorn dock uppvisa betydande underskott 2010” (prop. 2007/08:1 bilaga 2 s. 78). Kommunsektorns konsumtion förväntas därför stanna upp år 2009 och 2010, och bara öka med 0,5 procent respektive 0,7 procent.

Det räcker antagligen inte till för att täcka höjningarna i löner och priser, även medräknat att produktiviteten ökar. Statsbudgeten innebär därmed en försämring av kvaliteten i välfärdsproduktionen. Regeringens ambition är också följdriktigt att kommunsektorns inkomster av skatt och statsbidrag (exklusive mervärdesskatt) skall minska som andel av BNP från 19,9 procent år 2008 till 19,4 procent år 2010, samtidigt som sektorns finansiella sparande också skall sjunka.

Till det kommer att regeringens nedskärningar i sjuk- och föräldraförsäkringen, försämringar av arbetslöshetsförsäkringen och minskning av arbetsmarknadsåtgärderna innebär förluster för kommunsektorn: dels ett skattebortfall, dels ökade kostnader för försörjningsstöd. Totalt sett motsvarar bara skattebortfallet av reformerna omkring 1,5 miljarder kronor per år. Det ger regeringen ingen kompensation för, i strid med finansieringsprincipen.

Tabell 8. Effekter av regeringens förslag för kommunsektorn, miljoner kronor

	2008	2009	2010
<i>Regeringsförslag som inte reglerats</i>			
Försämringar i a-kassa och aktivitetsstöd	-600	-500	-500
Sänkt beräkningsgrund SGI	-400	-400	-400
Sänkt tak i sjukförsäkringen	-600	-600	-700
Summa oreglerade regeringsförslag	-1 600	-1 500	-1 600
Neddragning av kommunal utjämning	0	-3 163	-5 989
Summa försämring kommunal ekonomi	-1 600	-4 663	-7 589

De här åtstramningarna innebär att en rad reformer som människor i dag efterfrågar och förväntar sig riskerar att utebli. Det gäller kvalitetsutveckling i form av minskat antal barn i barngrupperna i förskolan, av ökad lärartäthet och av utrymme för promenader och hemlagad mat i hemtjänsten. De innebär också att kommunernas långsiktiga planeringsförutsättningar återigen undergrävs.

Även i frågan om välfärdstjänsterna är alliansens förslag till statsbudget antifeministisk. För kvinnor betyder nedskärningar i kommunsektorn med all sannolikhet både uppsägningar och sämre möjligheter att förvärvsarbete, i en situation där det vore direkt samhällsekonomiskt lönsamt att göra precis tvärtom och höja kvaliteten och antalet anställda i välfärdssektorn.

Fel! Okänt namn

11.3 Öka välfärden med fler jobb i kommunsektorn

I denna motion presenteras Vänsterpartiets satsning på fler jobb. Den största delen riktas till kommunsektorn, och omfattar 150 000 nya jobb under de tre kommande åren. Vi avvisar också regeringens nedskärningar av statsbidragen till kommunerna. Utöver det gör vi en satsning på gratis frukost i grundskolan samt gömda och asylsökande barns skolgång.

Förstärkningen av välfärdstjänsterna behöver gå utöver det nödvändigaste. Vi siktar på en utveckling där lärartätheten i skolorna är högre, där det finns tid för förebyggande arbete och inte bara vård i efterhand, och där alla kan känna en trygghet i att man som äldre kommer att få all hjälp man behöver. Ett modernt välfärdssamhälle behöver också fler arbetstimmar i biblioteken, på fritidsgårdarna, i föreningslivet, i folkbildningen, i kulturverksamheterna och i public service-företagen.

För att välfärdssektorn skall bevara det goda förtroende från medborgarna som syns i många mätningar måste kvaliteten ständigt utvecklas. Vänsterpartiet ser det som helt avgörande att antalet anställda motsvarar det faktiska behovet, men det räcker inte i sig. Det krävs också goda anställningsvillkor för personalen, med stabila heltids- och tillsvidareanställningar som ger kontinuitet i arbetet. Dessutom behöver det utvecklas former för demokratisering, där anställda och brukare gemensamt formulerar mål och innehåll i verksamheten.

Vänsterpartiet vill se mer av forskning och metodutveckling för att mäta välfärdssektorns kvalitet och effektivitet. De metoder vinstmaximerande företag använder är vanligtvis inte särskilt lämpliga för att utvärdera välfärdstjänster.

11.4 Hela lönen också i kommunen

Välfärdsarbetet i den kommunala sektorn är kvinnodominerat. Dessvärre är det också en låglönesektor med många ofrivilliga visstids- och deltidsanställningar. Det är en situation som kommunsektorn måste ta sig ur, av rättviseskäl, av kvalitetsskäl och för att kunna hitta sökande till de nya tjänster som behövs.

Genom förslag i denna motion anvisar vi ekonomiska medel för att uppnå en höjning av kvinnors löner i kommunsektorn. Under en fyraårsperiod vill vi avsätta 10 miljarder i statens budget för detta ändamål. Vi utgår från att de totala utbetalningarna i systemet bör öka efter hand, varför vi har budgeterat för 2 miljarder per år under två år, och 3 miljarder per år under två år. De medlen skulle också, liksom de nyanställningar vi vill se, leda till högre efterfrågan på kvinnors arbetskraft, och därmed stärka möjligheterna till en ökning av kvinnors löner även inom den privata sektorn.

Sammantaget gör Vänsterpartiet stora satsningar på att föra över medel via statsbudgeten till utrymme för offensiva satsningar i kommunsektorn, utöver det som skapas av förbättrade egna finanser inom denna sektor och utöver transfereringar med grund i finansieringsprincipen.

11.5 Ekonomiska regleringar

Vänsterpartiets förstärkning på kommunsektorn genomförs framför allt genom förslagen om jobsatsning och höjning av kvinnors löner. Vi avvisar regeringens försämringar av den kommunala ekonomin, men utöver det höjer vi inte de generella statsbidragen.

Flera av de förslag vi lägger fram i budgetmotionen påverkar kommunernas skatteinkomster. Vi reglerar alla dessa effekter i enlighet med finansieringsprincipen.

Eftersom den kommunala fastighetsavgiften förväntas leda till högre inkomster 2009–2010 än vad som regleras i budgetpropositionen kompenserar vi kommunerna för det högre beloppet. Skillnaden gentemot regeringen är därmed att vi föreslår en jämn utdelning av samma summa som med regeringens förslag fördelas efter respektive kommuns bostadsstruktur.

Tabell 9. Ekonomiska regleringar till följd av Vänsterpartiets förslag, miljoner kronor

<i>Kommunala effekter av Vänsterpartiets förslag</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>
Avvisad kommunal fastighetsavgift	-12 060	-13 360	-13 860
Förstärkning av a-kassa och aktivitetsstöd	300	1 300	1 300
Höjd sjukpenning för arbetslösa	200	200	200
Återställande ATP	500	500	500
Höjd garantipension	1 000	1 400	1 700
Sänkt grundavdrag vid högre inkomster	1 100	1 200	1 200
Höjt grundavdrag vid lägre inkomster	-2 400	-4 000	-5 500
Summa att reglera	-11 360	-12 760	-14 460

12 Fördelning av utgifter i statsbudgeten

Varje år räknas myndigheternas anslag upp i statens budget så att dessa skall klara av att betala ökade priser och löner. Lönerna uppräknas baseras på SCB:s arbetskostnadsindex. Detta index är baserat på löneutvecklingen för tjänstemän i den konkurrensutsatta tjänstesektorn, korrigerad för ett tioårigt genomsnitt av produktionsutvecklingen inom den privata tjänstesektorn. Den grundläggande orsaken till att modellen infördes var att lönerna inom den statliga sektorn skulle ha en följsamhet gentemot andra sektorer på arbetsmarknaden. Löneutvecklingen i staten skall genom denna metod vara sig vara högre eller lägre.

I regeringens vårproposition 2007 uppräknas lönekostnaden för 2008 med 0,78 procent (jämfört med siffrorna i budgetpropositionen 2007). Det är den lägsta uppräknings som gjorts sedan modellen infördes. Uppräkningsen läggs fast i och med budgetpropositionen 2007/08:1. Denna siffra skall jämföras med att de avtal som träffats på arbetsmarknaden under 2007 oftast ligger på en löneutvecklingstakt på 3,4 procent per år.

Fel! Okänt namn på

Vänsterpartiet har låtit riksdagens utredningstjänst räkna på hur många tjänster den låga prisuppräknningen motsvarar för myndigheter med fler än 100 anställda. Utredningen visar att den motsvarar 4 684 tjänster. För att de statsanställda skall kunna nå samma nivå på sina löneavtal som övriga marknaden, 3,4 procent, handlar det om 2,4 miljarder kronor som måste tillföras.

Den nuvarande omräkningsfaktorn är alltför okänslig för de stora skillnaderna inom tjänstesektorn. Den riskerar i praktiken att fungera som en automatisk nedskärningsmaskin i framtiden och bidra till en successiv urholkning av de offentliga verksamheterna.

Vänsterpartiet menar att statsanställda inte genom en sämre löneutveckling skall bidra till att finansiera att en god service till allmänheten skall upprätthållas.

Det behövs ett nytt system för pris- och löneomräkningen för att komma till rätta med den problematik som vi beskrivit ovan. Vänsterpartiet framför krav på en sådan utredning i motion 2007/08:Fi209.

För att undvika drastiska negativa effekter har vi i vårt budgetförslag för 2008 i vissa fall gett ytterligare kompensationer till myndigheter.

Tabell10. Vänsterpartiets förslag till utgifter, miljoner kronor

Utgiftsramar och utgiftstak

Miljoner kronor (diff. mot propositionen)

	2008	2009	2010
1 Rikets styrelse	-30	-31	-31
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	-1	-33	-34
3 Skatt, tull och exekution	307	475	601
4 Rättsväsendet	-242	-937	-938
5 Internationell samverkan	0	0	0
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	-4 380	-5 005	-5 538
7 Internationellt bistånd	2 003	2 484	2 984
8 Migration	149	-291	-291
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	4 476	9 002	10 052
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	7 092	8 793	9 443
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	3 120	4 350	5 350
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	-698	-526	-451
13 Arbetsmarknad	3 373	6 900	1 545
14 Arbetsliv	-91	158	318
15 Studiestöd	3 584	4 397	5 595
16 Utbildning och universitetsforskning	1 302	1 227	1 432
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	721	829	836
18 Samhällsplan., bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpol.	4 639	5 339	6 113

Utgiftsramar och utgiftstak*Miljoner kronor (diff. mot propositionen)*

	2008	2009	2010
19 Regional utveckling	0	0	0
20 Allmän miljö- och naturvård	955	1 468	1 568
21 Energi	500	1 270	2 040
22 Kommunikationer	-10 806	-7 173	-5 098
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringsgrupper	122	104	104
24 Näringsliv	-80	-70	50
25 Allmänna bidrag till kommuner	14 174	18 787	24 313
26 Statsskuldräntor m.m.	0	5	1 650
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	0	0	0
Minskning av anslagsbehållningar			
Summa utgiftsområden	30 189	51 522	61 613
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	30 189	51 517	59 963
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbud- geten	1 500	1 500	1 500

12.1 UO 1 Rikets styrelse

Vänsterpartiet kräver ett spararbete på hovstaten på ca 10 procent för år 2008 samt att riksdagsledamöternas arvoden minskas avsevärt och knyts till ett prisbasbelopp. Vi föreslår också att de ekonomiska bidragen till organisationer som företräder de nationella minoriteterna får ett ökat bidrag med 5 miljoner kronor.

Vänsterpartiet anser att Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten skall ligga under riksdagen. Därmed flyttar vi anslaget från utgiftsområde 4. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 1, nummer 2007/08:K314.

12.2 UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Vänsterpartiet föreslår att Konjunkturinstitutet (KI) avvecklas per den 1 juli 2008. Den roll som KI på senare tid har tagit sig, som opinionsbildande kommentator av politiska förslag och beslut, genomförs utifrån ett strikt marknadsliberalt nationalekonomiskt perspektiv. Myndighetens viktiga och värdefulla statistiska kärnuppgifter kan med fördel överföras till Statistiska centralbyrån. Vänsterpartiet avvisar även vissa andra besparingar på SCB och vill därtill öka anslaget med 10 miljoner kronor, vilket krävs för att den låga pris- och löneuppräkningen inte skall få negativa följder för personalsituat-

Fel! Okänt namn på

ionen. Av samma skäl tilldelas Finansinspektionen ökade anslag. Vänsterpartiet vill avskaffa det nyligen inrättade finanspolitiska rådet, som är ännu en institutionell hämsko på de folkvaldas möjligheter att föra en ekonomisk politik för full sysselsättning. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 2, nummer 2007/08:Fi235.

12.3 UO 3 Skatt, tull och exekution

De mål för politikområdet Skatt, tull och exekution som den dåvarande riksdagen beslöt om med anledning av 2006 års budgetproposition bör ligga fast. Medborgares och företags förtroende för skattesystemet och Skatteverket bygger på att regelverk och handlägningsprocedurer är rationella, tydliga och förståeliga. Regelförenklingar är därför av största vikt för såväl enskilda som företag och för det interna arbetet inom Skatteverket. Vänsterpartiet anser att Skatteverkets anslag bör tillföras medel som säkerställer att myndigheten även fortsättningsvis kan erbjuda en bra service till allmänhet och företag.

För en förbättrad gränskontroll och att brottslighet skall kunna förebyggas och bekämpas krävs ökade resurser till Tullverket.

Vi föreslår ett nytt anslag till Kronofogdemyndigheten som syftar till att bygga upp en verksamhet med statliga saneringslån för människor som är överskuldssatta.

12.4 UO 4 Rättsväsendet

Hösten 2005 enades Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet bl.a. om ramförstärkningar för UO 4. Dessa förstärkningar står vi fast vid, med få undantag. Bland annat innebär detta en lägre nivå när det gäller anslaget till polisen. Vi anser att det finns andra delar i rättsväsendet som är i större behov av förstärkningar.

Vänsterpartiet föreslår omfattande förstärkningar av verksamheten i kriminalvården, till stor del beroende på återinförd villkorlig halvtidsfrigivning. Även anslaget Rättsliga biträden m.m. förstärks betydligt. Vi föreslår en större satsning på Ekobrottsmyndigheten än vad regeringen gör, samt pengar till utbildningsinsatser kring sexualiserat våld när det gäller polisorganisationen, Åklagarmyndigheten och Sveriges Domstolar. Fångombudsmannen införs som ett nytt anslag, medan anslaget Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden flyttas till utgiftsområde 1. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 4, nummer 2007/08:Ju339.

12.5 UO 5 Internationell samverkan

Vänsterpartiet har inga förslag till utgiftsförändringar.

12.6 UO 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag att utöka resurserna till de internationella insatserna och vill i stället satsa på att utöka antalet totalförsvarspiktiga, göra totalförsvarspikten könsneutral samt kvalitetsutveckla både värnplikts- och civilpliktsutbildningen. Vänsterpartiet föreslår också ett ökat löneanslag till Totalförsvarets pliktverk, Krisberedskapsmyndigheten samt Kustbevakningen.

Vänsterpartiet föreslår vidare besparingar när det gäller materielbeställningar och all verksamhet som i de olika anslagen syftar till främjande av svensk vapenexport.

Vänsterpartiet välkomnar regeringens informationssatsning riktad till kvinnor om värnplikten men vill utöver detta utöka resurserna till Försvarsmaktens övriga jämställdhets- och diskrimineringsarbete. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 6, nummer 2007/08:Fö233.

12.7 UO 7 Internationellt bistånd

Vänsterpartiet motsätter sig regeringens urholkning av biståndet, som skuldskrivningar och omriktning till flyktingmottagande innebär. Partiet tillför utgiftsområdet 1 463 miljoner kronor för att kompensera för den del som rör flyktingmottagandet.

Vänsterpartiet vill se en satsning på klimatbistånd där en halv miljard kronor anslås 2008 för att trappas upp till 1 miljard 2009 och 1,5 miljarder 2010. Det skall gå till att förebygga klimatförändringar och motverka deras konsekvenser i syd, som beräknas bli oerhörda. Dessa medel får inte användas för svenska åtaganden inom Kyotoprotokollet. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 7, nummer 2007/08:U280.

12.8 UO 8 Migrationspolitik

Rätten till fristad undan förföljelse är reglerad i en rad internationella konventioner som Sverige undertecknat. För att svara upp mot detta måste Sverige ta ett tydligt ansvar för att de människor som söker asyl skall tas emot på ett bra sätt. Antalet asylsökande förväntas fortsätta att öka de närmaste åren, bland annat med anledning av kriget i Irak. På detta följer behov av ökade medel för asylprocessen samt för det kommunala flyktingmottagandet. Vänsterpartiet avvisar kraftigt regeringens inställning att endast anse sig ha råd att svara upp mot dessa åtaganden genom att räkna av en ökad andel av biståndsramen för flyktingkostnader. Vi avvisar därmed att finansieringen till utgiftsområdet sker på detta sätt.

Vänsterpartiet vidhåller kravet på att en amnesti skall genomföras i asylprocessen och omfatta alla som fått avslag på den tillfälliga asyllag som gällde mellan 15 november 2005 och 31 mars 2006, och dem som tvingats leva som gömda. Denna reform innebär en besparing inom utgiftsområdet

Fel! Okänt namn på

under de närmaste åren. Vi föreslår också en nödvändig höjning och värdesäkring av dagersättningen för asylsökande samt en utvidgning och förstärkning av asylsökandes rätt till sjukvård. Vi föreslår vidare att bostadsersättningen vid eget boende (EBO) skall återinföras och höjas jämfört med tidigare nivå. Vi avvisar regeringens föreslagna medfinansiering av EU-medel avseende insatser för asylsökande och flyktingar. För att värna humaniteten och rättssäkerheten i asylprocessen föreslår vi även minskningar av kostnaderna för förvarstagande samt för avvísningar och utvisningar. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 8, nummer 2007/08:Sf275.

12.9 UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Vänsterpartiet delar inte regeringens vilja att kommersialisera viktiga välfärdstjänster. Denna politik leder till en sämre användning av skattepengarna när dessa också går till dubbla administrationer, reklam och vinst. Samtidigt utgör en sådan utveckling ett hot mot viktiga värden inom välfärdssektorn då vinstintresset riskerar att prioriteras före till exempel behov, jämlikhet, rättvisa och kvalitet. Därför avvisar vi regeringens satsning på avknopningsstöd inom hälso- och sjukvården.

Vänsterpartiet vill genomföra en rejäl tandvårdsreform med kraftigt subventionerade tandhälsobesök, som skall kosta max 200 kronor för patienten. Vi föreslår också ett ambitiöst högkostnadsskydd som träder in redan vid behandlingarkostnader på 900 kronor. Vänsterpartiets tandvårdssatsning innebär ökade utgifter med 3 miljarder kronor 2008, 6 miljarder kronor 2009 och 6,8 miljarder kronor 2010, jämfört med den satsning som regeringen föreslår. Reformen föreslås träda i kraft 1 juli 2008.

Tyvärr går det alldeles för långsamt att uppnå målen i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. Därför föreslår vi en satsning för att stimulera tillgänglighetsutvecklingen. Den uppgår till 250 miljoner kronor 2008, för att sedan öka till 500 miljoner kronor 2009 och 750 miljoner kronor 2010. Vi föreslår också viktiga förbättringar inom områdena färdtjänst, riksfärdtjänst och vad gäller bilstödet för funktionshindrade. Handikapporganisationerna bör också få ökat stöd.

Vänsterpartiet vill ge ytterligare stöd till kvinnor som utsätts för mäns våld genom ett bidrag till utveckling av resursjourer för kvinnor som utsatts för mäns våld, men som också har andra problem såsom missbruk eller psykiska funktionshinder. Vi vill också inrätta ett nationellt resurscentrum för kvinnor i prostitution och en jämställdhetsenhet på Socialstyrelsen. En stor satsning görs på utbildningsinsatser för anställda inom socialtjänst och bland personal som arbetar med funktionshindrade kvinnor och män för att förbättra stödet och skyddet för våldsutsatta kvinnor.

Regeringens oförmåga att agera för att genomföra de nödvändiga förbättringar inom psykiatrin som psykiatrisamordningen förslagit är anmärkningsvärd. Vänsterpartiet vill ha en massiv satsning på psykiatrin från 2009 i enlighet med den inriktning som psykiatrisamordningen lagt fram. Men redan

2008 avsätter vi 500 miljoner kronor mer än regeringen till satsningar på psykiatrin.

Vänsterpartiet vill införa gratis receptbelagda läkemedel för barn.

I dag saknar 40 procent av personalen i äldreomsorgen grundutbildning. Likaså är bristen på specialkunskaper om till exempel demenssjukdomar stor. Det behövs ett långsiktigt stöd till kompetenshöjning inom äldreomsorgen, och vi avsätter för detta ändamål 100 miljoner kronor 2008 och 200 miljoner kronor per år från 2009. Vänsterpartiet motsätter sig regeringens satsning på att öka konkurrensen i äldreomsorgen. Därför drar vi in anslaget på 300 miljoner till mångfald i äldreomsorgen 2008. Dessa pengar bör istället användas till att stimulera verklig valfrihet i vardagen för de äldre. En valfrihet som möjliggör val av insats i stället för entreprenör. För att stimulera en sådan utveckling i kommunerna avsätter vi 100 miljoner per år 2007–2009.

Många kvalitetshöjande och bra verksamheter har dragits i gång de senaste åren inom missbruksvården, bland annat genom den statliga satsningen Ett kontrakt för livet. Nu behövs det långsiktighet för att inte allt skall rinna ut i sanden. Vi avsätter för detta ändamål 150 miljoner kronor per år för att fortsätta satsningen på missbrukarvården. Dessa pengar bör även användas för en fortsättning på Mobilisering mot narkotikas arbete. Vänsterpartiet avsätter även pengar för att starta ett barnriskcentrum under 2008. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 9, nummer 2007/08:So450.

12.10 UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Regeringen har i budgetpropositionen presenterat vad man kallar ett åtgärds paket för minskad sjukfrånvaro. Förslagen innebär en rad genomgripande åtgärder och kraftiga nedskärningar på sjukförsäkringens område som både hotar socialförsäkringssystemets grundvalar och individens trygghet vid sjukdom och handikapp. Vänsterpartiet avvisar kraftigt dessa försäkringar och ovillkorligen tanken på att inskränkningar i trygghetssystemen för sjuka och arbetslösa skulle leda till ökad sysselsättning. Vi avvisar därmed också de besparingar som regeringen påstår sig göra som en följd av åtgärds paketets genomförande tillsammans med opreciserade satsningar för att bekämpa fusk.

För att stärka försäkringen och för att fler skall omfattas av den inkomsttrygghet som sjukförsäkringen syftar till, föreslår vi att taket i sjukförsäkringen åter höjs till tio basbelopp. Vi återställer den sänkning av sjukpenningen som genomförts genom ändrad beräkningsgrund för SGI inräknat den som genomfördes i och med budgetpropositionen för 2007. Vi anvisar medel för att återställa den sänkning som regeringen genomförde av antagandeinkomsten för förtidspensionärer. Vi förstärker anslaget till Försäkringskassan jämfört med den kraftiga minskning som regeringen föreslår. Detta för att värna rättssäkerheten och kvaliteten på handläggningen av sjukförsäkringen och för att kompensera för den låga löneomräkning som gjorts.

Fel! Okänt namn på

Vi föreslår att medel inom sjukpenningsanslaget skall få användas till ett förstärkt särskilt högriskskydd för långtidssjukskrivna. Vi välkomnar att regeringen avsätter medel inom anslaget till satsningar på företagshälsovård men avvisar den föreslagna inriktningen av denna satsning. Medlen skall i stället användas till en förstärkt tillgång till och kvalitet på företagshälsovård. Arbetet med certifiering och utvecklingen av medicinsk och annan arbetsplatsrelaterad rehabilitering behöver skyndsamt förstärkas. Vidare föreslår vi att bostadstillägget för personer med sjuk- och aktivitetsersättning höjs till samma nivå som för ålderspensionärer. Vi anvisar därutöver medel till en informationssatsning om bostadstillägget så att fler får del av det stöd de är berättigade till. För att förbättra villkoren för en grupp som är mycket eftersatt föreslår vi från 2008 också en stegvis höjning av sjuk- och aktivitetsersättningen till 67 procent. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 10, nummer 2007/08:Sf266.

12.11 UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Den ekonomiska situationen för många äldre är djupt problematisk. Vänsterpartiet föreslår inom detta utgiftsområde en kraftfull satsning för att höja garantipensionen med 300 kronor per månad 2008, för att sedan öka detta med 100 kronor per år till 500 kronor 2010. Vi anvisar 3,3 miljarder kronor från 2008 inom utgiftsområdet för detta. Samtidigt satsar vi 1,5 miljarder kronor för en uppräknig av pensionen för de tidigare ATP-pensionärer som fått försämrade pension genom den urholkning som skedde på 1990-talet.

Utöver detta föreslår vi en höjning av ersättningsnivån av bostadstillägget till pensionärer till 95 procent för att förbättra de sämst ställda pensionärens ekonomiska villkor. Vi föreslår också att Försäkringskassan skall genomföra en informationssatsning för att fler som är berättigade till bostadstillägg skall kunna få det. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 11, nummer 2007/08:Sf265.

12.12 UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Vänsterpartiet föreslår att en individualisering av föräldraförsäkringen skall genomföras 2008. Detta är en nödvändig reform för att ge barn tillgång till båda sina föräldrar. Den är också viktig både för att bryta den ordning på arbetsmarknaden som diskriminerar kvinnor och den föreställning om vilket ansvar kvinnor respektive män har i förhållande till sina barn. Vi avvisar regeringens förslag om jämställdhetsbonus.

För att stärka de ekonomiska villkoren för ensamstående föräldrar föreslår vi en höjning av underhållsstödet med 200 kronor och att det samtidigt värdesäkras genom att knytas till prisbasbeloppet.

De försämringar av sjukförsäkringen genom sänkt tak och förändrad beräkningsgrund för SGI som regeringen genomfört innebär neddragningar även

inom föräldraförsäkringen. Därför anvisar vi medel även inom detta utgiftsområde för att återställa dessa försämringar. Vi återför bostadsbidragen till utgiftsområde 18 för att förstärka bostadsbidragens roll som en viktig del av bostadspolitiken. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 12, nummer 2007708:Sf267.

12.13 UO 13 Arbetsmarknad

Vänsterpartiet anser att regeringens inriktning av integrationspolitiken är mycket problematisk. Det saknas insatser för att stärka möjligheterna på arbetsmarknaden vad gäller nyanlända och personer med utländsk bakgrund, och det saknas insatser för att bekämpa diskriminering. Vi avvisar mot denna bakgrund de instegsjobb som regeringen, införde i och med den ekonomiska vårpropositionen 2007. Vi föreslår i stället att en särskild satsning på nyanlända flyktingar görs inom ramen för våra satsningar på anställningsstöd från 2008.

Den förstärkning som regeringen föreslår av medlen till kommunernas flyktingmottagande är fortsatt otillräcklig. Vänsterpartiet menar att det krävs ett tydliggörande om att alla kommuner skall vara skyldiga att ta emot flyktingar. Dessutom skall ersättningen för flyktingmottagandet höjas för att ge kommunerna de ekonomiska förutsättningar som krävs. De medel som anvisas inom anslaget bör användas till en generell höjning av schablonersättningen. Därmed avvisar vi konstruktionen att kommunerna skall ges högre ersättning baserat på den mottagna flyktingens uppvisade resultat i introduktionsprocessen. En sådan modell riskerar både att bidra till att det sker en utsortering inom flyktingmottagandet och till en försämring av kvaliteten på sfi-undervisning och övrig introduktionsverksamhet. Vi avvisar också den så kallade stimulansersättning till individen som regeringen föreslagit.

Vänsterpartiet kräver att en amnesti skall genomföras i asylprocessen 1 juli 2008 och omfatta alla som fått avslag på den tillfälliga asyllag som gällde mellan 15 november 2005 och 31 mars 2006, och dem som tvingats leva som gömda. Detta är nödvändigt för att ge upprättelse och uppehållstillstånd för dem som felbehandlats i den tidigare processen. Förslaget innebär en kostnad på anslaget för kommunersättningar vid flyktingmottagande. Samtidigt sker en besparing inom utgiftsområde 8. Vi avvisar regeringens neddragning av anslaget för integrationsåtgärder och anvisar dessutom en särskild ökning av medlen till invandrades riksförbund.

Vi ökar anslaget till JämO med 1,1 miljoner kronor för förstärkning av verksamheten. Vi gör också en förstärkning av anslagen på övriga ombudsmän och myndigheter på utgiftsområdet för att kompensera för pris- och löneökningar.

Vänsterpartiet föreslår ett högre anslag till AMS förvaltningskostnader som kompensation för av regeringen tidigare genomförda nedskärningar. Vi föreslår dessutom ytterligare anslag som skall användas för att anställa personal med särskild uppgift att stödja långtidssjuka och funktionshindrade. För 2008 anslår vi 280 miljoner kronor utöver ordinarie ram. Det extra anslaget

Fel! Okänt namn på

motsvarar den summa AMS angett för att klara myndighetsomvandlingen utan att behöva säga upp personal. Totalt ökar vi anslaget med 660 miljoner kronor år 2008.

Vi avvisar regeringens försämringar för deltidsarbetslösa och införande av två ytterligare karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen. Vi avvisar också regeringens förslag om ny arbetslöshetsavgift för finansiering av försäkringen. Vi återställer avgiftsfinansieringen av arbetslöshetsförsäkringen till 2006 års nivå. Från halvårsskiftet 2008 återställer vi regelsystemet i försäkringen och höjer ersättningar, tak, golv och ersättning för dem som ej uppfyllt arbetsvillkoret. Totalt ökar anslaget för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd med 1,77 miljarder kronor år 2008.

Även i ett gott konjunkturläge finns behov av aktiva insatser för arbetslösa. För att öka de enskildas möjligheter att få varaktiga jobb och i syfte att undvika flaskhalsar på arbetsmarknaden satsar vi på 10 000 ytterligare platser i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. Vi gör också en kraftig förstärkning av insatserna för långtidsarbetslösa. Vi återinför plusjobben för långtidsarbetslösa över 60 år och utökar anställningsstöden som skattekrediteringar på inkomstsidan.

Vi förstärker och förbättrar anställningsstöden för långtidssjuka och förkortar kvalifikationstiden från två till ett år. Det ger ett betydligt starkare stöd till långtidssjuka än regeringens så kallade "nyfriskjobb". Vidare föreslår vi ett förstärkt högriskskydd, som undantar långtidssjukskrivna från sjuklöneperioden under första anställningsåret. Det innebär ökade chanser att få jobb för långtidssjukskrivna. Kostnaden belastar sjukpenninganslaget.

Vänsterpartiet lanserar också en särskild satsning på unga långtidsarbetslösa som saknar gymnasieutbildning. Vi inför ett program som omfattar 2 000 platser per år som skall erbjuda målgruppen möjlighet att skaffa en yrkesutbildning på gymnasienivå. Denna satsning beräknas kosta 300 miljoner kronor per år. Sammanlagt ökar vi anslaget för köp av arbetsmarknadsutbildning m.m. med 800 miljoner kronor år 2008.

Vi ökar merkostnadsersättningen till Samhall AB för att fler skall kunna erbjudas sysselsättning, den geografiska spridningen öka och villkoren för de anställda förbättras. Ökningen omfattar 400 miljoner kronor för år 2008. Eftersom vi samtidigt återför OSA till inkomstsidan minskar anslaget 22:4 med 385 miljoner kronor 2008. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 13, nummer 2007/08:A380.

12.14 UO 14 Arbetsliv

Regeringen har genomfört stora nedskärningar på Arbetsmiljöverket, vilket innebär risk för försämringar av det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Det är helt orimligt med så stora neddragningar, i synnerhet som Sverige jämfört med de nordiska grannländerna redan satsar väsentligt mindre på arbetsmiljöarbete. Vi ökar därför anslagen till Arbetsmiljöverket.

Vi ökar också anslagen till de regionala skyddsombuden, som fyller en viktig funktion i arbetsmiljöarbetet – i synnerhet på mindre arbetsplatser.

Sammantaget ökar vi anslaget till Arbetsmiljöverket med 133 miljoner kronor år 2008.

Vi återinför också de medel som betalats ut till fackförbund för bland annat arbetsmiljöutbildning och bevakning av vad som händer i EU. Denna satsning innebär att vi inför ett nytt anslag på 70 miljoner kronor år 2008.

Arbetsmiljöforskningen drabbades av ett stort avbräck när Arbetslivsinstitutet lades ner. Vi var emot nedläggningen, och måste nu tyvärr konstatera att regeringen inte ens satsar några särskilda pengar för arbetslivsforskning inom ramen för andra huvudmän. Vänsterpartiet värnar om arbetslivsforskningen och anser att det på sikt måste skapas ett nytt slags centrum för arbetslivsforskningen. Tills vidare väljer vi att avsätta medel till arbetslivsforskning som FAS och Arbetsmiljöverket förfogar över. År 2008 avsätter vi 80 miljoner kronor för detta ändamål. Anslagen ökar därefter över tid.

Vänsterpartiet avvisar större delen av regeringens anslag till "särskilda jämställdhetsåtgärder". Vi påpekade redan i förra årets budget att kontot har karaktären av alibi för regeringens brist på jämställdhetspolitik. Enligt regeringens egen utsago har endast en tiondel av de pengar som avsattes förra året använts. Inte heller i årets budgetproposition förmår regeringen konkretisera vad pengarna skall användas till. Vänsterpartiet menar att detta sätt att hantera jämställdhetspolitiken är djupt oansvarigt. De medel Vänsterpartiet avsätter på detta konto är avsedda för projekt och skall fördelas av Delegationen för fördelning av statsbidrag för kvinnors organisering och jämställdhetsprojekt. I övrigt skall jämställdhetspolitiken genomsyra hela politiken och konkreta satsningar göras på respektive utgiftsområde. Vänsterpartiet gör omfattande jämställdhetssatsningar på andra utgiftsområden bland annat för att stärka arbetet mot prostitution och människohandel, för att höja kvinnors löner, bekämpa sexualiserat våld och för utbildningsinsatser inom bland annat rättsväsendet och socialtjänsten. Satsningarna återfinns inom respektive utgiftsområde. Vi minskar anslaget med 377 miljoner kronor år 2008. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 14, nummer 2007/08:A348.

12.15 UO 15 Studiestöd

Studiemedel som går att leva på är en nödvändig förutsättning för att skapa ett rättvist utbildningssystem utan social snedrekrytering och för att höja den allmänna utbildningsnivån. Studerande med studiemedel har inte kompensats fullt ut för ökade levnadsomkostnader, och många har därför svårt att försörja sig under studietiden. Vänsterpartiet vill återställa studiemedlens värde och föreslår att de skall höjas med 1 200 kr per månad från och med 2008. Regeringen avskaffade 2007 rekryteringsbidraget för dem med kort tidigare utbildning och svag ställning på arbetsmarknaden. För att kompensera för detta, som drabbade en grupp med stora utbildningsbehov, måste fler få den högre studiemedelnivån som är 82 procent av totalbeloppet. Vi anslår medel till detta som motsvarar det avskaffade rekryteringsbidraget. Vi har också för avsikt att återkomma med ytterligare förslag till förbättringar av studiestödet när den av regeringen aviserade studiesociala utredningen har

Fel! Okänt namn på

genomförts. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 15, nummer 2007/08:Ub478.

12.16 UO 16 Utbildning och universitetsforskning

Vänsterpartiet minskar regeringens förslag till anslag till Skolverket eftersom vi menar att utbildningsinspektionen fungerar väl. Vi avvisar också regeringens anslag till försöksverksamhet med lärlingsutbildning, eftersom all gymnasieutbildning skall ge allmän behörighet till högskola. Vidare vill vi ta bort medlen för utveckling av evidensbaserade metoder mot mobbning, då alla skolor redan är skyldiga att förhindra och stoppa mobbning. Tillfälliga satsningar och projekt i skolan får sällan några effekter utan det behövs en permanent ökning av personaltätheten för att ge alla elever den hjälp de behöver för att nå alla mål. Vi gör en sådan satsning och vill anställa över 5 000 lärare, men även annan personal såsom genuspedagoger och elevhälsapersonal samtidigt som vi även skjuter till medel till 10 000 fler anställda inom skolbarnsomsorgen. Vi tillbakavisar således den tillfälliga satsningen på läsning, skrivning och räkning i år 1–3, som regeringen föreslår.

Vi avsätter totalt 5 miljoner kronor för att stärka arbetet med feministiskt självförsvar ute på skolorna eftersom tidigare medel för att stärka flickors självförtroende i mycket liten utsträckning gick till projekt som innefattade feministiskt självförsvar trots att det var ett av huvudsyftena. Regeringens förslag om bidrag till kultur i grundskolans år 7–9 föreslår vi överförs från utgiftsområde 17. Anslaget måste också höjas stegvis upp till 165 miljoner kronor 2010 för att även komma elever i år 1–6 till del.

Allt fler människor behöver en högskoleutbildning och Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag att minska antalet platser vid högskolan. För att förtydliga statens ansvar för att tillhandahålla en fungerande infrastruktur för studier på distans föreslår vi att staten övertar ansvaret för finansieringen av kommunala lärcentra. Vi vill stärka forskningsanknytningen vid högskolornas grundutbildning genom att höja anslagen till både grundutbildning och forskning för att lärare vid högskolan, främst lektorer, skall få ökade möjligheter att bedriva egen forskning. Samtidigt vill vi skapa förutsättningar för att höja andelen disputerade lärare vid högskolan, inte minst vid lärarutbildningarna. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 16, nummer 2007/08:Ub477.

12.17 UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Vänsterpartiet begär liksom för 2007 en kraftig ökning av kultursatsningarna. Vi motsätter oss förslaget till omprioriteringar där till exempel Riksteatern förlorar lika mycket som Operan får i tillskott, där högstadieeleverna får ett måttligt tilltaget bidrag för kulturverksamhet medan alla andra satsningar på barns och ungdomars kultur och fritidsverksamheter tagits bort. Vi lägger 300 miljoner kronor från Svenska Spels vinster på barnkulturen och 80 miljoner på ungdomars fritid. Vi lägger tillbaka anslaget till En bok för alla, som är

så viktigt inte minst för förskolorna. Vi lägger tillbaka pengarna för fri entré till statens museer, och vi avsätter medel för de nationella minoriteternas språk och kultur, för amatörkulturen och för teckenspråkiga barnböcker och vill införa ett stöd till inrättande av digitala biografer i hela landet. Den fria scenkonsten har fått sitt anslag nedskuret i regeringens förslag. Vi tillför nya pengar i enlighet med tidigare löften, avsätter medel för lösning av pensionsfrågan för sångare och dansare liksom för att komma till rätta med kulturinstitutionernas lokalhyresproblem. De regionala kulturinstitutionerna vill vi stärka med sammanlagt 80 miljoner. Bildkonstnärerna, som är en kraftigt eftersatt grupp bland kulturarbetarna, bör ha höjd individuell visningsersättning och bättre tillgång till ateljéstöd och kollektivverkstäder. Vi lägger pengar på att motverka urholkningen av kulturanslagen. Sammanlagt innebär Vänsterpartiets förslag en nivåhöjning för kulturen med cirka 1 miljard kronor. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 17, nummer 2007/08:Kr279.

12.18 UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Vänsterpartiet föreslår en långsiktig satsning på nyproduktion av billiga, energisnåla bostäder. Målet är att 40 000 bostäder tillkommer varje år i tio år, varav minst hälften är hyresrätter. Vi vill inrätta en bostadsfond som ger bidrag till byggande av nya hyresbostäder. För att berättigas stöd skall högt ställda krav på energieffektivitet ställas på producenterna. Hyrorna skall framförhandlas i förväg och ligga på en rimlig nivå. 100 miljarder kronor (10 miljarder per år) avsätts i en fond som finansieras med medel från Riksgäldskontoret. Fonden hanteras utanför statsbudgeten, och staten betalar amorterings- och räntekostnader under 30 år. För att ytterligare öka produktionen av hyresbostäder och främja en ekologiskt hållbar utveckling anvisar vi ett nytt anslag med syftet att styra medel mot marksanering i tätorter. Ytterligare en miljöinriktad åtgärd är ett nytt anslag inom Boverkets ram, som syftar till att öka byggandet av energisnåla, så kallade passiva hus. I syfte att förstärka bostadsbidragens roll som en viktig del av bostadspolitiken återför Vänsterpartiet anslaget för bostadsbidragen från utgiftsområde 12 till utgiftsområde 18.

På konsumentpolitikens område anvisar vi liksom tidigare år ett anslag till Konsumentverket för en satsning på kommunala konsumentvägledare. Vi anslår även fortsättningsvis medel till Konsumentverket för att införliva den numera nedlagda Konsumentföreningen läkemedel och hälsa (Kilen) i Konsumentverkets verksamhet. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 18, nummer 2007/08:C325.

12.19 UO 19 Regional utveckling

Vänsterpartiet har inga förslag till utgiftsförändringar.

Fel! Okänt namn

12.20 UO 20 Allmän miljö- och naturvård

Vi motsätter oss starkt regeringens beslut att avveckla klimatinvesteringsprogrammet (Klimp), som har bidragit kraftfullt till att minska de svenska utsläppen av växthusgaser. I stället vill vi behålla och förstärka Klimp så att programmet uppgår till 700 miljoner kronor per år. Vidare satsar vi dubbelt så mycket som regeringen på insatser för internationella klimatinvesteringar, sammanlagt 100 miljoner kronor per år. Dessutom inför vi en ny anslagspost, Insatser för klimatsäkerhet, som syftar till att anpassa samhället till klimatförändringarnas effekter. I denna anslår vi 50 miljoner kronor 2008, 75 miljoner kronor 2009 och 100 miljoner kronor 2010. Vi satsar även 60 miljoner kronor per år på klimatforskning och inrättande av ett klimatsekretariat för samordning av klimatforskning. Regeringens miljöbilspremie avvisar vi.

För att förbättra havsmiljön avsätter vi en miljard kronor 2008–2010, vilket är dubbelt så mycket som regeringen. Havsmiljarden skall bland annat gå till ett nytt havsinvesteringsprogram (HIP) som skall erbjuda medfinansiering för miljömässigt kostnadseffektiva åtgärder för minskade utsläpp till haven.

Vi avvisar även i denna budget regeringens kraftiga neddragningar på skyddet av biologisk mångfald och förstärker i stället anslaget med 361 miljoner kronor 2008, 599 miljoner kronor 2009 och 634 miljoner kronor 2010. Därmed är vår satsning på biologisk mångfald de kommande tre åren 1,6 miljarder större än regeringens.

Vi har tidigare avvisat regeringens avveckling av Gröna jobb som sysselsatt upp till 3 000 personer över hela landet med viktigt naturvårdsarbete. I stället vill vi fördubbla projektet till att omfatta 6 000 personer och utöka projektets omfattning till att förutom Skogsstyrelsen även inkludera Naturvårdsverket samt Fiskeriverket i verksamheten. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 20, nummer 2007/08: MJ367.

12.21 UO 21 Energi

Vänsterpartiet anser att energipolitiken måste vara målinriktad, genomförbar och att kostnaderna måste vara rättvist fördelade. Energieffektiviseringsarbetet måste intensifieras med konkreta mål och handlingsplaner. Vänsterpartiet anser att målsättningen måste vara att minska förbrukningen av el med 30 procent och av den fossila energin med 35 procent, samt öka elproduktionen från vindkraft och bioenergi med minst 30 TWh till år 2020. Detta möjliggör att Vänsterpartiets klimatmål på minst 35 procent minskning av växthusgaserna kan uppnås till år 2020 och att förutsättningar skapas att avveckla kärnkraften utan problem och därmed undanröja det på kort sikt allvarligaste hotet mot vår framtida välfärd och hälsa. Vänsterpartiet föreslår att ett centrum för energieffektivisering etableras för att ansvara för energibesparingarna i bostadssektorn och föreslår en ökning av de totala resurserna för energieffektivisering jämfört regeringens förslag. Bland andra förslag återfinns också ökade satsningar på forsknings-, utvecklings- och demonstrationsprojekt. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 21, nummer 2007/08: N376.

12.22 UO 22 Kommunikationer

För att minska tåg förseningar, höja kvaliteten och få fler att ta tåget, vill vi under en åttaårsperiod avsätta 8 miljarder kronor till ökat banunderhåll. Vi avsätter också under fyra år 1 miljard kronor för att rädda nedläggningshotade bansträckor. Genom att lånefinansiera till infrastruktursatsningar i stället för att direktavskriva dem, frigör vi resurser under utgiftsområdet. Det får till följd att vi kan låta staten ta hela kostnaden för Citybanan och öka järnvägsinvesteringarna med 42 miljarder kronor under perioden 2008–2019. Vi vill utöka sjöfartens kapacitet in och ut från Mälaren och avsätter resurser som möjliggör en utbyggnad av Södertälje sluss. I dag är det handelssjöfarten som står för samtliga kostnader för infrastruktur inom sjöfarten. Genom en båt-skatt för fritidsbåtar kan vi låta fritidsbåtarna ta sin andel av kostnaderna, samtidigt som en del av en båtskatt kan användas för att sänka skatten på alkylatbensin.

Gotlandstrafiken tillförs 220 miljoner kronor från och med 2009 och genom ett så kallat vägpris på färjorna mellan Gotland och fastlandet ges regionen samma villkor att färdas som övriga landet. Till kollektivtrafiken avsätter vi på utgiftsområdet under en treårsperiod 9 400 miljoner kronor för att ge den lokala och regionala kollektivtrafiken möjlighet att utvecklas under långsiktigt stabila förutsättningar. Ytterligare 2,5 miljarder tillförs kollektivtrafiken i glesbygd, men det sker på statens intäktssida. För att få en trafikpolitik där kvinnor och män har bra kommunikationer oavsett var de bor och som leder till att vi får ett hållbart transportsystem som minskar miljöpåverkan både lokalt och globalt, avsätter vi av kollektivtrafiksatsningen medel till två storskaliga försök med klimattaxa i kollektivtrafiken. Försöken innebär att det inte tas ut några avgifter av resenärerna, och de genomförs i ett storstadslän och ett glesbygdslän. Inrikesflyget beläggs med en klimatskatt, samtidigt som Rikstrafiken får ökade medel för att kompensera flygplatser i regioner med sämre tillgång till interregionala resor. Inom område Posten och Kassaservice anser vi att bankerna skall ta ett större finansiellt ansvar, samtidigt som staten måste säkerställa att förändringarna inom Kassaservice även åtföljs av en ekonomisk kompensation. Vi avvisar därför regeringens neddragning av anslaget till Postens ansvar för betaltjänster. Myndigheterna inom utgiftsområdet riskerar att vidkännas neddragningar av personalstyrkan på grund av regeringens låga löneuppräknings. Vi vill undvika detta och föreslår en kompensation. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 22, nummer 2007/08:T529.

12.23 UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

För att förstärka skyddet av den biologiska mångfalden i skogen ökar vi satsningarna på naturvårdsavtal och biotopskydd med 50 miljoner kronor per år 2008–2010.

Fel! Okänt namn på

Vi har tidigare avvisat regeringens avveckling av Gröna jobb som sysselsatt upp till 3 000 personer över hela landet med viktigt naturvårdsarbete. Istället vill vi fördubbla projektet till att omfatta 6 000 personer. Förutom Skogsstyrelsen vill vi inkludera Naturvårdsverket samt Fiskeriverket i verksamheten.

De stora rovdjuren har en viktig roll för den biologiska mångfalden. Samtidigt måste tamboskap skyddas. Vi anslår 10 miljoner kronor per år 2008–2010 för förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp på tamboskap. Omprioriteringar görs för att anslå utökade resurser till stöd till ekologisk produktion. Vi föreslår slutligen att Djurskyddsmyndigheten återinrättas. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 23, nummer 2007/08:MJ448.

12.24 UO 24 Näringsliv

Vänsterpartiet anser det är fel att sälja ut statliga företag, folkets egendom. Därför bör riksdagen inte bevilja pengar för omstrukturering av statligt ägda företag. Historiskt skulle vi inte ha haft en sådan välutvecklad infrastruktur och så många storföretag, som vi har, om inte staten varit en tidig och kvalificerad beställare, samt medverkat till riskkapital. En utveckling som samspelat med tillväxten av statliga företag. Vänsterpartiet föreslår även att 90 miljoner kronor under tre år satsas på att utveckla turistprojekt. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 24, nummer 2007/08:N285.

12.25 UO 25 Allmänna bidrag till kommuner

Vänsterpartiet föreslår i denna budgetmotion omfattande satsningar på jobb i kommunerna. Vi avvisar också regeringens nedskärningar av statsbidragen, liksom de försämringar i försäkringssystemen som regeringen borde ha kompenserat kommunsektorn för. Vidare ingår en reform för att ge elever frukost i grundskolan och en fortsättning av tillskottet avseende asylsökande barn.

Inom utgiftsområdet föreslås också ett viktat statsbidrag för höjning av löner för kvinnor i offentlig sektor. Systemet skall gynna de kommuner som uppnår resultat i arbetet med att utjämna löneskillnaderna mellan män och kvinnor. För detta avsätts 10 miljarder kronor under mandatperioden. I enlighet med finansieringsprincipen reglerar vi effekterna på kommunsektorns skatteintäkter för avvisandet av den kommunala fastighetsavgiften samt flera satsningar inom arbetsmarknadspolitiken och på socialförsäkringsområdet. Se även den separata motionen Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Se även vår särskilda motion om utgiftsområde 25, nummer 2007/08:Fi268.

12.26 UO 26 Statsskuldsräntor m.m.

Med anledning av Vänsterpartiets förslag förändras saldot för statsbudgeten. Därmed påverkas statens lånebehov och som en följd av detta räntekostnaderna. Vi har baserat vår bedömning på de siffror som regeringen hänför till statsskuldens volym, vid härledning av ramnivån för statsskuldsräntorna (volym 2, UO 26, tabell 2.2 i budgetpropositionen), med en justering för det statliga ägandet. Regeringen har såvitt vi kunnat utröna inte i budgetpropositionen preciserat hur mycket inbetalningarna till staten från de statliga bolagen beräknas minska till följd av förslaget om utförsäljningar av statens aktieinnehav. Vi har därför inte i våra inkomstberäkningar tillgodogjort oss detta bortfall. I stället räknar vi bort saldoeffekten av utförsäljningarna vid beräkningen av räntekostnaderna och antar därmed en neutral finansiell effekt för staten på kort sikt. Sammantaget innebär detta för Vänsterpartiets förslag att räntekostnaderna blir i princip oförändrade 2009 och 1,6 miljarder kronor högre 2010. För 2008 är kostnaden oförändrad, då saldskillnaden påverkar först efterföljande års upplåning.

13 Tabell- och figurförteckning

Tabell 1. Effekter för statens finanser av Vänsterpartiets jobsatsning, miljarder kronor om inget annat anges	39
Tabell 2. Boinstitutets/BKN:s kostnader per år, 5 procents ränta, miljarder kronor	42
Tabell 3. Vänsterpartiets förslag avseende statens inkomster, skillnad mot budgetpropositionen, miljarder kronor	58
Tabell 4. Effekter för statens och den offentliga sektorns finanser av Vänsterpartiets förslag, miljarder kronor där inte annat anges	61
Tabell 5. Budgeteffekter med anledning av upplåning till investeringar i stället för anslagsfinansiering, miljoner kronor	63
Tabell 6. Vänsterpartiets förslag till skatteväxling, miljoner kronor	75
Tabell 7. Förslag till inkomstförändringar, miljoner kronor	76
Tabell 8. Effekter av regeringens förslag för kommunsektorn, miljoner kronor	81
Tabell 9. Ekonomiska regleringar till följd av Vänsterpartiets förslag, miljoner kronor	83
Tabell 10. Vänsterpartiets förslag till utgifter, miljoner kronor	84
Figur 1. Årlig produktivitetsutveckling, procent	11
Figur 2. Bruttovinstandel	12
Figur 3. Skillnad i månadslön 1973–2006, manliga privatanställda tjänstemän inom industrin mot kommunalanställda kvinnor, i 2006 års penningvärde	13
Figur 4. Inkomstutvecklingen för tre grupper inom makteliten, antal industriarbetarlöner	14

Fel! Okänt namn på

Figur 5. Fördelningspolitiska effekter av regeringens politik, enligt budgetpropositionen	17
Figur 6. Skattesänkningarnas ”skugga”. Minskade skatteintäkter på grund av fallande skattekvot, löpande priser	23
Figur 7. Offentlig konsumtion som andel av BNP, 1950–2005.....	31
Figur 8. Bostadsinvesteringar som andel av BNP, 1980–2005.....	40
Figur 9. Arbetslöshet i procent av arbetskraften, Sverige och EU-15	51
Figur 10. Offentlig konsumtion och investeringar i procent av BNP	55
Figur 11. Förändring av privat och offentlig konsumtion 2007–2010.....	56
Figur 12. Skatter och avgifter i procent av BNP, 2000–2010.....	57
Figur 13. Budgetpropositionens bedömning av den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld	60
Figur 14. Offentliga sektorns nettoförmögenhet, miljarder kronor.....	61

Stockholm den 4 oktober 2007

Lars Ohly (v)

Marianne Berg (v)

Hans Linde (v)

Kent Persson (v)

Ulla Andersson (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Elina Linna (v)

Alice Åström (v)